

196 KASIM 2014

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI DERGİSİ
IKV

TOBB VE İKV BAŞKANLARI AB BÜYÜKELÇİLERİ İLE BİR ARAYA GELDİ

İKV KURUCU VE MÜTEVELLİ KURUMLARI

1 İKV'DEN**İKV FAALİYETLERİ**

- 8 TOBB VE İKV BAŞKANLARI, AB BÜYÜKELÇİLERİ İLE BİR ARAYA GELDİ
10 FRANSA'NIN TÜRKİYE BÜYÜKELÇİSİ LAURENT BİLİ'NİN İKV ZİYARETİ
11 İKV BAŞKANI VARDAN, TÜRKİYE-YUNANİSTAN İŞ FORUMU'NA KATILDI
12 İTALYA'NIN İSTANBUL BAŞKONSOLOSU İKV'Yİ ZİYARET ETTİ
13 İKV'DEN YENİ YAYIN: "İLERLEMENİN MATAMATIĞI: AVRUPA KOMİSYONU TÜRKİYE İLERLEME RAPORLARINA FARKLI BİR BAKIŞ"
14 İKV'DEN YENİ YAYIN: "SORULARLA AB POLİTİKALARI VE TÜRKİYE GIDA GÜVENLİĞİ POLİTİKASI"
15 LİTVANYA'NIN TÜRKİYE BÜYÜKELÇİSİ KUDZMANAS, İKV'Yİ ZİYARET ETTİ
15 İKV'NİN İNGİLİZCE İNTERNET SİTESİ YENİ YÜZÜYLE YAYINDA
15 İKV'DEN İNGİLİZCE BÜLTEN: "IKV MONTHLY"
16 İKV MİKRO İNTERNET SİTESİ "AB EKONOMİ SÖZLÜĞÜ" YAYINDA
17 YEREL SCHENGEN GRUBU TOPLANTISI ESKİŞEHİR'DE GERÇEKLEŞTİRİLDİ
17 BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN İKV'Yİ ZİYARETİ

GÖRÜŞ

- 18 JUNCKER KOMİSYONU GÖREVE BAŞLARKEN: TÜRKİYE BİR 5 YIL DAHA KAYBETMEYİ GÖZE ALABİLİR Mİ?
22 AVRO KRİZİ VE EKONOMİK VE PARASAL BİRLİĞİN DERİNLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK REFORMLAR

GÖRÜŞ ÖZEL

- 28 UND İCRA KURULU BAŞKANI FATİH ŞENER: "TAŞIMA ENGELLERİ TÜRKİYE'NİN OLDUĞU KADAR, AB'NİN DE PROBLEMİDİR"

AÇILAN BAŞLIKLARDA SON GELİŞMELER

- 34 GIDA GÜVENLİĞİ, VETERİNERLİK VE BİTKİ SAĞLIĞI

DOSYA

- 42 TÜRKİYE, TRANSATLANTİK TİCARET VE YATIRIM ORTAKLIĞI SÜRECİNİN NERESİNDE YER ALIYOR?
46 AVRUPA'DA KİŞİSEL VERİNİN YOLCULUĞU, GÜVENLİK Mİ, ÖZGÜRLÜK MÜ?

İNCELEME

- 50 2015'E DOĞRU TÜRKİYE'DE KARBON PİYASASI HAZIRLIKLARI
54 DÜNYA TİCARETİNDE KORUMACILIK EĞİLİMİ YÜKSELİYOR MU?

GÜNCEL

- 60 YENİ KOMİSYON BAŞKANI JUNCKER, 315 MİLYAR AVROLUK YATIRIM PLANINI AÇIKLADI
61 AVRUPA MERKEZ BANKASI, BANKALARI DENETİM GÖREVİNE BAŞLADI
62 İRAN İLE NÜKLEER MÜZAKERELERE 7 AY UZATMA
63 OECD, AVRO ALANI'NDA DURGUNLUK RİSKİNE DİKKAT ÇEKİYOR

GÜNDEMEN

- 64 AB KONSEYİ KARAR ALMA METODUNDA YENİ UYGULAMA
65 AVRUPA KOMİSYONU, SONBAHAR EKONOMİK TAHMİN RAPORU'NU AÇIKLADI
66 EKONOMİDE YAPISAL DÖNÜŞÜM PAKETİ AÇIKLANDI
67 AB BAKANİ BOZKIR'IN NORVEÇ, BELÇİKA VE LÜKSEMBURG TEMASLARI
68 BMGS KIBRIS ÖZEL DANIŞMANI, KKTÇ'Yİ ZİYARET ETTİ
69 REFORM EYLEM GRUBU'NUN 1'İNCİ TOPLANTISI GERÇEKLEŞTİRİLDİ
70 75'İNCİ KPK TOPLANTISI BRÜKSEL'DE GERÇEKLEŞTİRİLDİ
71 SİVİL TOPLUM DİYALOĞU PROGRAMI BAŞLADI
71 TÜRKİYE, YARATICI AVRUPA PROGRAMI'NA KATILDI
72 BAŞBAKAN DAVUTOĞLU, YENİ İŞ GÜVENLİĞİ PAKETİ'Nİ AÇIKLADI
73 AP, GKRY KONUSUNDA TÜRKİYE'Yİ UYARDI
73 G-20 ZİRVESİ AVUSTRALYA'DA GERÇEKLEŞTİ

AB AJANSLARI

- 74 AVRUPA YENİLİK VE TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ

AB VE ÜÇÜNCÜ ÜLKELER

- 76 LATİN AMERİKA'DA AB MODELİNDEN BİR PARÇA: ARJANTİN

EKOLOJİ PENCERESİ

- 84 AB'DE GDO'LU ÜRÜN EKİMİNE İZİN Mİ VERİLİYOR?

BRÜKSEL'DEN BAKINCA

- 88 HALÂ "MÜZAKERE EDEN ÜLKE" MİYİZ?

İKTİSADI KALKINMA VAKFI DERGİSİ

İK'W'den

Ülkemizde ve Avrupa'da kışın kendini iyice hissettirmeye başladığı, ilk kar haberlerini aldığımız

Kasım ayı, siyasi ve ekonomik gündemin de yoğun geçtiği, üstelik geçen ay manşetlerden devraldığımız bazı gelişmelere yenilerinin eklendiği bir ay oldu.

Türkiye'deki gelişmelere baktığımızda, 6 Kasım 2014 tarihinde Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu tarafından açıklanan ve ekonominin orta vadeli yol haritası olma niteliğini taşıyan Yapısal Dönüşüm Paketi'nin yoğun gündem içerisinde öne çıktığını görüyoruz. Bu dönüşüm programı ile birlikte, 2018 sonuna kadar GSYİH'nin 1,3 trilyon dolara yükseltilmesi, cari açığın yüzde 5,2'ye, işsizlik oranının ise yüzde 7'ye indirilmesi hedefleniyor. Paket, siyasi istikrar, nitelikli insan kaynağı, üretim teknolojilerinde değişim ve Ar-Ge'ye ağırlık veren reformlar, finans sektörü ile reel sektörün birbirini desteklemesi, dünya ekonomisi ile entegrasyon başlıkları altında düzenlenmiş. Başbakan Prof. Dr. Davutoğlu, Kalkınma Bakanlığı'nın koordinasyonunda hazırlanan bu program çerçevesinde, beş temel alandaki hedefleri gerçekleştirmek için yirmi beş alanda 1.350 eylem planı öngördüğünü ifade etti. İthalata bağımlılığın azaltılması, öncelikli sektörlerde kuluçka merkezlerinin yaratılması, enerji verimliliği yatırımlarının finansmanı için yeni modellerin geliştirilmesi, sağlık turizminin ve yerli şirketlerin kamu ihalelerinden daha fazla pay almalarının teşvik edilmesi gibi maddelerin öne çıktığı Paketin ülkemizin en gelişmiş ülkeler sıralamasında istediği yeri alabilmesine katkı sağlayacağını umuyoruz.

Geçtiğimiz ay Ermenek'teki maden kazasıyla yeniden Türkiye gündemine oturan iş güvenliği konusunda, Hükümet tarafından somut bir adım atıldı ve Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu tarafından 12 Kasım 2014 tarihinde, yeni İş Güvenliği Paketi açıklandı. TBMM'ye sunulan iş güvenliği düzenlemeleri, yaptırımlarda ödül-ceza dengesinin sağlanmasını amaçlıyor. Paketteki düzenlemelerle iş kazası yaşanmayan işyerlerinin ödüllendirilmesi, iş kazası olan işyerlerinin ise ek mali yükümlülükler ile cezalandırılarak caydırıcılığın artırılması hedefleniyor. Ermenek'te kayıp işçilere ulaşılmaya başlandığı ve ne yazık ki acılı cenaze görüntülerini izlediğimiz bugünlerde, alınan yasal önlemlerin bizi daha güvenli koşullarda iş yapma ortamına kavuşturmasını temenni ediyoruz.

Kasım ayı başında İstanbul üzerinden yasadışı yollarla Avrupa'ya geçmeye çalışan 40'a yakın göçmeni taşıyan teknenin, Rumelifeneri yakınlarında batması ve kaza sonucu yirmi dört kişinin hayatını kaybetmesi, ülkemiz gündemindeki elim olaylardan birisi olurken, göç konusunda Türkiye'nin transit ülke konumunu bir kez daha gözler önüne serdi. AB ile 2013 yılı sonunda Geri Kabul Anlaşması imzalayan Türkiye'de yaşanan ve 24 kişinin hayatını kaybettiği bu olay, AB kurumlarında da geniş ölçüde yankı buldu. Avrupa Komisyonu'nun Göç, İçişleri ve Vatandaşlıktan Sorumlu Üyesi Dimitris Avramopoulos, bu kazayla birlikte yasadışı göç kapsamında etkin çözüm üretilmesi konusunda acil adımların gerekliliğinin tekrar gün yüzüne çıktığını belirterek, bu konunun yeni görevindeki birinci önceliği olduğunun altını çizdi. Bu noktada İKV olarak, Geri Kabul Anlaşması'nın imzalanmasıyla başlayan sürecin sadece vize kolaylığı ve sınır güvenliği açısından değil, aynı zamanda insan hayatı için de önemini ortaya koyduğunu düşünüyoruz. Yalnızca Türkiye'nin değil, Avrupa'nın da karşı karşıya olduğu bu soruna ortak çözümlerin bulunması konusunda, tarafları daha sıkı bir işbirliği içerisinde çalışmaya davet ediyoruz.

Ülkemiz gündeminde ses getiren bir diğer konu 'Alevi açılımı' olarak da adlandırılan ve önümüzdeki günlerde detaylarının paylaşılması beklenen, Alevi

KASIM 2014
SAYI: 196

İktisadi Kalkınma Vakfı adına Sahibi:
Ömer Cihad Vardan

Sorumlu Yayın Yönetmeni:
Melih Özsöz

Yazı İşleri Yönetmeni:
Çisel İleri
Yeliz Şahin
İlge Kıvılcım

Yönetim Yeri:
Esentepe Mahallesi , Harman Sokak
TOBB Plaza, No:10 Kat: 7-8 , Levent
34394 İstanbul
Tel: 0212-270 93 00
Faks: 0212-270 30 22
E-posta: ikv@ikv.org.tr

Brüksel Ofisi:
Avenue Franklin Roosevelt
148/A 1000 Buxelles
Tel: 00322-646 40 40
Faks: 00322-646 95 38
E-posta: ikvnet@skynet.be

Yayın Türü:
Yaygın süreli

Baskı Yeri ve Tarihi:
İstanbul, Aralık 2014

Yayına Hazırlık

Genel Yönetmen
Gürhan Demirbaş

Genel Yönetmen Yardımcısı
Eser Soygüder Yıldız

Görsel Yönetmen
Hakan Kahveci

Editör
Yağmur Bahar Polat

Sayfa Tasarım
Şahin Bingöl

Pazarlama
Tel: 0212 440 27 65
ajansd@dunya.com

İletişim
Dünya Süper Veb Ofset A.Ş.
Globus Dünya Basınevi
100. Yıl Mah. 34204, Bağcılar – İSTANBUL
Tel: 0212 440 24 24

Baskı
Gezegen Basım Ltd. Şti.
www.gezegenbasim.com.tr
Tel: 0212 325 71 25

Dergideki yazılar, kaynak gösterilerek,
kısmen veya tamamen yayımlanabilir.

Dergiye www.ikv.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

vatandaşlarımıza yönelik düzenlemeler oldu. Başbakan Prof. Dr. Davutoğlu'nun Alevi açılımı konusunda daha önce çalışmaları bulunan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik'in yanı sıra Adalet Bakanı Bekir Bozdağ başta olmak üzere kurmayları ile bir araya geldiği toplantıda, Alevilerin öncelikli çözülmesi gereken sıkıntıları; cemevlerinin statüsü, devletin eşit kaynak aktarımı konuları masaya yatırıldı. Avrupa Komisyonu'nun İlerleme Raporlarında din özgürlüğü başlığı altında sıkça karşımıza çıkan bu eleştirilerin aşılması, sadece ülkemizdeki demokrasi ve temel haklar alanını iyileştirmekle kalmayacak, AB siyasi kriterlerinin karşılanmasında da önemli bir adımın atılmasını sağlayacaktır.

İsrail askerlerinin Mescid-i Aksa'ya saldırı düzenlediği iddiaları, başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere en yüksek perdeden pek çok siyasetçi tarafından kınandı. Edirne Valisi tarafından şehirde restorasyonu devam eden sinagogu müze olarak kullanmaya karar verdiklerine yönelik açıklamada sarf ettiği sözler, bu saldırıların olumsuz bir yansıması oldu. Konuyla ilgili açıklama yapan Vakıflar Genel Müdürlüğü, sinagogun ibadethane olarak kullanılmaya devam edileceğini belirtti.

Kasım ayı, AB açısından ekonomi gündeminin siyasi gündemin önüne geçtiği bir ay oldu. Öncelikle ay başında Avrupa Komisyonu, 2014 Sonbahar Dönemi Ekonomik Tahmin Raporu'nu yayımladı. Avro Alanı'nda yaşanan krizin ardından toparlanma sürecinin yavaş ilerlediğinin belirtildiği Raporda bu yıl, AB ve Avro Alanı genelinde büyümenin zayıf olacağı tahmininde bulunuldu. Rapora göre, mali koşullarda olumlu gelişmeler olmasına karşın ekonomik toparlanmanın 2015 yılında yavaş seyretmesi bekleniyor. Raporun ayrıca mevcut yüksek işsizlik, yüksek kamu borcu ve düşük kapasite kullanım oranlarının, ekonomik krizin etkilerinin aşamalı olarak azalış gösterdiğini ortaya koyduğu belirtildi. AB ekonomisini yakından ilgilendiren bir diğer gelişme ise, Avrupa Merkez Bankası'nın (AMB) bankaları denetleme görevine başlamasıydı. AMB çerçevesinde oluşturulan Bankacılık Denetleme Kurulu (*Single Supervisory Mechanism*), 4 Kasım 2014 tarihinde Avro Alanı'nda faaliyette bulunan 120 bankayı denetleme görevine başladı.

Kasım ayı, AB için karar alma mekanizmasında yeni düzenlemelerin yürürlüğe girdiği bir ay oldu. 1 Kasım 2014 tarihi itibarıyla Lizbon Antlaşması uyarınca, AB Konseyi'nde nitelikli çoğunluk oylamasında yeni kurallar uygulanmaya başladı. "Çifte çoğunluk" (*double majority*) adı verilen bu yeni sistem çerçevesinde, nitelikli çoğunluğun hesaplanmasında ülkelerin nüfusları dikkat alınıyor. Avrupa Komisyonu'nun ya da AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nin sunduğu bir önerinin kabul edilmesi için AB üyesi ülkelerin en az yüzde 55'i (28 Üye Devletten 15'i) ve AB nüfusunun en az yüzde 65'i (2014 yılında yaklaşık 328,6 milyon) tarafından desteklenmesi gerekiyor.

1 Kasım 2014 itibarıyla görevi devralan Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker, Kasım ayına damgasını vuran önemli açıklamalarda bulunarak, yeni görevine oldukça hızlı başladı. Önce Komisyonu siyasetçilerin "*temelsiz eleştirilerine karşı savunacağını*" açıklayan Juncker, 5 Kasım 2014 tarihinde Avrupa Parlamentosu'nda (AP) bir basın toplantısı düzenleyerek, İngiltere Başbakanı David Cameron'ın AB bütçesine ek katkı yapmayı reddetmesine ve İtalya Başbakanı Matteo Renzi'nin "*AB saraylarının maliyetini ifşa edeceğini*" açıklamasına tepki gösterdi.

1989 yılından 2013 yılı sonuna dek, Lüksemburg'da Başbakanlık ve Maliye Bakanlığı görevlerinde bulunan Juncker'in, imtiyazlı anlaşmalar yoluyla ülkesinde 340 çok uluslu şirkete milyarlarca avro vergi muafiyeti sağladığının ortaya

İKTİSADI KALKINMA VAKFI DERGİSİ

'den

çıkması ve konuya ilişkin soruşturmanın Avrupa Komisyonu tarafından yürütülmesi, Komisyon Başkanı olarak Juncker'i zor durumda bıraktı. Juncker'in

güvenilirliğinin sorgulanmasına sebep olan bu gelişme sonrasında, AP'de Avrupa Birleşik Solu/Kuzey Yeşil Sol (GUE/NGL) Grubu, Komisyon Başkanı'nın görevden alınması amacıyla gensoru önergesi hazırlıklarına başladı. Öte yandan olayın ortaya çıktığı ilk anda sessiz kalmayı tercih eden Juncker, daha sonra *Luxembourg Leaks* olarak adlandırılan krizin siyasi sorumluluğunu üstlenmek zorunda kaldı.

Juncker'in en fazla ses getiren açıklaması ise, kamu borçlarını artırmadan AB ekonomisini canlandırmayı amaçlayan 315 milyar avroluk Avrupa için Yatırım Planı oldu. 26 Kasım 2014 tarihinde Strazburg'da AP Genel Kurulu'na hitap eden Juncker, yatırım atağı olarak tanımladığı Avrupa için Yatırım Planı'nın AB bütçesinin yeni yatırımları çekmek için harekete geçirilmesi yönünde AB tarihindeki en önemli çaba olduğunu vurguladı. Avrupa Komisyonu'nun tahminlerine göre, Yatırım Planı kapsamındaki önlemler ile önümüzdeki üç yıl içerisinde AB GSYİH'sine 330 milyar avro ile 410 milyar avro tutarında ek katkı sağlanması ve 1,3 milyon yeni iş yaratılması öngörülmüyor. Avrupa için Yatırım Planı'nın planlandığı gibi 1'e 15 katma değer yaratması durumunda, AB ekonomisinin ivme kazanmasının yanında Juncker'in AB'nin önde gelen siyasi efsanelerinden birine dönüşmesi şaşırtıcı olmayacaktır.

Kasım ayına damgasını vuran bir diğer gelişme Soğuk Savaş'ın sembolü olan ve Almanya'yı doğu ve batı olmak üzere 53 yıl boyunca ikiye bölen Berlin Duvarı'nın yıkılışının 25'inci yıldönümünü anma etkinlikleriydi. Komisyon Başkanı Juncker, duvarın yıkılması ile Almanya'nın tekrar birleşmesinin AB'nin bütünleşmesi sürecinde *"katalizör görevi üstlendiğini"* hatırlattı ve dünya barışının temininde AB'ye her zamankinden daha fazla görev düştüğüne dikkat çekti. Berlin'deki anma etkinliklerine katılan Almanya Şansölyesi Angela Merkel, Berlin Duvarı'nın yıkılışının dünyadaki kriz bölgeleri için değişimin gerçekleşebileceğine dair örnek teşkil ettiğini kaydederken; AP Başkanı Martin Schulz, bu tarihi olayın Avrupa açısından önemini dile getirdi.

Kasım ayında AP Genel Kurulu Türkiye'yi yakından ilgilendiren bir ilke karara imza atarak, Türkiye'nin yürüttüğü sismik araştırma faaliyetlerinin GKRY'nin tek yanlı olarak ilan ettiği sözde Münhasır Ekonomik Bölge'yi (MEB) ve bu bölgede doğal kaynak aramaya ilişkin egemenlik hakkını ihlal ettiği iddia etti. İlke karar da, GKRY'nin sözde MEB'inde ve çevresinde araştırma yapan Türk gemilerinin bir an önce çekilmesi çağrısında bulunuldu. Türkiye'nin söz konusu eylemlerinin, Kıbrıs meselesine kapsamlı bir çözüm bulunmasına yönelik müzakerelerin sürdürülmesini tehlikeye attığı iddia edildi. Bunun yanında ilke kararda, söz konusu eylemlerin Türkiye-AB ilişkilerini olumsuz etkileyebileceği uyarısında bulunuldu.

Nitekim bu ay içerisinde Kıbrıs sorununda tarafların yaptığı açıklamalar, müzakerelerin kısa süre içinde yeniden başlama olasılığının güç olduğunu teyit eder nitelikteydi. KKTC Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu, BM Genel Sekreteri (BMGS) Kıbrıs Özel Danışmanı Espen Barth Eide'nin Türkiye'ye Ada'da çözüme yönelik öneriler sunduğunu; ancak bu önerilerin tavizler içerdiği için Ankara tarafından kabul görmediğini kaydetti. KKTC Dışişleri Bakanı Özdil Nami, uluslararası toplumun GKRY'nin attığı dışlayıcı ve tek yanlı adımları kabul etmemesi ve ödüllendirmemesi gerektiğini vurguladı. GKRY lideri Nikos Anastasiadis ise, BMGS Kıbrıs Özel Danışmanı Eide'nin toplumlararası görüşmelerin yeniden başlatılması önerisini reddetti.

Kasım ayının heyecan verici gelişmelerinden biri de Avrupa Uzay Ajansı'nın (ESA) projesi olan Rossetta uzay aracının, 11 Kasım 2014 tarihinde, kuyruklu yıldız üzerine Philae adlı bir modülü indirmeyi başarmasıydı. Dünya'da hayatın oluşumunu araştırarak olan Philae'yi taşıyan uzay aracı Rosetta, söz konusu kuyruklu yıldızın

yörüngesine 10 yılda ulaşabildi. İlk kez dünyadan bu kadar uzak bir uzay görevinin yerine getirilmesini sağlayacak ve bilim insanlarına bir kuyruklu yıldız çok yakından tanıma imkânı verecek olan bu gelişme, AB'nin 1,3 milyar avroluk projeyi 1993 yılında onaylaması ile mümkün olabildi.

Türkiye-AB ilişkileri açısından önemli toplantıların, çalışma ziyaretlerinin gerçekleştiği bir ay olan Kasım'da, bu ziyaretlerde öne çıkan konular Türkiye'nin katılım müzakereleri sürecine ivme kazandırılması ve ABD ile AB arasındaki Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTYO) oldu. Bakanlar Kurulu kararı ile oluşturulan ve Reform İzleme Grubu (RİG) toplantılarının yerini alan Reform Eylem Grubu (REG) toplantılarının ilki, 8 Kasım 2014 tarihinde Ankara'da gerçekleştirildi. Yeni yapılanma ile birlikte, AB katılım müzakereleri çerçevesinde yürütülen siyasi reform sürecinde yeni bir dönem başladı. Siyasi reform tasarılarının hazırlanması, TBMM'den geçirilmesi ve uygulanması aşamalarında aktif bir rol üstlenecek olan REG'in, reformların tüm toplumsal kesimlerle paylaşılması, her kesimin katkısının alınması ve yanlış algıların düzeltilmesi amacıyla siyasi reformlar alanında yapıcı ve aktif bir iletişim stratejisi yürütme açısından önemli bir rol üstleneceği açıklandı. Siyasi kriterlere ilişkin olarak 23'üncü ve 24'üncü fasılların alanına giren tüm konularda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ve AB müktesebatının esas alınacağını vurgulanması, REG toplantısında altı çizilen hususlardan biriydi. İKV olarak, bu yeni yapılanmanın AB Bakanlığı'nca da ifade edildiği gibi siyasi kriterler açısından çitayı daha da yukarı taşıyacağını temenni ediyoruz. Ayrıca sürece getirilmek istenen sivil toplum ve paydaşlarla danışma boyutunun da ülkemizde AB müzakere sürecine olan desteğin artmasında son derece etkili olacağına inanıyoruz.

Türkiye-AB ilişkileri açısından bir diğer önemli gelişme 75'inci Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu (KPK) toplantısının, Eşbaşkanlar Afif Demirkıran ve Manolis Kefalogiannis başkanlığında 11 Kasım 2014 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilmesiydi. Toplantının açış konuşmalarını AB Bakanı ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır, Avrupa Komisyonu'nun Avrupa Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn ve AB Dönem Başkanlığı'nı temsilen İtalya Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı Avrupa Bütünleşmesinden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Alberto Cutillo gerçekleştirdi. AB Bakanı Büyükelçi Bozkır konuşmasında Kıbrıs'ta BM müzakerelerinin başlatılmasının önemini vurgulayarak, *"perspektifimiz 50 yıllık sorunu çözmek olmalı"* şeklinde konuştu. KPK Eş Başkanı Afif Demirkıran ve AB Dönem Başkanı İtalya'nın temsilcisi Alberto Cutillo konuşmalarında, 23'üncü ve 24'üncü fasılların müzakerelere açılması çağrısında bulundular.

1 Kasım'da göreve başlayan Avrupa Komisyonu'nun Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn da, Türkiye ile ilgili olarak ilk resmi açıklamasını KPK toplantısında yaptı. Hem Türkiye'nin, hem de AB'nin, önümüzdeki beş yıllık süreyi olabildiğince iyi kullanması gerektiğini belirten Hahn, 2014 Türkiye İlerleme Raporu'nda yer alan olumlu adımların ve endişelerin üzerinde durdu. Hahn, 2013 tarihinde kabul edilen Demokratikleşme Paketi'nin uygulanmasına yönelik düzenlemeler ile AİHS ihlallerinin engellenmesine dair Eylem Planı'nın kabulünü önemli adımlar olarak değerlendirirken, Türk demokrasisi açısından eksiklerin bulunduğu bazı alanların, Rapor kapsamında endişe ile karşılandığını belirtti. Hahn konuşmasında hukukun üstünlüğü ve temel haklar alanında artan işbirliğinin gelecekte ilişkilerin omurgasını oluşturmaya devam edeceğini vurguladı. Kıbrıs meselesine de değinen Hahn, ilgili tüm paydaşları Kıbrıs'ta çözüme katkıda bulunmaya davet ederek, BMGS temsilcisi Espen Barth Eide'nin, çözüme yönelik görüşmeleri yeniden başlatma çabasını desteklediğini ifade etti. KPK toplantısında ifade edilen görüşler de bir kez daha ikili ilişkilere ivme kazandırılması için 23'üncü ve 24'üncü fasılların müzakerelere açılması

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI DERGİSİ

'den

gerektiği konusunda birleşti. Biz de İKV olarak, ortak aklın işaret ettiği gibi bu iki faslın önündeki engellerin kaldırılıp gecikmeksizin müzakereye başlanması

gerektiğine olan inancımızı yineliyoruz.

AB Bakanı ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır'ın yoğun AB mesaisinde bu ay Norveç, Brüksel ve Lüksemburg ziyaretleri öne çıktı. AB Bakanı Bozkır'ın 4-6 Kasım 2014 tarihli Oslo temaslarının ana gündem maddelerini ikili ilişkiler, Türkiye'nin AB üyeliği süreci ve TTYO müzakereleri oluşturdu. Bakan Bozkır, Norveç'in üye olmamasına rağmen AB yapılarına entegre olduğunu ve bu ülkenin AB üyelik müzakerelerinde Türkiye'ye desteğinin önemini vurguladı. Ziyaret sırasında, TTYO'nun Türkiye gibi Norveç'i de olumsuz etkileyebileceğine dikkat çeken Bozkır, Türkiye'nin TTYO kapsamına dâhil olmaması durumunda, Gümrük Birliği'ni dondurmak zorunda kalabileceğini söyledi. Benzer sözleri ay sonunda 2015'in ikinci yarısında AB Dönem Başkanlığı'nı devralacak Lüksemburg'da dile getiren Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci'nin açıklamasıyla birlikte ele alındığında, Türkiye Hükümeti'nin konuyla ilgili yaklaşımının ve politikasının net olduğu, farklı bakanların ağızından aynı mesajın verildiği görülüyor.

11-12 Kasım 2014 tarihlerinde Brüksel'e resmi bir ziyaret gerçekleştiren AB Bakanı Bozkır, Juncker Komisyonu'nun yeni üyeleriyle bir araya geldi. Bakan Bozkır, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı ve AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini, Avrupa Komisyonu'nun Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn, Enerji Birliğinden Sorumlu Başkan Yardımcısı Maroš Šefčovič, Dijital Tek Pazardan Sorumlu Başkan Yardımcısı Andrus Ansip ve Sağlık ve Gıda Güvenliğinden Sorumlu Üye Vytenis Andriukaitis ile görüştü, Türkiye'nin katılım müzakereleri sürecinde gelinen noktayı ve bundan sonra atılacak adımları aktardı.

AB Bakanı ve Başmüzakereci Bozkır'ın, 20 Kasım'da başladığı Lüksemburg ziyaretinde ise Schengen vizesine adını veren Lüksemburg'un Schengen kasabasına gerçekleştirdiği gezi ve burada düzenlediği basın toplantısında vizelerin kalkmasıyla, çok kısa bir süre içerisinde Türkiye'nin Schengen üyesi olacağını belirtmesi dikkat çekiciydi.

Türkiye'nin Yeni AB İletişim Stratejisi kapsamında, 26 Kasım 2014 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen Sivil Toplumla Diyalog Toplantısı'nda sivil toplum kuruluşları ile önümüzdeki dönemlerde yapılacak çalışmalara ilişkin görüş alışverişinde bulunuldu. Toplantıda bir konuşma yapan Bakan Bozkır, güçlü bir sivil toplum ve güçlü bir Türkiye için AB Bakanlığı tarafından düzenli aralıklarla "Sivil Toplumla Diyalog Toplantıları" düzenlendiğine dikkat çekerek, AB üyelik sürecinde sivil toplumun ülke politikalarının oluşturulma sürecine aktif bir şekilde katılmasının hayati öneme sahip olduğunun altını çizdi.

THY ile Türkiye Ulusal Ajansı arasında imzalanan işbirliği protokolü ile Erasmus+ Programı'ndan yararlananların yurtdışı seyahatlerinde yüzde 20 bilet indirimi ve 10 kilogram ek bagaj hakkından faydalanacak olması ve ülkemizin Yaratıcı Avrupa (Creative Europe) Programı'na katılımına yönelik anlaşmanın imzalanması, Türkiye-AB ilişkileri açısından Kasım ayının olumlu gelişmeleriydi.

Türkiye-AB ilişkileri açısından kayda değer bir diğer gelişme AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Stefano Manservisi'nin Brüksel'de yeni görevine başlamasıydı. AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini'nin Kabine Şefi olarak yeni görevine başlayan Manservisi, Türkiye'nin AB üyeliğine inanan ve vize serbestliği sürecine katkıda bulunan bir avrokrat olarak tanınıyor. Biz de İKV olarak kendisine yeni görevinde başarılar diliyoruz.

Kasım ayında Vakfımızın faaliyetleri, yeni yayınlarımız, internet sitemiz ve değerlendirme notlarımız siz değerli okuyucularımızla buluştu. Öne çıkan faaliyetlerimizin başında Türkiye-AB ilişkilerine katkı sunmak amacıyla Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), İKV ve İtalya'nın Türkiye Büyükelçiliği işbirliğinde AB üyesi devletlerin Büyükelçilerinin katıldığı çalışma toplantısı geliyor. TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, toplantıda AB katılım sürecinin başarılı olması için, cesur siyasilerin liderliğine ihtiyaç duyulduğunu vurguladı. İKV Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan ise çoğunluğu Müslüman olan bir ülkenin AB'ye kabulünün, radikal hareketlerin giderek güç kazandığı bir dünyada, çok kültürlülük idealinin gerçekleşmesi için olumlu bir mesaj olacağına işaret etti. Toplantıda İKV internet sitesinin İngilizce versiyonu yenilenen yüzüyle tanıtılırken, bundan sonra aylık olarak okuyucularıyla buluşacak İKV İngilizce bülteni *IKV Monthly*'nin ilk sayısı katılımcılarla paylaşıldı. Ayrıca Kasım ayında İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz tarafından hazırlanan "İlerlemenin Matematiği: Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporlarına Farklı bir Bakış" isimli yayının, Dr. Zeynep Özkurt tarafından gerçekleştirilen İngilizce çevirisini yayımlayarak, siz değerli paydaşlarımızla yeni bir yayını daha buluşturmuş oldu.

İKV Dergisi'nin Kasım sayısı ise, yine zengin bir gündem ve farklı konularla oluşturuldu. *Görüş* bölümünde İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas tarafından hazırlanan Juncker Komisyonu'na ilişkin bir değerlendirmeyi bulacaksınız. Yazısında "Türkiye bir beş yıl daha kaybetmeyi göze alabilir mi?" sorusunu yönelten Doç. Dr. Çiğdem Nas'ın yanı sıra Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası AB ile İlişkiler Bölümü Emekli Müdür Yardımcısı Türkan Gedikkaya, "Avro Krizi ve Ekonomik ve Parasal Birliğin Derinleştirilmesine Yönelik Reformlar" başlıklı yazısıyla dergimize katkıda bulundu. *Görüş Özel* bölümümüzde ise "Taşıma engelleri Türkiye'nin olduğu kadar, AB'nin de problemidir" diyen UND İcra Kurulu Başkanı Fatih Şener ile Türkiye-AB ilişkilerinin ulaştırma boyutuna ilişkin gerçekleştirdiğimiz röportajı bulabilirsiniz. Açılan başlıklardaki son gelişmeleri incelediğimiz bölümümüzde, bu hafta *Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı* başlığını incelerken, *Dosya* bölümümüzde geçtiğimiz ay ilk bölümüne yer verdiğimiz TTYO konusundaki incelemenin devamında İKV Proje Müdürü Çiğdem İleri ve Kıdemli Uzmanı Selen Akses, TTYO'nun ülkemize olan etkilerini değerlendirdiler.

Özellikle 2013 yılında imzalanan Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması sonrasında önemi bir kere daha gün yüzüne çıkan kişisel verilerin korunması konusuna ilişkin olarak, Avrupa'da kişisel verinin yolculuğunu kaleme alan İKV Uzman Yardımcısı Ahmet Ceran'ın yazısıyla birlikte, İKV Uzmanı İlge Kıvılcım tarafından hazırlanan "2015'e Doğru Türkiye'de Karbon Piyasaları Hazırlıkları" ve Kıdemli Uzmanımız Selen Akses tarafından hazırlanan "Dünya Ticaretinde Korumacılık Eğilimi Yükseliyor mu?" yazılarını ilgiyle okuyacağınızı tahmin ediyoruz. *Brüksel'den Bakanca* bölümünde ise, İKV Brüksel Temsilcisi M. Haluk Nuray, "Hâlâ 'müzakere eden' ülke miyiz?" sorusuna yanıt arıyor.

Kasım ayı İKV için ayrı bir önem taşıyor. Bu yıl 26 Kasım tarihinde İKV 50'nci yaşını selamladı. Türk iş dünyasının AB'deki sesi olarak, vizyoner ve uzak görüşlü bir yaklaşımla kurulan Vakfımız, bugün kurucu kuruluşlarının yanında, mütevelli kurumları ve destekçi kuruluşlarının destekleri ile yoluna devam etmektedir. Vakfımız 50'nci yılını karşılarken, başta mütevelli kurumlarımız olmak üzere, bugüne dek Vakfımıza destek veren tüm kurum ve kuruluşlara, tüm Başkanlarımıza, Yönetim Kurulu üyelerimize, Vakfımızın çalışmalarını takip eden tüm ilgililere ve tüm çalışanlarımıza teşekkür eder, bundan sonra da birlikte gerçekleştireceğimiz çalışmalarla, nice yeni projelere imza atmayı temenni ederiz.

Siz kıymetli okuyucularımıza keyifli okumalar diliyoruz.

TOBB VE İKV BAŞKANLARI AB BÜYÜKELÇİLERİ İLE BİR ARAYA GELDİ

TOBB, İKV ve İtalya'nın Türkiye Büyükelçiliği işbirliğinde, AB Üyesi Devletlerin Büyükelçilerinin katıldığı bir çalışma toplantısı düzenlendi.

TOBB İkiz Kuleler'de 25 Kasım 2014 tarihinde gerçekleşen toplantı, TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıkıoğlu'nun açış konuşması ile başladı. İKV Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan ve İtalya AB Bakanlar Konseyi Dönem Başkanlığı adına İtalya'nın Ankara Büyükelçisi Gianpaolo Scarante toplantıda konuşan diğer isimler arasında yer aldı.

AB katılım sürecinin siyasi olduğunu belirten TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıkıoğlu, "AB sürecinin başarılı olması için, cesur siyasilerin liderliğine, gözetimine ve rehberliğine ihtiyaç vardır" dedi.

Birleşik bir Avrupa'nın, küreselleşme baskısıyla baş etmenin en güvenilir aracı olduğunu kaydeden Hisarcıkıoğlu, "21'inci yüzyılın getirdiği sorunlarla hiçbir ülke tek başına baş etme gücüne sahip değildir. Türkiye, 28 AB üyesi ülke gibi, birçok nedene ilaveten, küreselleşme baskısıyla mücadele etmek için AB içinde yer almak istiyor" diye konuştu.

Hisarcıkıoğlu, Türkiye'nin AB'ye üye olmak için yapması gereken ev ödevleri olduğuna dikkat çekerek, "Türkiye-AB katılım sürecinin gerektirdiği hiçbir konu, sadece teknisyenler tarafından çözülemez. Aksine süreç son derece siyasadır. Süre-

cin başarılı olması için, cesur siyasilerin liderliğine, gözetimine ve rehberliğine ihtiyaç vardır. Avrupa fikrine inanan sizin gibi mükemmel diplomatlara ihtiyaç vardır" şeklinde konuştu.

İtalya Dönem Başkanlığı'nın, genişleme sürecine ve Türkiye-AB ilişkilerini derinleştirmeye dönük inancını takdirle karşıladığını söyleyen Hisarcıkıoğlu, 2015 yılında Letonya ve Lüksemburg dönem başkanlıklarından da benzer yaklaşım beklediklerini vurguladı.

M. Rifat Hisarcıkıoğlu, küresel ekonomi ve çevre coğrafyanın oldukça zorlu bir dönemden geçtiğinin altını çizerek, "Avro Alanı'nın geleceği sorgulanıyor. Avrupa demokrasinin en eskisi olan ve Avrupa entegrasyonunda son derece önemli rolü olan Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmayı isteyebileceği konuşuluyor. Biz, Türkiye olarak Avrupa entegrasyonunda geri adım manasına gelecek her türlü ihtimali son derece sakıncalı görüyoruz" ifadelerini kullandı.

Hisarcıkıoğlu, başkasının hatalarını konuşurken, özleştirir yapmayı da ihmal etmediklerini belirterek, "AB'nin karar almadaki ataletinin ve özellikle genişleme sürecindeki duraksamanın bugün gelinen noktada çok önemli olduğu kanaatindeyim. AB'yi sadece bürokrasi üreten kurum imajın-

dan kurtarmak gerekiyor. Güçlü bir liderlikle, karar alan bir AB, bugün her zamankinden daha önemlidir” değerlendirmesinde bulundu.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, AB'nin Ukrayna ile entegrasyon sürecini çok daha erken başlatabilmesi ve Türkiye ile enerji faslı müzakerelerini tamamlamış olması durumunda çok daha istikrarlı bir konumda olabileceğine işaret etti.

AB'nin mevcudu korumayı değil, geleceği planlamayı seçtiği zaman kazanan güç olacağını vurgulayan Hisarcıklıoğlu, “AB tarafında genişleme yönünde açık bir taahhüt olursa, güçlü bir irade ortaya konulursa, Türkiye’de reform süreci için motivasyonu daha yüksek olur” dedi.

Hisarcıklıoğlu, hükümetin ekonomide yeni bir reform hamlesi açıkladığını anımsatarak, “Yeni reform hamlesi, Türkiye’nin orta teknoloji bir ülkeden, yüksek teknoloji bir ülkeye geçiş konusunda ne kadar kararlı olduğunu göstermektedir. Bu sıçrama döneminde Türkiye’ye yatırım yapan ortaklarımız, eminiz yarın kazanacakları olacaktır” şeklinde konuştu.

Gümrük Birliği’nde eksiklikler olduğuna dikkat çeken M. Rifat Hisarcıklıoğlu, TOBB olarak modernize edilmiş veya kapsamı genişletilmiş bir Gümrük Birliği revizyonu istediklerini söyledi. TTYO’nun etkileyici bir büyüklüğü temsil edeceğini dile getiren Hisarcıklıoğlu, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“TOBB olarak her zaman serbest ticaretten yanayız. Ancak TTYO ve TPP gibi mega anlaşmaların sonuçlarından son derece tedirginiz. Türkiye gibi AB ile Gümrük Birliği içinde olan bir ülkenin böyle bir anlaşma dışında bırakılmaması gerekir. Avrupalı ortaklarımızın da Türkiye’nin TTYO’ya olmadığı bir senaryoda ne tür çarpıklıklarla ve haksızlıklarla karşı karşıya kalabileceğimizi tahmin edebildiğini sanıyorum. Bu sorunların çözümü için Türkiye’nin TTYO’ya entegre edilmesi gerekir.”

İKV Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan ise konuşmasında Türkiye’nin, Avrupa’da olmadığını iddia etmenin ortak bir mirası reddetmek anlamına geldiğini, Osmanlı döneminden başlayarak Türklerin, her zaman Avrupa düzeninin önemli bir aktörü olduğunu söyledi.

Türkiye’nin, 1963’ten bu yana Avrupa entegrasyonunun yakın takipçisi ve ortağı konumunda bulunduğunu belirten Vardan, ortaklık ilişkisinin, çok yakın bir ekonomik işbirliği modeli olan Gümrük Birliği ile taçlandırıldığını, Türkiye’nin AB adaylığının ülkede önemli bir reform ve dönüşümü tetiklediğini ifade etti.

Vardan, Türkiye’nin, Gümrük Birliği, üyelik müzakereleri süreci, Erasmus Plus, Horizon 2020, çerçeve programları gibi ortak projelerle AB ile bütünleşmesini son derecede ileri bir noktaya taşıdığına işaret ederek, “Ülkenin tam üye olarak entegrasyonun son aşamasını gerçekleştirmesi ve üyelik haklarını alarak karar sürecine katılması, Türkiye açısından hak edilen bir konuma ulaştırılması anlamına gelecektir” diye konuştu.

Ülkenin AB müktesebatına uyumunun önemli düzeye ulaştığının altını çizen Vardan, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve refah toplumunu pekiştirme hedefleri için AB’nin, en önemli itici güç olmaya devam ettiğini dile getirdi. Türkiye’nin, AB üyeliğinin birlik açısından her zaman önemli bir sınav ve aynı zamanda fırsat oluşturduğuna işaret eden Ömer Cihad Vardan, sözlerini şöyle sürdürdü:

“Hiç şüphesiz, AB’nin bundan sonraki en büyük sınavı, Batı Balkanlar ve Türkiye’nin de dahil olduğu genişleme sürecidir. Her ne kadar, Avrupa Komisyonu’nun yeni Başkanı Jean-Claude Juncker önümüzdeki 5 senede yeni üye alınmayacağını açıklasa da bu sürecin 2019 itibarıyla yeni üye alımlarına imkân verecek şekilde ilerlemesine engel oluşturmaz.

AB’nin sınırları Türkiye’yi de içine alacak şekilde doğuya, Kafkaslar’a doğru genişlemelidir. Aksi takdirde Ukrayna krizinde de gördüğümüz gibi, AB’nin çevresindeki tehditler, Avrupa değerlerini tehlikeye atacaktır. Bu süreçte Türkiye, tarihi ve kültürel mirası, bölgesel etkinliği, jeopolitik konumu, büyüyen ekonomisi ve dinamizmiyle AB’ye katkı sunabilecek vazgeçilmez bir ülke konumundadır.”

Türkiye’nin güneyinde ve doğusunda baş gösteren meselelerin, ilgiyi söz konusu bölgelere yönelttiğini belirten Vardan, Ukrayna’dan Suriye’ye uzanan ve Türkiye ve AB’yi de çevreleyen geniş coğrafyada, barış ve istikrarı temin etme çabasının iki tarafı tekrar bir araya getirdiğini kaydetti.

Vardan, Türkiye’nin AB’ye katılımı, Gümrük Birliği’ne ilişkin sorunlar ve Gümrük Birliği’nin genişletilmesi çabaları, vize serbestisi, dış ve güvenlik politikasında işbirliği, düzensiz göçün kontrol altına alınması gibi birçok konunun AB çatısı altında çözümlenebileceğini söyledi.

Ömer Cihad Vardan; “AB açısından, Türkiye ile müzakere sürecinin canlandırılması ve nihai hedef olan üyeliğe doğru ilerletilmesi, AB’nin yakın çevresindeki olumlu etkisinin en önemli göstergesi olacaktır. AB’nin bu fırsatı kaçırmaması ise, Birleşik Avrupa ideali açısından büyük bir hayal kırıklığına sebebiyet verecektir. Çoğunluğu Müslüman olan bir ülkenin AB’ye kabulü, din temelli, radikal hareketlerin giderek güç kazandığı bir dünyada, çok kültürlülük idealinin gerçekleştirildiğine dair olumlu bir mesaj olacaktır” dedi.

Avrupa Komisyonu’nun Türkiye’ye ilişkin tam 17 ilerleme raporu kaleme aldığı kaydeden Vardan, raporların bin 786’ya sayfaya ulaştığını ve Lizbon Antlaşması’nın 6,5 katı olduğunu söyledi. Bin 786 sayfaya rağmen halen Türkiye’nin AB’ye üye yapılmadığına dikkati çeken Vardan, “Bu durumda Türkiye olarak ve hatta Avrupa olarak, tarafların ‘Daha kaç rapor gerek?’ sorusunu kendilerine sorması lazım” şeklinde konuştu.

İtalya’nın Ankara Büyükelçisi Gianpaolo Scarante ise Türkiye’nin AB’ye katılımının stratejik bir hedef olduğunu söyledi. AB’nin büyük bir yapılanma içinden geçtiğine işaret eden Scarante, “AB ve Türkiye, yeni rollerini tanımlarken fırsatlara bakmak durumundadır” dedi. Scarante, katılım sürecinin zorluklarına değinerek, İtalya’nın, Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecine desteğinin devam ettiğini dile getirdi. “Yargı ve Temel Haklar” ile “Adalet, Özgürlük ve Güvenlik” fasıllarının açılmasının önemini altını çizen Scarante, dönem başkanlıkları sona erene kadar yeni fasılların açılmasını da desteklediklerini kaydetti. Vize serbestisinin Türkiye’den başvuranlar için basitleştirilmesi için çalışıldığını anlatan Scarante, söz konusu çalışmaların Türkiye’nin AB’ye katılımını kolaylaştırılacağını belirtti. Türkiye’nin TTYO beklentilerinin göz önünde bulundurulması gerektiğine değinen Scarante, söz konusu ortaklık sürecinin henüz başında olduklarını söyledi. Toplantı TEPAV Direktörü Prof. Dr. Güven Sak’ın sunumu ve katılan Büyükelçilerin görüşleri ile devam etti.

FRANSA'NIN TÜRKİYE BÜYÜKELÇİSİ LAURENT BİLİ'NİN İKV ZİYARETİ

Fransa'nın Türkiye Büyükelçisi Laurent Bili, 18 Kasım 2014 tarihinde İKV Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan'ı ziyaret etti.

Ziyarete Türkiye'nin AB üyelik sürecindeki son gelişmeleri ve Türkiye-Fransa ilişkileri ele alındı. İKV Yönetim Kurulu Başkanı Vardan, Fransa'nın bölgesel politika ve yapısal araçlar faslına getirdiği blokajı kaldırması sonrasında, bu faslın müzakerelere açılabilirliğini belirtti. Sarkozy döneminde bloke edilen diğer fasılların açılabilirliğini ifade eden Vardan, bu bağlamda; özellikle Ekonomik ve Parasal Politika adlı 17'nci faslın açılması ile ilgili kararın gündemde olduğunu söyledi. Ömer Cihad Vardan, bu fasılların dışında "Yargı ve Temel Haklar" (23'üncü fasıl) ve "Adalet, Özgürlük ve Güvenlik" (24'üncü fasıl) fasıllarının açılmasıyla, Türkiye'de yargı, temel haklar ve göç konularında AB

kriterlerine uyum sürecinin hızlanacağını belirtti. Fransa dahil birçok Avrupa ülkesinin bu fasılların açılmasına destek verirken, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin fasılların bloke edilmesine yönelik devam eden tavrının anlaşılmasının güç olduğunu belirtti.

Fransa'nın Türkiye Büyükelçisi Bili, Fransa hükümetinin Türkiye'nin müzakere sürecine destek verdiğini; özellikle Ortadoğu'da barış ve istikrarı tehdit eden güçlere karşı Fransa ve Türkiye arasında işbirliğinin gelişmekte olduğunu kaydetti. Toplantıda Türk vatandaşları için AB'de dolaşımın önünde önemli bir engel teşkil eden vize konusu, Gümrük Birliği ve ülkeler arasındaki yatırım ilişkileri farklı boyutları ile ele alındı.

İKV BAŞKANI VARDAN TÜRKİYE-YUNANİSTAN İŞ FORUMU'NA KATILDI

Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci ile Yunanistan Kalkınma ve Rekabetçilik Bakanı Konstantinos Skrekas'ın açış konuşmalarını gerçekleştirdiği forumda söz alan Ömer Cihad Vardan, "İki ülke olarak ikili ilişkilerimizi, kendi menfaatlerimiz ve ortak geleceğimiz etrafında şekillendirme yoluna girdik; ilişkilerimize sürdürülebilir istikrar kazandırdık" dedi.

Geçtiğimiz 10 yılda iki ülke arasında birçok alanda ortak mutabakatların ilk tohumlarının atıldığını belirten Vardan, iki ülke arasındaki yakınlaşmanın ekonomik ilişkilere fevkalade olumlu yansımalarının olduğunu, yatırım ilişkilerinin canlandığını, Türk ve Yunan şirketlerinin karşılıklı olarak stratejik yatırım yapmaya başladıklarını söyledi.

Ömer Cihad Vardan konuşmasında, Yunanistan tarafından kolaylaştırılan vize rejimi ile iki ülke arasındaki karşılıklı insan hareketliliğinin rekor seviyelere çıktığını açıkladı. Daha fazla ticaret, daha fazla ekonomik işbirliği için aramızdaki ulaştırma imkânlarının zenginleştirilmesini belirten Vardan, "Ege Denizi'nin iki yakasını birbirine bağlayan deniz yolları bağlantısı kuralım; kronikleşen taşıma kotası meselesine kalıcı çözümler getirelim" diye konuştu.

Vardan, "Türk iş dünyası olarak Yunanistan'daki yatırım fırsatlarını yakından ilgileniyoruz. Türkiye-Yunanistan İş Konseyimiz karşılıklı olarak yatırım ilişkilerimizi teşvik etmek ve kolaylaştırmak için çalışıyor. İnanıyorum ki, Türk ve Yunan şirketleri arasında kurulacak ortaklıklar, ekonomik ilişkilerimizi hak ettiği noktalara çıkaracak. Yatırım izni, çalışma izni ve oturma için gerekli bürokratik süreçlerin kolaylaştırılması Türk şirketlerini Yunanistan'da daha fazla yatırım yapmaya teşvik edecek" ifadelerini kullandı. Vardan ayrıca Türkiye ve Yunanistan arasında ekonomik ilişkilerin Türkiye'nin AB üyelik perspektifinin hız kazanmasıyla daha da derinleşip çeşitleneceğini umduğunu sözlerine ekledi.

"Komşu komşunun külüne muhtaç" sözüne atıfta bulunan Ömer Cihad Vardan, ilişkilerde işadamlarının önünü açacak en büyük konunun siyasi iradenin kararlılığı ve bu iradenin yollar açması olduğunu söyledi. Vardan, Türkiye'nin 50 yılı aşkın süredir AB'ye üye olamamasının da bu potansiyelin iyi kullanılmasını engellediğine işaret etti.

Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci ise, forumun, iki ülke arasındaki ilişkilerin geleceği açısından büyük önem taşıdığını belirtti. İki ülkenin birlikte hareket etmesinin önemini vurgulayan Bakan Zeybekci, "Eğer akıllı olursak, 1 artı 1'i 2 değil de, 1 artı 1'i 3, 1 artı 1'i 4, 1 artı 1'i 5, 7-8-11 yapabileceğimize işbirliği yapmak zorundayız. Aynı denizin iki tarafında, aynı kıyının 3 kilometrelik - 5 kilometrelik mesafesinde, aynı rüzgârdan beslenen, aynı yağmurdan altında ıslanan, aynı coğrafyanın ve kültürün içinde birçok şeyi birlikte paylaşan bu iki ülke; bence bugüne kadar maalesef ciddi hata yapmıştır" ifadesini kullandı.

İki ülkenin yavaş yavaş birbirlerini tanımaya başladığına işaret eden Bakan Zeybekci, 1920'li yıllarda karşılıklı gerçekleşen mübadelenin bir hata olduğunu kaydetti. İki ülkenin bir araya gelmesi durumunda karşılıklı kazançların ortaya çıkacağı

ğini vurgulayan Zeybekci, turizmde çok büyük işbirliğinin yapılabileceğini yineledi. İki ülkenin Balkanlar'da, Orta Asya'da ve dünyanın diğer ülkelerinde birlikte iş yapabileceğini anlatan Zeybekci, "Türk müteahhit şirketleri, dünyada Çin'den sonra ikinci sırada. Türk müteahhitlerinin sadece geçen sene dünyada ait oldukları müteahhit kontratları, 40 milyar dolara yakın. Türk müteahhitlerinin şu anda devam ettirdikleri, ve tamamladıkları projeler 300 milyar dolar civarında. Yunanistan ile Türkiye birlikte üçüncü ülkelerde çok büyük yol alabilirler" açıklamasında bulundu.

Forumda konuşan Yunanistan Kalkınma ve Rekabetçilik Bakanı Skrekas ise, iki ülke arasında işbirliğini hedeflediklerini ve bunu desteklediklerini belirtti. İki ülke halklarının her zaman birbirine saygılı olduğunu, birbirine sempati ile baktığını kaydeden Skrekas, asırlardır yan yana yaşadığını, halkları birbirinden ayırandan çok, birbirine birleştiren şeylerin olduğunu söyledi.

Skrekas, ikili ticaretin artma eğilimi gösterdiğini ifade ederek, "2010 yılında 2.2 milyar avrodan 2013 yılında 4.3 milyar avroya ulaştık. Yani, 2010- 2013 arasında ikili ticaret hacmi ikiye katlandı. Türkiye Yunanistan'dan en çok ihracatı gerçekleştiren ülkeler arasında. Turizm alanında büyük artış söz konusu. 2014 yılının sonuna kadar 1 milyondan fazla turist Türkiye'den Yunanistan'a, Yunanistan'dan 800 bin turist Türkiye'yi ziyaret etmesi bekleniyor. Türkiye'ye yerleşip burada faaliyet gösteren birçok Yunanlı tanıyorum. İkamet ve faaliyetleri için Yunanistan'ı tercih eden çok sayıda Türk tanıyorum" diye konuştu.

Yunanistan ekonomisinin sancılı dönemden sonra kalkınma eğilimine girdiğini dile getiren Skrekas, sözlerine şöyle devam etti: "İşbirliği yapmak durumundayız. Küçük sorunların hızlı bir şekilde aşılabileceğine eminim. Ekonomik işbirliğinin her iki tarafın da yararına sonuçlar vereceği aşikâr. Enerji, yeni teknolojiler ve turizm gelecekte gelişecek sektörler olarak öne çıkmakta. Girişimciliği desteklemek amacıyla hükümetimiz bir dizi reformu hayata geçirdi. Bürokratik engeller ortadan kalkıyor; iş kurma basitleşiyor; maliyet azalıyor. Türk yatırımcılar Yunanistan piyasasındaki fırsatları görüyor. Onları memnuniyetle ağırlamaya hazırız. Çifte vergilendirmenin önlenmesi ve yatırımların karşılıklı desteklenmesi anlaşması yapılması son derece önemli."

İKV ve DEİK Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan, 12 Kasım 2014 tarihinde İzmir'de düzenlenen DEİK Türkiye-Yunanistan İş Forumu'na katılarak bir konuşma gerçekleştirdi.

İTALYA'NIN İSTANBUL BAŞKONSOLOSU İKV'Yİ ZİYARET ETTİ

İstanbul Başkonsolosu Federica Ferrari Bravo, İKV Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan ve İKV Başkan Yardımcısı, İSO Meclis Başkanı ve DEİK Türk-İtalyan İş Konseyi Başkanı Zeynep Bodur Okyay'ı ziyaret etti.

Görevine yeni başlayan İtalyan Başkonsolosuna, 10 Kasım 2014 günü gerçekleştirilen ziyarette, Ticaret Ataşesi Maria Trinchieri, Mali Ataşe Giorgio Merlonghi ve İtalya Dış Ticaret Enstitüsü Genel Müdürü Ferdinando Pastore eşlik etti. Başkonsolos, İKV'nin yapısı, amaçları ve faaliyet alanları hakkında bilgilendirildi. Ayrıca İKV yayınlarından oluşan bir set takdim edildi. Türkiye'nin AB üyelik hedefi, bunun Avrupa'ya sağlaması muhtemel katkıları, Gümrük Birliği'ne ilişkin problemler, TTYO süreci ve vize muafiyeti konusu hakkında bilgi verildi.

Başkan Vardan, Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasının ve çoğunluğu Müslüman olan bir ülkenin AB'ye ortak değerleri paylaşarak katılmasının, tüm dünyaya önemli bir barış ve istikrar mesajı olacağını kaydetti.

İKV Başkan Yardımcısı Zeynep Bodur Okyay, Türkiye ve İtalya arasındaki ikili ilişkiler hakkında açıklama yaparak, iki ülkenin kültürel anlamda birçok ortak noktasının bulunmasının işbirliğini kolaylaştırdığını ifade etti.

Vardan ve Okyay, İtalya'nın AB içinde Türkiye'nin en yakın ortaklarının başında geldiğine dikkat çekerek, iki ülke arasında ortak projelerin, yatırımların ve geleceğe yönelik büyük potansiyel taşıyan üçüncü ülkelerde işbirliğinin geliştirilmesi gerektiğinin altını çizdiler.

Toplantıda Ömer Cihad Vardan ve Zeynep Bodur Okyay'ın yanı sıra, DEİK Türk-Angola İş Konseyi Başkanı Burak Vardan, İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz ile DEİK Avrupa İş Konseyleri Koordinatörü Ayşegül Gök Arıcan yer aldı.

İKV'DEN YENİ YAYIN

“İLERLEMENİN MATEMATİĞİ: AVRUPA KOMİSYONU TÜRKİYE İLERLEME RAPORLARINA FARKLI BİR BAKIŞ”

İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz tarafından kaleme alınan “İlerlemenin Matematiği: Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporlarına Farklı Bir Bakış” başlıklı yayın, İKV tarafından Türkçe ve İngilizce olarak yayımlandı.

Avrupa Komisyonu'nun 2014 yılı Türkiye İlerleme Raporu'nu 8 Ekim 2014 tarihinde yayımladı; böylece Komisyon bugüne kadar Türkiye'ye ilişkin 17 ilerleme raporu yayımlamış oldu.

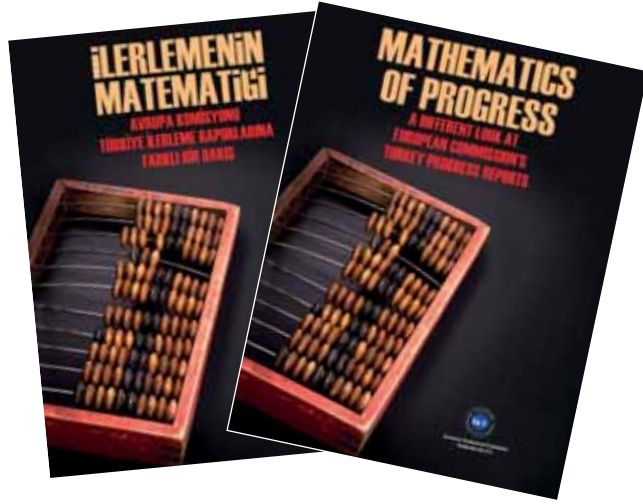
Geçmişten bugüne Avrupa Komisyonu'nun Türkiye İlerleme Raporları tarihine bakacak olursak; Avrupa Komisyonu Türkiye'ye ilişkin ilk raporunu, 1998 yılında yayımladı. 57 sayfalık bu ilk rapor, Türkiye'nin AB tarafından izlenme sürecini başlattı ve ardından gelen ikinci rapor, 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesi'nde onaylanarak, Türkiye'ye AB adaylık sürecinin kapısını açtı ve 2005 yılında Türkiye ile müzakerelere başlandı. Türkiye, müzakerelerde 10 yılını geride bırakmaya yaklaşırken, 14 fasıl müzakerelere açıldı; yalnızca bir tanesi geçici olarak kapatılabildi.

Hiç şüphesiz Avrupa perspektifi Türkiye için somut çıktılar üretebilen bir hedef; ancak Avrupa Komisyonu'nun ilerleme raporları için aynı şeyi söylemek zor. Türkiye'de ve Avrupa'da, Türkiye'nin AB katılım müzakereleri ve üyelik hedefine olan inandırıcılığın azalması ile birlikte, ilerleme raporlarının Türkiye'deki reform sürecini tetikleyen etkin birer araç olması da imkânsızlaşıyor. Bugüne kadar Komisyon 17 raporluk bir külliyat ile Türkiye'deki ilerlemeyi değerlendirdi. Bu raporların toplam sayfa sayısı ise 1.786'yı buldu. Basit bir hesapla Avrupa Komisyonu, bugüne kadar 6,5 Lizbon Antlaşması büyüklüğünde Türkiye İlerleme Raporu hazırladı.

Zaman içerisinde ilerleme raporlarının çerçevesi daraldı, raporlar siyasallaştı. Siyasi kriterlere yapılan vurgu, teknik kriterlere verilen önemin ötesine geçti. Bu da raporun neden yazıldığı, kim için yazıldığı sorularının, hatta raporun amacının her iki tarafta da daha fazla sorgulanır hale gelmesine neden oldu.

İşte böyle geçmiş ışığında Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Türkiye'ye ilişkin 17'nci ilerleme raporunu, neredeyse 10 yıldır Komisyon Başkanlığı görevini yürüten Barosso ve kabinesinin; aynı zamanda 2010 yılından bu yana Genişlemeden Sorumlu Komisyon Üyesi olan ve son 5 Türkiye İlerleme Raporu'nda imzası bulunan Ştefan Füle'nin son Türkiye İlerleme Raporu. Aynı zamanda bu rapor, yeni Komisyon Başkanı Juncker ile Avrupa Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üye olarak atadığı Avusturyalı Johannes Hahn için, önümüzdeki 5 yılda yol gösterici bir niteliğe sahip olacak.

1965 yılından bu yana Türkiye – AB ilişkilerinde yaşanan gelişmeleri günün gününe takip eden ve yorumlayan İKV, Türkiye'nin AB ile yürüttüğü ilişkilerde, kalıpların ötesine ge-

çen ve sürece katkı sağlayabilecek her türlü girişime ön ayak oldu. Türkiye'nin AB'ye entegrasyonu konusunda bugüne kadar büyük çaba harcayan İKV; görüşleriyle, analizleriyle ve çalışmalarıyla ilgili tüm taraflara sürecin iyileştirilmesi ve hızlandırılması, bu kapsamda da nihai hedef olan üyelik ile noktalanması için destek verdi. Bugün ulaştığımız nokta ise bir hayli düşündürücü: 50 yılı aşkın bir süredir ortaklık ilişkisi yürüten Türkiye ve AB, neredeyse son 10 yıldır sürdürdükleri üyelik müzakerelerinde, siyasi gelişmelerin, fasılların, ilerleme raporlarının ve günlük siyasetin ötesine geçemeyen bir tavır sergiliyor. Hal böyle olunca da Türkiye'nin nihai hedefi olan AB üyelik sürecine katkıda bulunması gereken fasıllar, ilerleme raporları, kararlar ve tavsiyeler amaçlarına hizmet etmiyor, edemiyor. Bu tabloda da, Türkiye'nin AB entegrasyon süreci sekteye uğruyor; taraflar arzu edilen seviyeye ulaşamıyor. 1998 yılından bu yana yayımlanan 17 raporun, Türkiye'yi AB'ye beklenen düzeyde yakınlaştıramaması ve nihai hedef olan üyelikle taçlandırılmaması bunun en çarpıcı örneği.

Bu temel eksiklikten hareketle, İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz tarafından Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanan “İlerlemenin Matematiği: Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporlarına Farklı Bir Bakış” başlığını taşıyan çalışma, Türkiye – AB ilişkilerine kalıplaşmış ilerleme raporlarının ötesinde bakabilmeyi amaçlıyor. Komisyon'un bir yıl boyunca büyük çabalar sarf ederek hazırladığı, Türkiye'de ise her yıl giderek azalan bir heyecanla beklenen ilerleme raporlarının, Türkiye'nin AB üyelik sürecine daha somut ve görünür katkılar yapabilmesi için rapora ilişkin bir öneride bulunuyor.

İKV'DEN YENİ YAYIN “SORULARLA AB POLİTİKALARI VE TÜRKİYE GIDA GÜVENLİĞİ POLİTİKASI”

İKV Uzmanı Gökhan Kilit tarafından hazırlanan yeni yayın, AB'nin gıda güvenliği anlayışını bütün yönleriyle kısa ve anlaşılır bir dilde aktarıyor.

AB'nin gıda güvenliği politikası, insan sağlığının ve tüketici çıkarlarının korunmasını temin etmek ve İç Pazar'ın etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak üzere şekillenmiştir. Gıdanın çiftlikten sofraya kadar olan zincirinin tüm aşamalarında kapsamlı düzenlemeler ve denetimler içeren AB'nin gıda güvenliği anlayışı; hayvan sağlığı, hayvan refahı ve bitki sağlığını da temin eden bütünlük bir yaklaşımı benimsemektedir. Yıllar içerisinde geçirdiği reformlarla 50 yılı aşkın süredir AB üye ülkeleri vatandaşlarının güvenli gıdaya erişimini sağlayan gıda güvenliğine ilişkin AB mevzuatı, gerek AB aday ülkelerini gerekse AB'ye gıda ihracatı yapan ülkeleri yakından ilgilendirmektedir.

İKV olarak, 2004 yılında yayımladığımız “15 Soruda 15 AB Politikası” kitapçık serisini, “Sorularla AB Politikaları ve Türkiye” adıyla güncelleyerek, serinin son kitabı olan “Sanayi Politikası” ile tamamlamıştık. Gerek AB'de geçtiğimiz yıl yaşanan gelişmeler gerekse Türkiye'nin son yıllarda gıda güvenliği konusunda ortaya koyduğu uyum çabaları sebebiyle seriye “Gıda Güvenliği Politikası” kitapçığını ekleme ihtiyacı duyduk.

Türkiye'nin AB katılım müzakerelerinde gıda güvenliği; 30 Haziran 2010 tarihinde müzakerelere açılan “Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı” başlığı altında ele alınmaktadır. Gıda güvenliği temelinde üç farklı politikayı barındıran bu başlık çerçevesinde Türkiye'nin, AB mevzuatına uyum ve uygulama konusundaki çalışmalarını tamamlayarak başlık için belirlenen kapanış kriterlerini karşılaması gerekmektedir.

Bu çerçevede, İKV Uzmanı Gökhan Kilit tarafından hazırlanan “Sorularla AB Politikaları ve Türkiye: Gıda Güvenliği Politikası” başlıklı yayını (İKV Yayın No: 273), AB'nin gıda güvenliği anlayışını bütün yönleriyle kısa ve anlaşılır bir şekilde aktarmak üzere sizlerle paylaşıyoruz. Çalışmada yer alan so-

rularda verilen yanıtlarla gıda güvenliğinin AB'de ortaya çıkış süreci, yapısı, işleyişi, öne çıkan boyutları ve reform süreçleri açıklanmakta, ayrıca Türkiye'nin AB müzakere sürecinde sürdürdüğü uyum çalışmaları da kısaca ele alınmaktadır. Çalışmamızın Türkiye'nin AB üyelik sürecinde, ilgili kesimlerin değişen koşullara uyum sağlama çabasına katkı sağlayacağını ümit ediyoruz.

LİTVANYA'NIN TÜRKİYE BÜYÜKELÇİSİ KUDZMANAS İKV'Yİ ZİYARET ETTİ

21 Kasım 2014 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda İKV Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan'a, İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz ve DEİK Avrupa İş Konseyleri Koordinatörü Ayşegül Gök Arıcan eşlik etti. Toplantıda Büyükelçi Kudzmanas'a Türkiye'nin AB üyeliği hedefi, bunun Avrupa'ya sağlaması muhtemel katkıları, Gümrük Birliği'ne ilişkin problemler, TTYO süreci ve vize muafiyeti konusu hakkında bilgi verildi. İKV Başkanı Vardan konuşmasında, Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasının çoğunluğu Müslüman olan bir ülkenin AB'ye ortak değerleri paylaşarak katılmasının, tüm dünyaya önemli bir barış ve istikrar mesajı olacağını kaydetti. Toplantı sonunda Büyükelçi Kudzmanas'a İKV yayınlarından oluşan bir set takdim edildi.

Ziyaret kapsamında gerçekleştirilen toplantıda, Büyükelçi Kestutis Kudzmanas'a İKV'nin yapısı, amaçları ve faaliyet alanları hakkında bilgi verildi.

İKV'NİN İNGİLİZCE İNTERNET SİTESİ YENİ YÜZÜYLE YAYINDA

İKV'nin mevcut İngilizce internet sitesi yenilenerek, 24 Kasım 2014 tarihinde yeni yüzü ve altyapısı ile tekrar yayına girdi.

1965 yılından bu yana Türkiye-AB ilişkilerindeki gelişmeler hakkında Türk iş dünyasını ve kamuoyunu bilgilendirmeyi amaçlayan İKV, "www.ikv.org.tr" adresinden erişilen yeni İngilizce internet sitesi ile, gerek AB-Türkiye ilişkileri, gerekse İKV bünyesindeki yürütülen çalışmalar hakkında yurt içi ve dışındaki paydaşlarını bilgilendirmeye devam edecek.

İKV'nin 24 Kasım 2014 itibarıyla faaliyete geçen yeni İngilizce internet sitesi ile, İKV'nin amaçları, çalışma alanları ve İKV nezdinde yürütülen projelere ilişkin güncel ve detaylı bilgiye ulaşmak mümkün. Ayrıca yeni site; AB politikaları, AB genişleme süreci, Türkiye'nin AB müzakere süreci, Gümrük Birliği, vize ve geri kabul gibi çeşitli alanlarda İKV uzmanları tarafından hazırlanan değerlendirme notlarına ve diğer İKV yayınlarına erişim sağlıyor.

İKV'DEN İNGİLİZCE BÜLTEN: "IKV MONTHLY"

İKV, İngilizce internet sitesini güncellemesinin ardından hayata geçirdiği diğer bir yeniliği, "*IKV Monthly*" adıyla yayımladı. *IKV Monthly*, Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan önemli gelişmeler, Türkiye gündeminde yer alan güncel konular, resmi ziyaretler ve İKV faaliyetleri (konferanslar, yayımlar, görüşmeler) hakkında özellikle yabancı okuyucuları bilgilendirme amacını taşıyor. *IKV Monthly*, "*In Focus*" başlığı altında hazırlanan ayrı bir dosya ile Türkiye-AB gündemindeki önemli konulara da ışık tutuyor. İKV'nin İngilizce bültenine, yeni İngilizce internet sitesi aracılığıyla erişilebilir.

İKV, "*IKV Monthly*" adıyla hazırladığı İngilizce bülteninin ilk sayısını Kasım ayında yayımladı.

İKV MİKRO İNTERNET SİTESİ “AB EKONOMİ SÖZLÜĞÜ” YAYINDA

İKV mikro internet sitesi “AB Ekonomi Sözlüğü”, Kasım ayında yayına girdi.

2013 yılında yayımlanan “Kriz Sözlüğü: 100 Kelime-de Avrupa'nın Ekonomik Krizi” başlıklı kitabımızda, küresel krizin ortaya çıkmasıyla birlikte AB’de ve Avro Alanı’nda yaşanan mali ve ekonomik kriz ve buna karşı ekonomik yönetimi güçlendirme yolunda attığı adımları ele almıştık. 2008 ve 2013 yılları arası dönemi bir zaman çizelgesi halinde ortaya koymuş ve kriz ile ortaya çıkan yeni finansal kelime dağarcığının ayrıntılı tanımlarına yer vermiştik.

AB, kurduğu ekonomik yönetim ile çeşitli mevzuat düzenlemeleri ve yapısal düzenlemeler gerçekleştirerek Ekonomik ve Parasal Birlik ve İstikrar ve Büyüme Paketi’ni güçlendirdi. Bu çerçevede, Üye Devletlerde alınan önlemlerle de krizin ekonomik ve mali etkilerini ortadan kaldırılmaya çalışılıyor. AB’nin krizden çıkış ve ekonomik toparlanma sinyalleri verdiği günümüzde, henüz beklenen güçlü ekonomik büyüme yakalanmış değil. Ekonomik kırılganlıklar da varlığını sürdürüyor. Ancak AB, bütünleşme ve dayanışma halinde gelişmesini sürdürüyor.

En önemli ticaret ortağımız, tam üyelik müzakereleri yürüttüğümüz, ekonomik, siyasi ve kültürel alanda yakın ilişkiler içinde olduğumuz AB’deki ve özellikle AB ekonomisindeki

gelişmeler, ülkemizi de yakından ilgilendiriyor. Bu itibarla AB ekonomisinin yakından takip edilmesi önem taşıyor.

Kriz sözlüğü yayını, AB ekonomisi başlığı ile farklı bir yapıda ele alarak, AB ekonomisindeki gelişmelerin yine bir zaman çizelgesiyle sürekli izlenerek aktarıldığı ve güncellendiği yeni bir internet sitesi tasarladık. *AB Ekonomi Sözlüğü* internet sitemizin tüm içeriği İKV uzman kadrosunun değerli bilgi birikimi ile hazırlandı. Basit bir dil ve kolay erişilebilir formatta hazırlamaya özen gösterdiğimiz bu mikro internet sitemizin *Kronoloji* bölümünde, Ocak 2008’den günümüze kadar AB ekonomisinde yaşanan önemli gelişmelere; *Sözlük* bölümünde, AB’deki ekonomik gelişmeler aktarılırken karşılaşılan başlıca ekonomik ve finansal ifadelerin kelime dağarcığının ayrıntılı tanımlarına; *Ülkeler* bölümünde ise, temel ekonomik göstergelerle birlikte 28 AB üye ülkesi ve Türkiye’deki başlıca ekonomik gelişmelere yer veriyoruz.

Ekonomi Sözlüğü mikro internet sitemize <http://esozluk.ikv.org.tr> adresinden ulaşılabilir.

Ekonomi Sözlüğü mikro internet sitemizin, iş dünyası, finans dünyası profesyonelleri, akademisyenler ve öğrencilerin yanı sıra AB ekonomisindeki gelişmeleri takip etmek isteyen herkes için faydalı olmasını ümit ediyoruz.

YEREL SCHENGEN GRUBU TOPLANTISI ESKİŞEHİR'DE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

TOBİ ve AB Türkiye Delegasyonu işbirliğinde üçüncüsü düzenlenen toplantıya ESO Meclis Başkanı İsmail Kunduracı, ESO Başkanı Savaş M. Özyaydemir, Estonya Büyükelçiliği'nden Konsolos Kersti Kasak, Macaristan İstanbul Başkonsolosluğu'ndan Zsuzsanna Pálmai, Portekiz Büyükelçiliği Vize Bölümü Başkanı Ana Luísa Riquitoi, İtalya Büyükelçiliği'nden Silvia Tosi, AB Türkiye Delegasyonu'ndan Jörg Dieter Köstinger, İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz ve sanayiciler katıldı.

Toplantının açış konuşmalarını ESO Yönetim Kurulu Başkanı Savaş M. Özyaydemir ve İtalya'nın Ankara Konsolosu Silvia Tosi gerçekleştirdi. Açış konuşmalarının ardından Portekiz Büyükelçiliği Vize Bölümü Başkanı Ana Luisa Riquitoi, İtalya Büyükelçiliği'nden Silvia Tosi, AB Türkiye Delegasyonu'ndan Jörg Dieter Köstinger ve İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz konuyla ilgili iş adamlarını bilgilendirdi. Özsöz, "AB Üye Ülkeleri Perspektifinden Türkiye'de Schengen Vize Kodu Uygulaması"; AB Türkiye Delegasyonu'ndan Jörg Dieter Köstinger ise, "Geri Kabul Anlaşması ve Vize Kolaylaştırılması Konusundaki Diyaloğa Geline Son Durum" konularında birer sunum gerçekleştirdi.

Yerel Schengen Grubu İş Dünyası için Vize Bilgilendirme Toplantısı serisinin son toplantısı, 27 Kasım 2014 tarihinde Eskişehir Sanayi Odası (ESO) ev sahipliğinde Eskişehir'de gerçekleştirildi.

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN İKV'Yİ ZİYARETİ

Bülemt Ecevit Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Finans Kulübü öğrencileri, 28 Kasım 2014 tarihinde İKV'yi ziyaret etti. İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas ve İKV Genel Sekreteri ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz öğrenciler ile Türkiye-AB ilişkileri ve katılım müzakerelerindeki güncel duruma ilişkin bir toplantı gerçekleştirdi.

Öğrenci grubu, İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas tarafından İKV'nin yürüttüğü çalışmalar ve Türkiye'nin AB üyelik süreci konusunda bilgilendirildi. Doç. Dr. Nas, konuşmasında, Türkiye'nin AB ile yürüttüğü katılım müza-

kerelerindeki güncel durumu değerlendirdi. İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü Melih Özsöz, Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan İlerleme Raporlarını değerlendiren "İlerlemenin Matematiği: Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporlarına Farklı Bir Bakış" başlıklı çalışmasının bulgularını ele alan bir sunum gerçekleştirdi. Vize sorunu konusunda bir sunum gerçekleştiren Özsöz, öğrencilere Türk vatandaşlarının karşı karşıya olduğu vize sorununun siyasi, hukuki, ekonomik ve insani boyutu ve Avrupa Komisyonu'nun Türkiye ile Aralık 2013'te başlattığı vize serbestliği diyalogu konusunda bilgi verdi.

İKV'yi ziyaret eden Bülent Ecevit Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Finans Kulübü öğrencileri, Türkiye-AB ilişkileri hakkında bilgilendirildi.

Doç. Dr. Çiğdem Nas, İKV Genel Sekreteri

JUNCKER KOMİSYONU GÖREVE BAŞLARKEN: TÜRKİYE BİR 5 YIL DAHA KAYBETMEYİ GÖZE ALABİLİR Mİ?

Lüksemburg eski Başbakanı ve "Eurogroup" önceki Başkanı Jean-Claude Juncker Başkanlığındaki Avrupa Komisyonu, Kasım itibarıyla göreve başladı. Merkez sağ eğilimden gelen deneyimli siyasetçi Juncker, göreve resmen başladığı 3 Kasım tarihinde, Avrupa'nın tanınmış siyasi figürlerinden, Almanya'nın birleşmesine önyak olmuş, Almanya eski Şansölyesi Helmut Kohl ile bir görüşme gerçekleştirmişti. Juncker'in akıl hocası olan Kohl ile görüşerek yeni görevine başladığı ve Komisyon adaylığına hâlihazırdaki Almanya Şansölyesi Angela Merkel'in desteğini alarak seçildiği düşünüldüğünde, Juncker'in Almanya'ya olan yakınlığı hakkında bir fikir veriyor.

Juncker, öncelikle bundan önceki birkaç Komisyon'dan farklı olarak, AB içindeki kurumsal dengelerde güçlü bir konuma sahip bir Komisyon oluşturmayı hedefliyor. AB'nin karşı karşıya olduğu sorunlara pratik ve somut çözümler üretebilecek, halk nezdinde daha popüler, daha çok tanınan ve etkili bir Komisyon. Bu sorunların arasında, İngiltere'nin AB'den çıkma tehdidinde karşı AB'nin bütünlüğünü korumak gibi yaşamsal konular da var. Juncker'in öncelikle ele alması gereken konuları, şu şekilde özetleyebiliriz:

- 4 Kasım 2014 açıklanan 2014 sonbahar ekonomik tahminlerinde Komisyon'un, AB'de büyüme beklentisini aşağıya çektiği göz önünde bulundurulursa, AB'de büyümenin tekrar hızlanması, ekonomiyi hızlandırıcı ve yeni iş alanları yaratıcı yatırımların artması için yapısal reformlar ve ekonomiye güveni sağlayıcı istikrarlı politikaların uygulamaya koyulması;
- AB ekonomisine dinamizm katmak amacıyla, ulusal telekom kısıtlamalarının kaldırılması, rekabet, veri koruma ve telif hakkı gibi konularda yasaların uyumlaştırılması yoluyla AB dijital tek pazarının tamamlanması;
- AB'nin enerji güvenliği meselesine çözüm olabilecek ve üçüncü ülkeler ile pazarlık gücünü artıracak şekilde enerji birliğinin sağlanması ve bu amaçla enerjide Rusya gibi belirli tedarikçilere bağımlılığın azaltılması, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, Üye Devletler arasında ortak bir altyapı oluşturarak işbirliğinin güçlendirilmesi ve önemli bir hedef olarak yenilenebilir enerjide AB'nin dünya lideri olması;
- AB'de serbest dolaşımdan kaynaklanabilecek gü-

venlik endişelerinin arttığı bir dönemde, özellikle suça karşı polis ve adli işbirliğinin güçlendirilmesi ve Schengen Alanı'nın korunması;

- Gelecek seçimler sonrasında, AB üyeliğini referandumla sunma planları yapan ve AB'de kalifiye olmayan göçmenlerin dolaşımına sınırlama getirilmesini isteyen İngiltere ile AB içinde uzlaşma sağlanması;
- Komisyon'un medya ve kamuoyu ile ilişkilerini daha şeffaf ve yakın hale getirerek, AB kurumları ile vatandaşların yaklaşmasının sağlanması;
- ABD ile Trans Atlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı görüşmelerinin tamamlanması, yatırımcı-devlet uyumsuzluk çözümü mekanizmaları ile ilgili maddenin eklenmesi gibi tartışmalı konuların çözüme bağlanması; gıda güvenliği, sosyal standartlar, kişisel verilerin korunması gibi konularda taviz verilmemesi;
- AB içinde özellikle mali kriz sonrasında Kuzey ve Güney ülkeleri arasında ortaya çıkan ayrım ile mücadele edilmesi ve dayanışmanın güçlendirilmesi;
- AB dışında özellikle Rusya ile ilişkilerde ortaya çıkan gerginlik ve Ukrayna'daki çatışmaların kontrol altına alınması, AB'nin inandırıcı ve güçlü dış, güvenlik ve komşuluk politikaları oluşturması, AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nin gerçek bir Dışişleri Bakanı yetkisi ile hareket edebilmesi.

JUNCKER KOMİSYONU VE GENİŞLEME

Juncker Komisyonu için genişleme bir öncelik değil. 2019'a kadar AB'ye yeni bir üyenin katılmayacağını açıklayan Juncker, son 10 yılda AB'nin üye sayısını 13 ülke ile

¹ My Priorities, Jean-Claude Juncker, <http://juncker.epp.eu/my-priorities>, Erişim Tarihi: 5 Kasım 2014.

artırdığını ve bu dönemde yapılması gerekenin bu üyelerin bütünüyle AB kurumlarına ve politikalarına entegre olmasını sağlamak ve eski ve yeni üye ayrımını ortadan kaldırmak olduğunu düşünüyor. Avrupa Komisyonu'nun konuyla ilgili üyesi Johannes Hahn'ın portfolyosunun "Komşuluk Politikası Ve Genişleme Müzakereleri" olarak belirlenmesi de genişleme sürecine yaklaşımı açıklıyor. AB bu dönemde, açılmış olan katılım müzakerelerini devam ettirmeyi ve AB komşuluk alanı içindeki ülkeler ile işbirliğini güçlendirerek, AB'nin etkinlik alanını artırmayı hedefliyor. Bu 5 yıllık dönemde, yeni ülkeler ile genişleme müzakerelerine başlanmayacağı gibi Türkiye gibi tıkanıklık yaşanan müzakere süreçlerini hızlandırmaya yönelik bir irade görülüyor.

JUNCKER VE TÜRKİYE

Juncker, Komisyon Başkanı olarak önceliklerini açıkladığı kişisel sayfasında şu sözlere yer veriyor:

"Genişlemeye Ara Verilmesi: Genişleme, tarihsel bir

başarı olmuştur. Ancak Avrupa, son 10 yılda 13 devletin üye olmasını hazmetmek ihtiyacıdadır... Genişlemeye ara vererek, bugüne kadarki başarılarımızı pekiştirmeliyiz. Komisyon Başkanlığım sırasında, süren müzakereler ve özellikle Batı Balkanlar için Avrupa perspektifi devam edecektir. Türkiye ile ilgili olarak, bu ülkenin AB üyeliğinden uzak olduğu açıktır. Twitter'i engelleyen bir hükümet kesinlikle AB'ye katılıma hazır değildir."

Juncker'in bağlı bulunduğu parti grubu olan Avrupa Halklar Partisi, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı bir tavır içinde olmuştur. Nitekim, Türkiye'nin Avrupa medeniyetine ait olmadığı için AB üyesi olamayacağı savı, ilk defa resmi bir seviyede 1997 yılında Avrupa Halklar Partisi grubunu oluşturan Hristiyan Demokrat Partiler tarafından ifade edilmiştir. Alman Hristiyan Demokrat Birliği- CDU Başkanı Merkel, henüz iktidara gelmeden önce Türkiye'nin AB üyesi olamayacağını belirtmiş, bunun yerine "imtiyazlı ortaklık" adı altında farklı bir formülün uygulanması önerisini öne sürmüştür. Bu görüşe rağmen, AB üyesi devlet-

ler, 2004 yılında Türkiye ile katılım hedefine yönelik müzakereleri başlatma kararını almıştır. Ancak müzakerelerin başlamasını takiben, gerek Kıbrıs sorunu, gerekse Almanya ve Fransa'nın Merkel ve Sarkozy idaresinde Türkiye'nin tam üyeliğine karşı politika benimsemeleri bu uzlaşmayı aşdırmıştır.

Komisyon Başkanı Juncker, mensup olduğu parti grubunun yaklaşımını yansıtmakta ve AB'nin genişlemesine olduğu gibi, Türkiye'nin üyeliğine de olumsuz yaklaşmaktadır. Bunun yanında, AB'nin genişlemesine getirdiği kısıtlama; özellikle bazı Batı Avrupa ülkelerinde yankı bulan AB'nin genişleme yorgunluğunu da yansıtmaktadır. Gerek kendi parti grubu ve Almanya gibi lider ülkeler, gerekse geniş kamuoylarının genişlemeye temkinli yaklaşmasının ve AB serbest dolaşım alanına yeni Üye Devlet vatandaşlarının girmesinden duyulan endişelerin sonucunda, Juncker AB'nin en başarılı dış politika aracı olarak nitelendirilen genişleme politikasına ket vurabilmektedir.

TÜRKİYE NE YAPMALI?

Türkiye, AB üyelik müzakereleri sürecinde bugüne kadar Kıbrıs sorununa ilişkin blokajlar, Almanya gibi lider bir ülkenin isteksizliği ve Fransa gibi diğer bir lider ülkenin engellemeleri ile karşı karşıya kaldı. Bugün de genişlemeyi ve Türkiye'nin üyelik perspektifini desteklemeyen bir Komisyon Başkanı görevde. Türkiye'nin 2019 yılına kadar üye olamayacağı, bugünden bakılınca kolaylıkla tahmin edilebiliyor. Ancak bunun tüm aday ülkeler için açık bir şekilde söylenmesi, AB içindeki genişleme yorgunu kamuoylarını rahatlatırken, AB'nin kapısında

bekleyen ülkeler ve halkları için şevk kırıcı bir mesaj olma özelliği taşıyor.

Komisyon Başkanı düzeyinde verilen bu şevk kırıcı olarak nitelendirdiğimiz mesaj, Türkiye'yi üyelik yolundan saptırmamalı. Türkiye'nin AB ile ilişkileri bugüne kadar hep zorlu ve engellerle dolu bir seyir halinde ilerlemiştir. Juncker'in seslendirdiği görüşün aksine, Türkiye'nin AB'nin geleceği için vazgeçilmez olduğunu düşünen çevreler ve liderler de var. Sosyal Demokratlar gibi, İsveç'in Dışişleri eski Bakanı Carl Bildt gibi. **Juncker ve Avrupa Halklar Partisi Grubu tek başlarına Türkiye'nin AB yolculuğunu sonlandırmak ya da nihai limana varmasını engellemek gibi bir güce sahip değildir.**

Türkiye'nin bu dönemde yapması gereken:

- AB üyesi devletlerle diplomatik ilişkilere ağırlık vermek;
- Demokrasi, insan hakları, temel özgürlükler, sosyal ve çevre standartlarında ilerici adımlar atarak, Türkiye'ye yönelik eleştirileri bertaraf etmek ve Türkiye'ye destek verenlerin elini güçlendirmek;
- Türkiye'nin kültür, sanat ve spor gibi alanlarıyla başka bir aynadan görülmesini sağlayarak, Avrupa sahnesine çıkmasına destek olmak;
- Güçlü bir kamuoyu stratejisi ile Türkiye'nin AB kamuoylarında yalnız kötü değil, iyi özellikleri ile tanıtılmasını mümkün kılıp, Türkiye'yi Avrupa'nın dışında ve ötekisi olarak sunan görüşleri sorgulayarak, ortak yönlerimizle birlikte Avrupa'ya yaptığımız ve üye olarak yapabileceğimiz katkıları ön plana çıkarmaktır.

Türkan Gedikkaya,
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası,
AB ile İlişkiler Müdürlüğü, Emekli Müdür Yardımcısı

AVRO KRİZİ VE EKONOMİK VE PARASAL BİRLİĞİN DERİNLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK REFORMLAR

Ekonomik ve Parasal Birlik'te (EPB)¹ 2009 yılı Ekim ayında Yunanistan'ın Maastricht kriterlerinin çok üzerinde olan yeni bütçe verilerinin ilan edilmesi ile başlayan yüksek kamu borcu krizi ve 2011-2012 döneminde yoğunlaşan sistemik finansal kriz, EPB'nin düzgün işlemesi için ortak para politikası dışında, başta mali politikalar olmak üzere daha güçlü bir ekonomik entegrasyon-yönetişim politikasının kaçınılmaz olduğunu ve aynı zamanda EPB'nin derinleştirilmesi için bankacılık birliği ve politik birlik kurulması yönündeki çalışmaların da hızlandırılması gerektiğini ortaya koymuştur.

AB Konseyi Başkanı Herman Van Rompuy tarafından 26 Haziran 2012 tarihinde yayımlanan ve Avrupa Komisyonu, Eurogrup² ve Avrupa Merkez Bankası (AMB) Başkanlarının işbirliği ile hazırlanan "Gerçek bir Ekonomik ve Parasal Birliğe Doğru" (*Towards a Genuine Economic and Monetary Union*) başlıklı Ara Rapor³, bu konuda hazırlanan ve reform sürecine yönelik en önemli doküman olup, "Dört Başkan Raporu" yaygın adıyla da bilinmektedir. Raporla, EPB'nin derinleştirilmesi, orta ve uzun vadede refahı ve istikrarı için, aşağıdaki bölümlerde detaylandırıldığı gibi dört sütunlu bir yapının "Üç Aşama"da kurulmasının gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Haziran 2012'de yapılan Avro Alanı Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde de söz konusu Rapor kapsamında, EPB'nin daha da derinleştirilmesi ve Avrupa Bankacılık Birliği'nin kurulması yönünde karar alınmıştır. Bu kapsamda, EPB'de bankalar ve kredi kuruluşlarına yönelik Tek Denetim Mekanizması'nın (*Single Supervisory Mechanism*) AMB bünyesinde kurulması ve 4 Kasım 2014 tarihinden itibaren AMB'nin sorumluluğunda/gözetiminde çalışmaya başlaması, Avrupa'nın bütünleşme sürecinde, tek para birimi Avro'dan sonra yapılan en önemli reform olarak kabul edilebilir.

AVRO KRİZİNİN NEDENLERİ

- Avro krizinin temelini oluşturan nedenlerden biri Maastricht Antlaşması (MA) ile kurulan EPB'nin para politikasının, ülkeler üstü (*supranational*) bir kurum olan AMB tarafından yürütülürken, EPB üyesi ülkelerin mali ve yapısal politikalarının ise ulusal hükümetlerin sorumluluğuna (*fiscal independence*) bırakılması, diğer bir ifade ile MA kapsamında ekonomi ve maliye politikaları ile ilgili olarak uluslar üstü yeni bir kurum-otorite oluşturulmamasıdır. MA çerçevesinde AMB'nin temel görevi, EPB'nin fiyat istikrarının sağlanmasıdır. Avro Alanı'nda fiyat istikrarı ve bütçe disiplinine odaklanmış ekonomi politikalarının ekonomik büyümeyi ve halkın refah

¹ AB üyelerinin tamamı EPB üyesi değildir. Hâlihazırda 28 üyeli AB'de, 18 ülke EPB'ye dahildir. (Belçika, Almanya, Fransa, İspanya, Portekiz, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda, Avusturya, Finlandiya, İtalya, Yunanistan, Slovenya, GKRY, Malta, Slovakya, Estonya ve Letonya.) Litvanya'nın ise 1 Ocak 2015 tarihinden itibaren EPB'nin 19'uncu üyesi olması AB Konseyi tarafından 23 Temmuz 2014 tarihinde onaylanmış ve ulusal para birimi avro ile sabitlenmiştir.

² Eurogrup; Avro Alanı ülkelerinin Maliye Bakanlarından oluşmaktadır ve genellikle aylık olarak yapılan toplantılara Avrupa Komisyonu'nun Ekonomi ve Parasal İşlerden Sorumlu Üyesi ve AMB Başkanı da davet edilmektedir. Eurogrup'un gayri resmi rolü, Lizbon Antlaşması'na ek Protokol kapsamında tanınmıştır. Buna göre amaç; Avro Alanı ekonomi politikalarında daha yakın işbirliğini geliştirmek olarak tanımlanmıştır.

³ "Dört Başkan Raporu" 5 Kasım 2012 tarihinde nihai şeklini almış ve Aralık 2012 tarihli Zirve'de kabul edilmiştir.

⁴ Lizbon Antlaşması'nın (Treaty on Functioning European Union - TFEU) 125'inci Maddesi'nde yer almaktadır.

düzenini güçlendirmesi, avro ile birlikte döviz kuru riskinin ortadan kaldırılması ve finansal bütünleşme (kredi ve işlem maliyetlerinin düşürülmesi yolu ile) sonucunda da ticaret ve yatırımlar için daha güvenilir bir temel oluşturulması hedeflenmiş ve ekonomik ve mali bütünleşmede piyasa disiplinine aşırı güven duyulmuştur. Bu nedenle, olması muhtemel herhangi bir mali krize karşılık, EPB üyeleri için daimi bir kurtarma mekanizması öngörülmemiş, Antlaşma'da da bu doğrultuda herhangi bir madde yer almamıştır.

Buna karşılık, üye ülkeler arasında mali koordinasyonun kontrolün sağlanması, EPB sisteminin sigortası ve muhtemel şoklara karşı risklerin azaltılması için aşağıda yer alan iki mali kural uygulamaya konulmuştur;

- İstikrar ve Büyüme Paketi (Stability and Growth Pact - SGP) gibi Uygulama Anlaşmaları ile bütçe açığı yönünden uyulması gerekli limitler, limitlere uyulmaması durumunda cezai müeyyideler belirlenmiştir.

- MA'da yer alan "No bail-out" Maddesi'nde ise⁴ "AB'nin veya ulusal hükümetlerden herhangi birinin diğer üye ülkenin borçlarından sorumlu olmayacağı" hükmü yer almıştır.

Ancak, söz konusu mali kurallar EPB'nin uygulanmasında istenilen sonuçları vermemiş, SGP kuralları, cezai müeyyideleri 2003 yılında başta *Fransa* ve *Almanya* olmak üzere EPB üyeleri tarafından ihlal edilmiş ve *ulusal hükümetler İstikrar ve Büyüme Paketi'ni yeterince sahiplenmemişlerdir*.

"No bailout" Maddesi de avro krizinde başta *Yunanistan* olmak üzere hazırlanan kurtarma paketleri ile ihlal edilmiştir.

- EPB üyeliğinden önce, yüksek enflasyon ve döviz kuru devalüasyonu geçirmiş olan Birliğin özellikle güney üyeleri (*İspanya, İtalya, Yunanistan, Portekiz gibi*), EPB üyeliği ile birlikte, düşük faiz oranlarından yararlanmışlar ve bu yöndeki gelişme, ücret ve fiyat

artışları yolu ile söz konusu ülkelerin rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemiş, ödemeler dengesi açıkları giderek artış göstermiştir. Bu ülkelere EPB üyeliğinin sağladığı kredibilite (*borçlanmalarında düşük risk priminden yararlanmışlardır*) nedeniyle, özellikle bölgenin cari hesap fazlası bulunan üyelerinden gelen sermaye akımlarının (*Almanya, Fransa gibi*) etkisiyle, finansal ve gayrimenkul sektörlerindeki aşırı fiyat artışları (*bubble*) oluşmuştur. 2007 küresel finans krizinden sonra finansal ve gayrimenkul sektörlerindeki fiyat balonunun patlaması ile birlikte ulusal hükümetler, ekonomik büyümeyi ve zor durumdaki bankaları desteklemek zorunda kalmışlardır.

Sonuç olarak, özel sektör borcu kamu borcuna dönüşmüştür. Avro Alanı'ndaki *sistemik finansal kriz* ile birlikte, Avro Alanı bankaları sınır ötesi kredi işlem hacimlerini önemli ölçüde azalarak, tekrar iç piyasalarına çekilmişlerdir.

Söz konusu gelişme, avronun en büyük başarılarından ve temel amaçlarından birini oluşturan, finansal piyasaların- sermaye piyasalarının bütünleşmesi amacını olumsuz yönde etkilemiştir.

AVRO KRİZİ VE EPB'NİN EKONOMİK YÖNETİŞİMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Avro krizinin AB'de ve özellikle Avro Alanı'nda ekonomik yönetişimde ciddi eksiklikleri ortaya çıkarması üzerine, AB kurumları ve üye devletleri tarafından mevcut ekonomik yönetişim çerçevesi gözden geçirilerek, aşağıda detaylandırılan bir dizi düzenleme ile reform süreci başlatılmıştır;

- **Altılı Paket (Six-Pack);** Kriz sonrası yönetişimin güçlendirilmesi yönünde yapılan reformların dö-

nüm noktası olup, 2011 yılında yürürlüğe girmiştir. SGP'nin güçlendirilmesi ve erken aşamada ekonomik göstergelerdeki sapmaların (*potansiyel risklerin*) tespiti ve düzeltilmesi amacıyla, makroekonomik denetim öngörülmektedir.

- **İkili Paket (Two-Pack);** Avro Alanı'nda koordinasyon ve bütçe denetiminin daha da güçlendirilmesi amacıyla öngörülmüş ve iki tüzükten oluşan mevzuat paketidir. Söz konusu paket kapsamında, EPB üyelerinin bütçe tasarıları öncelikle Komisyon tarafından değerlendirilecek ve SGP'nin mali denetim çerçevesi ile ciddi bir uyumsuzluk tespit edilmesi durumunda üye ülkeden bütçenin yeniden hazırlanması talep edilebilecektir.
- **Avrupa İstikrar Mekanizması (European Stability Mechanism-ESM);** Avro Alanı'nın mali açıdan zayıf üyelerine yardım amacıyla oluşturulan Daimi İstikrar Mekanizması'na Avro Alanı ülkelerinin tümü bütün hakları ve sorumlulukları ile üyedir. 700 milyar avro tutarındaki sermayenin 500 milyar avro tutarındaki bölümü kullanılabilir (maksimum ödünç verme kapasitesi), 200 milyar avro ise garanti olarak tutulacaktır.
- **Lizbon Antlaşması'na (TFEU) Yeni Bölüm Eklenmesi;** yukarıda da vurgulandığı gibi, MA hukuki çerçevesinde EPB'nin işlemesinde piyasa disiplinine ve SGP ile üyeler arasındaki mali koordinasyon politikasına aşırı güven duyulması nedeniyle, Antlaşmalarda EPB üyesi devletlere finansal yardım kolaylığı sağlanması konusunda herhangi bir madde yer almamış, sadece EPB üyesi dışındaki AB ülkeleri için "ödemeler dengesi kolaylıkları" sağlanması öngörülmüştür.

Bu nedenle, söz konusu hukuki boşluğun giderilmesi amacıyla, Lizbon Antlaşması'nın 136'ncı Maddesi'ne, Avrupa İstikrar Mekanizması kurulmasına ilişkin yeni bir bölüm (136.3) eklenmiştir (*Para birimi Avro olan Üye Devletlerin istikrar mekanizması oluşturmaya ve anılan mekanizma kapsamında sağlanacak maddi yardımın sıkı koşulluluk prensibine tabi olacağına ilişkin paragraf*).

- Mali Disiplin (*Mali İttifak*) Antlaşması (*Treaty on Stability Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union*); 2013 yılında yürürlüğe girmiş olup, AB'de ve Avro Alanı'nda, otomatik yaptırımlar ve daha sıkı denetim yolu ile mali disiplinin güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yeni Antlaşmaya göre; ulusal bütçeler denk olmalı veya fazla vermemelidir. Yapısal bütçe açığı GSYİH'nin yüzde 0,5'ini aşan, Antlaşma'ya göre taraf AB üyesi ülkeler otomatik olarak yaptırımlarla karşı karşıya kalacaktır (*Bu ceza ancak AB maliye bakanlarının nitelikli oy çoğunluğu ile engellenebilecektir*). Antlaşma, Avro Alanı

ülkeleri için bağlayıcı olup, diğer ülkeler için istedikleri takdirde, EPB üyesi oluncaya kadar seçilmiş maddeleri bağlayıcıdır.

"*Balanced Budget Rule*" (*denk bütçe kuralı*) ulusal mevzuatlara dahil edilecektir (*Anayasal düzeyde olması tercih edilmektedir*).

Antlaşma İngiltere ve Çek Cumhuriyeti tarafından veto edildiği için, AB antlaşmalarına entegre edilememiştir (*Ancak söz konusu ülkeler istedikleri zaman Antlaşmaya dahil olabileceklerdir*).

Antlaşmaya göre, zordaki ülkeleri kurtarmak için oluşturulan Avrupa İstikrar Mekanizması (ESM) Fonu'ndan faydalanabilmek için EPB üyesi bir ülkenin Antlaşma'yı onaylaması ve ulusal mevzuatına geçirmesi gerekmektedir.

- Avrupa Bankacılık Birliği (*European Banking Union*) Kurulması Çalışmaları ve Bankacılık Denetiminin (*Banking Supervision*) AMB bünyesinde kurulması;

Bankacılık Birliği kurulmasına yönelik çalışmaların temelini yukarıda da vurgulandığı gibi, "Gerçek bir Ekonomik ve Parasal Birliğe Doğru" başlıklı Konsey Raporu (*Dört Başkan Raporu*) oluşturmaktadır. Raporu, EPB'nin derinleştirilmesi, orta ve uzun vadede refahı ve istikrarı için dört sütunlu bir yapı⁶ önerilmiştir.

Raporun 1'inci sütununu oluşturan Bankacılık Birliği kurulması, birden fazla reformu içermektedir (*Tek denetim mekanizması, Bankaların yeniden yapılandırılmasına yönelik ortak fon ve Kurul oluşturulması ile genel mevduat sigorta primi uygulaması*).

Avro Alanı bankalarının denetimi görevi (*tek denetim mekanizması*) AMB'ye verilmiştir. AMB, Avro Alanı'nda yer alan ve finansal öneme sahip bankaları⁷ (*yaklaşık 128 adet banka olup, Avro Alanı toplam bankacılık varlıklarının yüzde 85'ini karşılamaktadır*) 4 Kasım 2014 tarihinden itibaren denetlemeye başlamıştır.

Bankacılık Birliğinin 2'nci unsuru olan, bankaların yeniden yapılandırılmasına yönelik mekanizma (*Single Resolution Mechanism*)⁷ kapsamında, bankaların yeniden yapılandırılması ve tasfiyesine yönelik otorite (*Single*

Resolution Board) ve yeniden yapılandırma fonu (*Single Resolution Fund*) kurulmuş olup, 2015 yılından itibaren faaliyete başlayacaktır. Mekanizmanın amacı, zor durumdaki bankaların yeniden yapılandırılması veya tasfiyesi işlemlerinin hızlı bir şekilde ve bankacılık sisteminde sorun yaratmadan yapılması, bankaların kurtarılmasının devlet üzerindeki maliyetinin düşürülmesidir.

SONUÇ

- Avro krizi; EPB'nin MA ile belirlenen kurumsal yapısının, etkin kriz yönetimi, bütünleşmenin hızlandırılması ve sağlam ekonomi politikaları uygulanması yönünden yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Diğer bir ifadeyle, merkezi bir finansal otorite ve zor durumda olan ülkeler için daimi bir kurtarma mekanizması olmaksızın Avro Alanı'nın mali ve finansal istikrarının sağlanması, EPB'nin karşı karşıya olduğu en önemli zorluk olarak ortaya çıkmıştır.

Türkan Gedikkaya kimdir?

Türkan Gedikkaya, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Ekonomi-Maliye Bölümü'nü bitirdi. Profesyonel kariyerine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Kambiyo Genel Müdürlüğü'nde başladı.

TCMB tarafından AB ile ilişkiler konusunda oluşturulan "Avrupa Birliği, Avro ve Türk Ekonomisine Etkileri Komisyonu" üyeliği ve "Avrupa Birliği, Avro ve Türkiye'ye Etkileri" Projesi'nin sekreteryası görevini yürüttü. Bu proje kapsamında; Mali sektör ve reel sektörün Avrupa Birliği-Ekonomik ve Parasal Birlik ve Avro konusunda bilgilendirilmesine yönelik olarak konferans ve seminerler düzenledi.

TCMB Tokyo Temsilciliği'nde 2 yıl görev yaptı. Japonya başta olmak üzere, Uzakdoğu ekonomileri ve bankacılık sistemleri hakkında raporlar hazırladı.

2000 yılında TCMB'den Müdür Yardımcısı olarak emekli olan Gedikkaya, Ankara Üniversitesi, Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM) ve muhtelif üniversiteler tarafından düzenlenen Avrupa Birliği Lisansüstü sertifika kurslarında, Avrupa Merkez Bankası, Parasal Birlik ve Avro ve AB'de Bankacılık konularında ders vermektedir.

Gedikkaya'nın Ekonomik ve Parasal Birlik, AB'nin Genişleme Süreci ve Türkiye'ye Etkileri, AB Mali Sistemi konularında yayınlanmış çeşitli tanıtıcı broşür, kitapçık ve makaleleri bulunmaktadır.

Hâlihazırda, Kalkınma Bakanlığı/Kalkınma Ajansları ve AB/Katılım Öncesi Hibe programları bünyesinde Dış Uzman olarak görev yapmaktadır.

- Kriz, Üye Devletlerin yapısal farklılıklarını (yüksek işsizlik, ödemeler dengesi açıkları, düşük rekabet gücü gibi) ortaya çıkarmış ve EPB çerçevesinde Üye Devletlerin ekonomik entegrasyonu yerine, ülkelerin giderek ayrıştığı bir yapının oluştuğu gözlenmiştir.

Bu nedenle, gelecekte muhtemel krizlerin önlemesi ve üye ülkelerin reel uyumu için, MA nominal uyum kriterleri yanında, rekabet gücüne yönelik diğer ekonomik göstergelerinin (özellikle cari işlemler denge-sizliği olan üyelere) de izlenmesi gerekmektedir.

- Avro krizi, özellikle mali disipline yönelik kararların alınması ve uygulanmasında (Mali İttifak Antlaşması gibi) Almanya'nın Birlik içindeki rolünün, başta Fransa olmak üzere, Birliğin diğer ülkelerine karşı ön plana çıktığını ve Almanya'nın EPB'nin tartışmasız lideri olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, gelecekte de EPB'nin işleminde merkezi kontrol altındaki mali disipline yönelik ekonomi politikalarından taviz verilmeyeceği anlaşılmaktadır.

- Avro krizinin başladığı 2009 yılından beri EPB'ye 3 yeni üyenin katılımı ile üye sayısının 18'e yükseldiği (2009'da Slovakya, 2011'de Estonya ve 2014'te Letonya) ve Ocak 2015 tarihinde Litvanya'nın katılımı ile EPB'nin üye sayısının 19'a çıkacağı göz önüne alındığında, EPB'nin fiyat istikrarına yönlendirilmiş politikaları ile genişlemeye devam etmesi, sürdürülebilirliği konusunda olumlu bir referans olarak değerlendirilebilir.

- Yukarıda detaylandırıldığı gibi, başta Avrupa Bankacılık Birliği'nin oluşturulmasına yönelik AMB sorumluluğunda ve yönetiminde Tek Denetim Mekanizması'nın kurulması gibi yapılanmalar; piyasa disiplininin oluşturulması, erken uyarı mekanizmalarının kurulması ve EPB'nin derinleştirilmesi yönünden önemli reformlar olarak kabul edilmektedir. Bankacılık Birliğinin 2'nci unsuru olan Bankaların Yeniden Yapılandırılması ve Tasfiyesine yönelik Mekanizma (*Single Resolution Mechanism*)⁶ ise özel sektör borcunun kamu borcuna dönüşmesinin engellenmesi (banka borcu ile kamu borcu arasındaki bağlantının/bağımlılığın ortadan kaldırılması) dolaşısıyla kamu borcunun sürdürülebilirliğin sağlanması yönünden önem taşımaktadır.

Avro krizinde, AB'de bankaların kurtarılması için vergi mükelleflerinin 4,5 trilyon avro tutarındaki parasının kullanıldığı⁹ göz önüne alındığında, Yeniden Yapılandırma/Tasfiye Fonu kurulması zor durumdaki bankaların vergi mükellefleri üzerindeki yükünün azaltılmasını sağlayacaktır.

- EPB'nin derinleştirilmesi ve güçlü bir ekonomik yönetim oluşturulmasına yönelik reformların başarısı, ortak para birimini paylaşan Üye Devletlerin ortak mali politikaları (*diğer bir ifadeyle bütçelerini*) paylaşmaya istekli olup olmadıklarına bağlı olacaktır^{*}.

⁶ Konsey

Raporu'nda önerilen dört sütunlu yapı; Bütünleştirilmiş Finansal Çerçeve (*banking union*), Bütünleştirilmiş Bütçesel Çerçeve (*fiscal union*), Bütünleştirilmiş Ekonomi politikası Çerçevesi (*economic union*) ve Demokratik Meşruyet ve Hesap Verme sorumluluğunun, karar verme sürecinde güçlendirilmesinden (*political union*) oluşmaktadır.

⁷ Finansal

öneme sahip (*significant*) Avro Alanı kredi kurumları üç (3) ölçüt esas alınarak belirlenmiştir: Toplam varlıkların değeri, kredi kurumunun yerleşik olduğu ülke veya tüm AB içindeki ekonomik önemi ve sınır ötesi faaliyetlerinin boyutu.

⁸ -Directive

2014/59/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms - Regulation (EU) No 806/2014 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2014 establishing uniform rules and a uniform procedure for the resolution of credit institutions and certain investment firms in the framework of a Single Resolution Mechanism and a Single Resolution Fund

⁹ European Commission

"Communication from the Commission to the European Parliament and the Council/A Roadmap to the Banking Union", 12.09.2012

* Kaynaklar:

Otmar Issing (Executive Board member of ECB), "The Birth of The Euro" Cambridge University Press, 2008

- Report, "Towards a Genuine Economic and Monetary Union", 5 Aralık 2012

- European Commission, "Success and Challenges after 10 years of Economic and Monetary Union", 2008

- European Commission, "Communication from the Commission to the European Parliament and the Council/A Roadmap to the Banking Union", 12.09.2012

-Z.Darvas-S. Merler, "The European Central Bank In The Age of Banking Union", Bruegel Policy Contribution 2013/13

- www.bankingsupervision.europa.eu

UND İCRA KURULU BAŞKANI FATİH ŞENER:
**“TAŞIMA ENGELLERİ TÜRKİYE’NİN OLDUĞU
KADAR, AB’NİN DE PROBLEMİDİR”**

Kurulduğu 1974 yılından bu yana Türkiye kara nakliye sektörünün her türlü sorununu ulusal ve uluslararası platformda çözmeyi amaçlayan Uluslararası Nakliyeciler Derneği'nin (UND) İcra Kurulu Başkanı Fatih Şener ile İKV Dergisi olarak Türkiye-AB ilişkilerinin ulaştırma boyutunu, gündemdeki sorunları ve UND'nin bu sorunların çözümüne yönelik başlattığı girişimleri konuştuk*.

Bu aşamada, AB ile müzakereler devam ederken, Türkiye-AB ilişkilerinin ulaştırma boyutunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Fatih Şener: Şimdi, ulaştırma deyince AB ile Türkiye arasında, evvela yolcu ve eşya taşımacılığı diye ayırmak gerekiyor. Yolcu taşımacılığı konusunda bize yansıyan bir sorun yok. Hava, kara ve deniz yollarında bu taşıma süreci işliyor. Özellikle, ticaret mallarının taşınmasıyla ilgili sorunlarımız var. Ticaret malları da aslında havayolu, demiryolu ve denizyolu ile taşınıyor. Bu, aynı zamanda karayolu için de geçerlidir. Türkiye'nin AB ile olan ticaretinin yaklaşık yüzde 45'i karayoluyla yapılıyor. Bu alanda, ciddi sorunlarla karşılaşyoruz. Malın rekabet gücü, pazara yakınlığı ile ilişkilendirilerek değerlendiriliyor. Bizim öngörümüze göre, karayolu ile taşınacak yükler, taşınması gerektiği için taşınıyor. Burada bir denge var. Bunlar havayolu ile taşınmıyor, aynı şekilde denizde gitmesinde de zorluklar yaşanıyor, demiryoluyla gitmesi ise zor. Karayolunun tanıtımını yaptıktan sonra, şunu söylemek lazım: Özellikle Türkiye'nin AB'ye yaptığı ihracatın yapısını ve karşılığını araştırmak gerekiyor.

Türkiye'nin AB'ye yaptığı ihracatın yaklaşık yüzde 50'si, Türkiye'de yerleşik AB orijinli firmalardan yapılıyor. Probleme konu olan taşınan mallar, bunlar da aslında kısmen Avrupa'nın malları. Bunların yaklaşık yüzde 29'u Almanlara, yaklaşık yüzde 10'u ise İtalyan firmalarına ait. Karayolu ile Türkiye'nin AB'ye taşıdığı malların kilogram değeri 1,6 dolar iken, Almanya'nın Türkiye'ye sattığı malların kilogram değeri ise 4,5 dolar. Karayolu araçları, konteynerler gibi özgür araçlar değil. Karayolu araçları genellikle gider ve gelir. Konteynerler ise, Hamburg'dan buraya veya Avustralya'ya gidebilir. Aslında, Türkiye'den giden TIR geldiğinde, AB açısından bakıldığında kârlı bir ticaret var. Biz götürdüğümüzden yaklaşık 3 katı daha değerli malı, ithal ediyoruz. Dolayısıyla, bu iki ülke arasındaki taşıma engelleri aslında bizim olduğu kadar, AB'nin de problemidir. AB deyince biz böyle bakmalıyız. AB içinde iki tür ülke var bizim açımızdan: Nihai mal götürmek zorunda olduğumuz ülkeler ve transit geçiş yapmak zorunda olduğumuz ülkeler. Bizim ulaşma noktası anlamında gittiğimiz ana ticaret partnerlerimizle bir sorunumuz yok. İngiltere, Almanya, Hollanda, Fransa, bunlar neredeyse şu anda libere. Bizim o ülkelere yaptığımız taşımayı o ülkelere boşaltmamıza izin veren özgürlüğümüzü tanımış durumdalar. Ancak, transit geçilen ülkelere sorunlarla karşılaşmaktayız. Bu, özellikle eski Doğu Bloku ülkeleri (örneğin Balkan ülkeleri) için geçerlidir. Türkiye'nin gelişim trendinin gerisinde kaldıklarından dolayı, ticarete konu olan Türkiye çıkışlı ürünlerin karayolu ile gitmesine engeller üreterek aslında,

bir anlamda Türk ürünlerinin AB'ye ulaşımını engellemiş oluyorlar ve böylece AB'ye ulaşımdaki rekabet gücümüz olumsuz yönde etkileniyor. Böyle baktığımız zaman, AB ve onun büyük ortaklarından, transit konusunda ilerlemelelerin kaydedilmesi için işbirliği istiyoruz.

Bilindiği üzere, Türkiye AB'nin birtakım üye devletlerinden kaynaklanan ciddi kota sıkıntıları ile karşılaşmakta. Geçen yıl UND, Bulgaristan'ın tek taraflı olarak kapattığı kapılarda krizin giderilmesinde önemli ve son derece olumlu bir rol oynamıştı. Fakat maalesef, hâlâ bu konuda Türk şoförleri ve firmaları sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu konuda, UND olarak mevcut tabloyu nasıl değerlendiriyorsunuz ve neler yapılmasını talep ediyorsunuz?

Fatih Şener: Esasında bu konuda bizim birkaç tane referansımız var. 2014 yılında, Avrupa Komisyonu'nun talebi üzerine, Dünya Bankası tarafından hazırlanan bir rapor var. Bu rapor, Gümrük Birliği'nin 18 yılını değerlendirerek, Gümrük Birliği sürecinin AB ile Türkiye açısından faydalarının bir fotoğrafını çekmiştir. Raporun ana fikri şöyle: "Gümrük Birliği süreci, her iki taraf için de faydalıdır, ancak daha faydalı olması için önünde engeller vardır ve bu engellerin bir tanesi de, taşıma kotalarıdır". Gümrük Birliği sürecinin sağlıklı işlemesi için nelerin yapılması gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunan bir rapordur. Özellikle bu sürecin sağlıklı işlemesi için, taşıma kotalarının kaldırılması tavsiye edilmektedir. Araçları süren insanların vize sorunlarının son bulması tavsiye edilmektedir.

Bizim aslında başka bir referansımız da, GATT'ın (şimdiki adıyla Dünya Ticaret Örgütü) 5'inci Maddesi'dir. Orada da, bizzat, transit serbestisine işaret edilmektedir. Sizin ifade ettiğiniz gibi, Bulgaristan krizi de önemli bir faktör oldu. Biz, son dönemde ülke bazlı yaşadığımız transit sorunlarını, Avrupa Komisyonu'nun Ulaştırma Sorumlu Üyesi'ne ilettiğimizde, oradan gelen son cevaplarda, AB ile Türkiye arasında tek bir karayolu taşımacılık anlaşmasının imzalanması da dahil olmak üzere, olasılıkların değerlendirileceği bir araştırmanın başlatıldığı ve bu araştırmanın sonucunda, AB'nin bir yaklaşım belirleyeceği ve o raporun yayımlanmasına kadar beklememizin gerektiği yönünde cevaplar almıştık. Nitekim AB uzmanları, Türkiye'ye geldi, kamuya ve özel sektörle, bizlerle görüştü ve aynı anda Bulgaristan ve Romanya gibi ülkeleri de ziyaret ettiler. Gerçekten, "Türkiye ile AB arasında bir ulaşım sorunu var mıdır?" konusunda bir araştırma yapıldı ve tek bir anlaşmanın yapılmasının etki analizi gerçekleştirildi. Bu raporun Haziran'da yayımlanacağını açıkladılar. Haziran oldu, yayımlanmadı. Biz, muhtemelen, bunu AB'deki seçimlere bağlıyorduk. Muhataplar belirlendi. Biz, yeni Komisyon

Başkan'ının sonucu açıklayacağını umuyoruz. Bu konuda, aslında doğru bir teşhis koyan bir fotoğrafın çekilmesini bekliyoruz.

UND olarak, AB ortak gümrük alanındaki malların, Gümrük Birliği'nin gereği olarak serbest dolaşımını sağlayacak lojistik sistemlerin kurulmasını istiyoruz. Bunun, Gümrük Birliği'nden doğan bir hak olduğunu iddia ediyoruz. Bizim çok masum bir beklentimiz var: Türkiye'de yüklenmiş bir aracın; Türkiye'den yola çıkmış bir aracın, hizmetini AB'de sonlandırması ve AB ihracatını Türkiye'de sonlandıracak bir hizmetin geri dönüş yükü olarak AB'den alınıp gelinmesinden söz ediyoruz. Aynı zamanda, Türkiye ve AB arasında imzalanan anlaşmaların (temelde Ankara Anlaşması) referans alınmasını istiyoruz ve 1973 tarihinde yürürlüğe giren Katma Protokol'den doğan haklarımıza işaret etmek istiyoruz. Bunun, aslında AB'nin lehine olduğunu iddia ediyoruz. Son beş yıldaki ticaret artışına bakıldığında, İtalya ile altı yıldır kota artışı yapmadık, Kara Ulaştırması Komisyon Toplantısı yapı-

madık. İtalya'ya ihracat artışı yüzde 30 iken, Türkiye ile taşımaları karşılıklı olarak serbest hale getirmiş olan Hollanda, İngiltere ve Almanya ile ticaretimiz yaklaşık yüzde 70 ile yüzde 80 artmış.

Biz diyoruz ki, taşımayı engellerseniz, ticareti engellemiş olursunuz. Burada söz konusu olan sadece Türkiye'nin ihracatı değil. İtalya'nın da ihracatı azalmış oldu. Şu anda, İtalya'dan yük alıp üçüncü bir ülkeye yük taşımak mümkün değil. Biz, mesela Fransa'nın yüklerini Afganistan'a, Azerbaycan'a veya Irak'a taşıyabiliyorken, İtalya böyle bir belge tasarlamadığı için, İtalyan yükleri gidemiyor. Kendisi de götürmüyor. Biz, taşımacılığı ticareti açan bir faktör olarak algılıyoruz ve artık AB ile olan kota meselesinin AB ile Türkiye arasında tek bir anlaşma imza edilerek çözülmesini talep ediyoruz. Örneğin, Almanya ile taşımacılık faaliyetlerimize izin veren belgelerimiz var, fakat Almanya'ya ulaştığımız güzergâh üzerindeki geçiş belgeleri yeterli değil ve bu konuda, Almanya'nın da çaba sarf etmesini bekliyoruz.

Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerinin 14'üncü faslı ulaştırma politikası ile ilgilidir. UND olarak, bu faslin açılmasını sağlamak için nasıl girişimlerde bulunmaktasınız?

Fatih Şener: Bu aslında son derece önemli bir konudur. Geçen yıl, biz bu konuda aktif olduk. Avrupa Komisyonu'nun Genişleme Genel Müdürlüğü'ne, Ulaştırma Genel Müdürlüğü'ne ziyaretler gerçekleştirdik. Gümrük Birliği kapsamında malların serbest dolaşımı konusunda farklı yorumlar var. Biz, temel şartların sağlandığı iddiasındayız. Özellikle 14'üncü faslı ile ilgili olarak, uluslararası taşımacılar, uyum anlamında yüzde 98 oranında hazır. Mesleğe giriş ve faaliyet anlamında, bütün uluslararası konvansiyonlara Türkiye taraftır. Ulaşım altyapıları anlamında da, Türkiye'de çok güzel gelişmeler oldu.

Türkiye'nin ulaştırma faslı kapsamında eksiklikleri gidermeye yönelik adım atması gerekir. Ulaştırma boyutunda, bizler hazırız. Bu yıl, Komisyon'la gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde, çok müspet bir yaklaşımla karşılaştık, özellikle Genişleme'de. Fakat son dönemde, Komisyon'da gerçekleşen seçimler, basına yansıyan hali ile yeni Komisyon Başkanı Juncker'in genel olarak genişleme konusundaki yaklaşımları, sanki genişlemenin biraz gecikmeye uğrayacağı yönündedir. Yeni başlığın açılmasında AB'nin tutumu ne olacak, bilmiyoruz. Biz aslında, ulaştırma faslının da tabii, öncelikle ele alınmasını gerektiğini düşünüyoruz. UND olarak, bu yönde de çalışmalarımız var.

AB bünyesi içerisinde, vize konusu, şoförlerimizi ve genellikle vatandaşlarımızı ilgilendiren konuların başında geliyor. UND olarak, vize serbestliğine yönelik diyalogun ilerlemesini nasıl algılıyorsunuz ve bu konuda nelerin yapılmasını talep ediyorsunuz?

Fatih Şener: Türkiye'nin vize serbestleşmesi konusunda gerçekleştirdiği girişimler, sevindirici bir konudur. Orada, Geri Kabul Anlaşması şartları vardır. Sanırım, birinci gözden geçirme gerçekleşti, yıllık gözden geçirmeler söz konusu, eleştiriler var. Biz bu konuya tabii uluslararası

ulaştırma boyutu ile baktığımızda, fotoğraf aslında daha net. Geri Kabul Anlaşması'nın imzalanması önemli bir adım olmuştur. İşadamlarımızın bu konudaki girişimleri de son derece memnuniyet vericidir. Tabii işadamı tanımı çok geniş ve ne kadar kişiyi kapsadığı bilinmez. Oysa sürücülere baktığımızda, bizim AB'ye yük taşıyan yaklaşık 20 bin aracımız var. Bunların da toplam sürücü sayısı 25 bin. Geçtiğimiz yıl, Avrupa Komisyonu İçişleri Genel Müdürlüğü'nden Schengen Müdürü Belinda Pyke ile bir görüşme yaptık. Ona, kendi argümanlarımızı anlattık. Bir defa, uluslararası sürücüler güvenilir, son 40 yılda, IRU'nun (Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Birliği) kayıtlarına göre, tek bir sürücü bile TIR'ını bırakıp iltica etmemiş, yani yasadışı göçe karışmamış. İkincisi, sürücü olmak, bir yaşam biçimidir. Onları bıraksanız da, AB ülkelerine yerleşmezler. Üçüncüsü, bunlar özel kalifiye elemanlardır. Eğitim almışlardır, psikoteknik testlerden geçmişlerdir. Devlet tarafından izlenen kayıtlı insanlardır. Mesela, Türkiye'deki yasalara göre, 63 yaşını geçen sürücü çalışamaz. Sisteme kayıtlı olduğu için, o yaşı geçtiği zaman, TIR'ına el konup, bunu kullanamayacağı kendisine söylenir. Şu anda, sektörün kapasitesini karşılamak için yeterince sürücümüz yoktur. Kısıtlı bir camiadan söz ediyoruz. Bunları bizzat Schengen Müdürü ile paylaştık. Yine 3 ay kadar önce, Avrupa Komisyonu İçişleri Genel Müdürü Matthias Ruete ile görüştük. Kendisine de aynı şekilde argümanlarımızı anlattık. "Sürücüler ve işadamlarından başlayarak, vize kolaylığı sağlanacak" densin ve bir süre sonra, sürücüleri ayırınlar ve vizeden muaf olacak kitle onlar olsun. Touring vize gibi bir sistemden söz edildi.

Sayın Ruete'ye ilettiğimiz başka bir argümanımız da şöyle idi: Schengen Anlaşması yürürlüğe konulduğunda Schengen Alanı, 1,5 milyon kilometrekarelik bir alanken, bugün 4,5 milyon kilometrekarelik bir alanı kapsar hale geldi. Fakat kalış süresi halen aynı. Onlara, yeni üye olan ülkeleri de bu konuda eklemelisiniz dedik. Turist için 90 günlük kalış süresi sınırlaması fark yaratmaz. Bu bölgede

sürekli ticaret yapan, gezen insanların, vizeleri yetmeme-ye başladı. Matthias Ruete bunları not aldı, tavsiyelerde bulundu bize. Aslında, biz bunun öncesinde AB Türkiye Delegasyonu Başkanı olarak görev yapan Büyükelçi Stefano Manservisi ile görüşmüştük. O da bizi, bu konuda yönlendirmişti. Geçtiğimiz ay, Dışişleri Bakan Yardımcısı Naci Kuru'yu ziyaret ettik. Bütün görüşmelerimiz raporlarıp Dışişleri Bakanlığı'na gönderildi. Görüşmemizde, kendisine sürücülerimizin vize serbestliği diyalogu kapsamında vizeden muaf tutulmasında destek istedik ve görüşlerimizde hemfikir olduğunu bize ilettiler, argümanlarımız çok makul bulundu.

Biz, bu hafta yeni bir şey başlattık. UND'nin yeni bir uygulaması var. Bulgaristan ve Romanya ile sınırlı olmak üzere, ilgili Konsolosluklar tarafından sürücülere verilen vizelerde UND'nin ve devletin kefaletini sağlamak üzere, bu ülkelere taşıma yapan firmalardan sürücü listesi istiyoruz. Bunların sürücü olup olmadıklarını kontrol ediyoruz ve bu listeyi Ulaştırma Bakanlığı'na gönderiyoruz. Kendileri bu listeyi gözden geçirip, listedekilerin gerçek sürücü olup olmadıklarını kontrol ettikten sonra, bu listeyi Dışişleri Bakanlığı'na gönderiyorlar. Dışişleri Bakanlığı onayladıktan sonra, Bulgaristan ve Romanya Büyükelçi-

liklerine gönderip, *"bu insanlar sürücüdür, bunlara kolaylık sağlayın"* diyor. Bu hafta, bunu Schengen ülkeleri için yapmaya başladık. Amacımız, 25 bin sürücüyü bu listeye dahil etmek. Ondan sonra, bu listeyi, Ulaştırma ile Dışişleri Bakanlarının bizzat imzaları ile (belki Sayın Başbakan'ın imzası da alınabilir), *"bunlar bizim sürücülerimizdir, ticari amaçla seyahat eden kişilerdir"* diye Brüksel'e göndermek istiyoruz. Aynı zamanda da, Türkiye'deki bütün Schengen ülkelerinin Büyükelçiliklerine bu listeyi gönderip sürücülerimize kolaylık ve hemen akabinde muafiyet sağlanmasını talep edeceğiz. Gemi ve hava adamları gibi, sürücülerin de vizeden muaf olmalarını istiyoruz. Fakat bunun zemini AB değildir. Böyle bir girişim olacaksa, çeşitli uluslararası kurumlar üzerinden, kara adamları tanımını getirmemiz lazım. UND olarak, DTÖ Genel Sekreteri'yle temasa geçeceğiz. DTÖ, böyle bir tanıımı yapması halinde, uluslararası ticareti kolaylaştırmış olacak.

Türk taşımacılık sektörünü AB taşımacılık sektörü ile karşılaştırdığımızda, rekabet gücü ve AB normlarına uyum konularında nasıl bir değerlendirme yapılabilir?

Fatih Şener: Türkiye'nin AB'de faaliyet gösteren filosu AB standartlarına göre en çevrecisidir. *Euro* normlarına

haiz bir filodur. Türkiye'nin AB'deki rekabet gücünden bahsederken, iki boyuta bakmak gerekiyor. Bir tanesi, AB'nin yeni üyeleri olan Balkan ülkeleri, ikincisi ise, daha eski merkezi ve kurucu ülkeleri. Taşımacılık anlamında, Türkiye'den oraya taşıma yapmak, AB merkez ülkelerinin nakliyecileri için çok münasip değil. Avrupa'da bekleme süreleri ile ilgili çok ince hesaplar yapılıyor. Bu güzergâhta, AB'nin merkezi ülkeleri bizim rakiplerimiz değil. Biz bu konuda bir hesap yapmıştık. İstanbul'dan yola çıktığında, bazen 8 günü bulabilen bekleme süreleri nedeniyle Köln'e giden bir aracımız 2.580 kilometreyi kat ettiğinde, saatteki hızı 10-11 kilometreye düşüyor. Bu, neredeyse bir bisiklet kadar yavaş olduğu anlamına geliyor. Avrupa'nın çekirdek ülkelerindeki filoların verimlilik hesaplarında hızların bu kadar düşük bir seviyeye düşmesi kabul edilebilir bir durum değildir. Bunun için, gelmiyorlar Türkiye'ye. Bu beklemler, Bulgaristan, Romanya ve Macaristan gibi ülkelerde. Bizim son yıllarda atağa kalkan ihracatımızın gelişimini engellemek için, uluslararası taşımacılık kanunlarına aykırı davranıp, sürücülerimize çeşitli zorluklar yaşıyorlar. Böylece, biz onlarla rekabet edemiyoruz. İşçilik maliyeti Türkiye'de düşük görülebilir fakat aslında pek öyle değil. Özellikle yatırım maliyetlerine bakıldığında, Türkiye'yi Balkan ülkeleri ile kıyasladığımızda, bir uçurum var. Türkiye'deki bir araç yatırımının yaklaşık yüzde 40'ı maliyetle Bulgaristan'da yatırım yapabiliyorsunuz. Yakıt maliyetleri, sigorta maliyetleri vs. incelendiğinde ise, işletme maliyetleri olarak Avrupa'nın en pahalısı Türkiye'dir. Avrupa'da ödediğimiz ekstra ücretlerden ötürü AB'nin yeni üye ülkeleri ile rekabet etmemiz mümkün değildir. Bu sorun, Rusya ve Moldova gibi AB'ye üye olmayan ülkelerde de mevcuttur. Orta Avrupa ülkeleri ile rekabet edebiliriz. Doğu Avrupa ülkelerinde ekstra transit parasının bizim sürücülerimize ödetildiğini bizzat AB yetkilileri ile paylaştık. Rekabet konusunda şu anda böyle bir durumdayız. Batı'ya yapılan taşımalar, 2008 yılında 400 bin iken, bunun 335 bini Türk, 65 bini ise yabancılar tarafından yapılmaktaydı; çoğunluğu Doğu Avrupa ülkelerinden geliyordu. 2013 yılında bu sayı 500 bin oldu, bizim payımız 310 bine düştü ve yabancı payı ise 190 bin oldu. Görüldüğü gibi, yabancılar, son 5 yılda paylarını 5 kat artırırken, bizler ise pazar kaybettik. Batı'da rekabet şansımız zayıf.

Geçtiğimiz hafta, Avusturya'da bir toplantı yaptık. Avrupa'nın başlıca hukuk büroları ile bir hukuk mücadelesini başlattık. Özellikle, Doğu Avrupa ülkelerinin transitte ürettikleri zorlukları Avrupa Komisyonu'na şikâyet edecek bir süreç başlatıyoruz. Ayrıca, Avusturya ve Macaristan'da ise, yerel davalar açıyoruz. Bu girişimleri Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) ile yapıyoruz. Her iki ülkede de, maddi tazminatı içeren davalar Ocak 2015'den itibaren açılacaktır. İKV'nin bu konudaki desteklerini ve katkılarını bekliyoruz. İKV Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan'ın açık bir dille ifade ettiği, kamu nezdinde verdiği desteğinden dolayı bir kez daha teşekkür ederiz. İKV ile bu konularda ortaklaşa çalışmak ve hareket etmek istediğimizi.

Fatih Şener kimdir?

Uluslararası Nakliyeciler Derneği'nde 2001 yılından sonra kurulan yönetim sisteminin mimarı olan Fatih Şener, 1 Nisan 2013 tarihinden bu yana ikinci kez üstlendiği UND İcra Kurulu Başkanlığı görevini yerine getirmektedir.

İşletme eğitimi sonrasında profesyonel çalışma hayatına otomotiv yan sanayinde başlayan Şener, askerlik görevi ardından Türkiye Kalite Derneği'nde (KalDer) göreve başladı. Bu görevini 1998 yılına dek profesyonel olarak, 1998-2009 yılları arasında gönüllü İcra Kurulu Üyesi olarak sürdürdü. Eş zamanlı olarak 1988 yılında kurduğu Pozitif Danışmanlık Ltd. ile özel şirketlere ISO 9000, ISO 14000 konularında danışmanlık yaptı, eğitimler verdi.

Aynı dönemde özel sektör dışında ülkemizin tüm bölgelerinde ve Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Emniyet Teşkilatı gibi birçok kamu biriminde, "verimlilik-kalite", yönetim becerilerinin geliştirilmesi ve vatandaşa sunulan hizmet kalitesi-ne yönelik eğitimler verdi.

2001 yılı Şubat ayında UND'de göreve başlayan Şener, UND'nin yeniden yapılanma sürecinde İcra Kurulu Başkan Yardımcısı olarak yönetim sistemini kuran ekibin liderliğini yürüttü. Bu çalışmalar sonucunda UND, 2002 yılında ISO 9001 Belgesi alan ilk ve 2004 yılında ise, Ulusal Kalite Büyük Ödülü'nü kazanan ilk Sivil Toplum Kuruluşu oldu. UND'deki görevine ara vererek yüksek lisans için İngiltere'ye giden Şener, "İş Etiği - Business Ethics" konulu tez çalışmasını yaparken, Türk İngiliz Ticaret ve Sanayi Odası'nda (TBCCI) danışmanlık görevine (2004-2005) getirildi.

Türkiye'ye dönen Şener, 2005-2006 yılları arasında UND'de İcra Kurulu Başkanlığı görevini yürüttü. Daha sonra başladığı Yönetim Danışmanlığı faaliyetleri yanında ilki 2005 ve 2007 yılında iki kez seçildiği TBCCI yönetim kurulu üyeliğini 2009 yılına dek sürdürdü. Şener, halen İzmit Belediyesi Başkan Danışmanı'dır.

Gökhan Kilit, İKV Uzmanı

GIDA GÜVENLİĞİ VETERİNERLİK VE BİTKİ SAĞLIĞI

Türkiye'nin AB müzakere sürecinde 30 Haziran 2010 tarihinde müzakerelere açılan Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı başlığında AB'nin, yüksek düzeyde gıda güvenliği, hayvan sağlığı, hayvan refahı ve bitki sağlığını garanti etmeyi hedefleyen entegre yaklaşımı ele alınmaktadır. Gıda güvenliği temelinde üç farklı politikayı barındıran bu başlık çerçevesinde Türkiye'nin, AB mevzuatına uyum ve uygulama konusundaki çalışmalarını tamamlayarak başlık için belirlenen kapanış kriterlerini karşılaması gerekmektedir.

Başlık Adı	Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı
Başlık Numarası	12
Tarama Süreci	Tanıttıcı Tarama : 9-15 Mart 2006 Ayrıntılı Tarama: 24-28 Nisan 2006
Açılış Kriteri	<ul style="list-style-type: none"> AB müktesebatı ile uyumlu gıda, yem ve veterinerlik çerçeve mevzuatının benimsenmesi ve başta kontrol kuruluşlarının olmak üzere sorumlulukları açık biçimde belirleyen hükümlerin ortaya koyulması; Gıda güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı politikası alanındaki ilgili uluslararası standartlar ve Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (<i>World Organisation for Animal Health - OIE</i>) tavsiyeleri dahil olmak üzere, AB müktesebatının uyumlaştırılması, uygulanması ve yürütülmesine temel teşkil edecek detaylı bir stratejinin sunulması; Koyun ve keçi türü hayvanların kimliklendirilmesi ve kaydına ilişkin yeterli bir sistemin uygulanmaya başlanması, sığır türü hayvanların kimliklendirilmesi ve hareketlerinin kontrolü konusundaki sistemdeki zafiyetleri (işletmelerin kaydına, hayvanların ve hayvan hareketlerinin kaydedilmesine ilişkin) gidermeye yönelik yeterli tedbirin alınmış olduğunun kanıtlanması; Canlı hayvanların ülke içindeki hareketleri, hareketlerin kaydı ve kesimlerin kontrolü konusunda ayrıntılı bir değerlendirmenin sunulması; Trakya bölgesinin, OIE tarafından, aşılama suretiyle şap hastalığından ari bölge olarak tanınması; Gıda işletmelerinin iyileştirilmesi konusunda geleceğe yönelik Ulusal Program açısından, bütün gıda işletmelerinin AB müktesebatındaki kategorileri esas alan bir sınıflandırmasının sunulması.
Kapanış Kriteri	<ul style="list-style-type: none"> Hayvan kimliklendirme ve kayıt sistemlerinin uygulanması ve tam işler hale getirilmesi; Hayvansal yan ürün işletmeleri de dahil, hayvansal ürün işletmelerinin iyileştirilmesi, izlenmesi ve çiğ süt stratejini içeren ulusal bir programın sunulması; İhbarı mecburi hayvan hastalıkları için muayene ve kontrol önlemleri ile başlıca aynı anda birçok hayvanda görülen, hayvanlar arasında bulaşıcı nitelik gösteren (epizootik) hastalıklar için risk planlarının uygulanması, önceden oluşturulmuş detaylı bir eradikasyon (hastalığın tamamen yok edilmesi) planının uygulanması suretiyle şap hastalığına ilişkin AB müktesebatının tam olarak uygulanması; Türk Standartları Enstitüsü (TSE) kontrolüne yönelik olarak yem yasağı, özel risk materyallerinin kontrolü, TSE testlerini içeren etkili bir sistemin kurulması ve uygulanması; Hayvan refahına ilişkin AB mevzuatının uyumlaştırılması ve bu mevzuatın en geç katılım tarihi itibarıyla etkin olarak uygulanabilmesi için sektörün yeterli bir süre öncesinde farkında ve hazır olduğunun temin edilmesi; Tüm resmi kontrollere yönelik AB'ye tamamiyle uyumlu bir sistemin uygulanması başta olmak üzere özellikle fonksiyonel sınır kontrol noktaları ve bu sistemin finansmanını da içerecek şekilde, müktesebata uygun olarak ilgili idari yapıların kurulması ve geliştirmeye devam edilmesi, idari kapasite ve alt yapının daha da artırılması, katılıma kadar bu başlık kapsamındaki tüm müktesebatı doğru şekilde yürütme ve uygulamaya ilişkin yeterli idari kapasitenin bulunduğu kanıtlanması.
Başlık Açılma Tarihi	30 Haziran 2010
Başlık Geçici Kapanma Tarihi	-
Başlığın Açıldığı AB Dönem Başkanlığı	İspanya

BAŞLIĞIN KAPSAMI

Başlık kapsamındaki mevzuat üç farklı konu olan gıda güvenliği, veterinerlik ve bitki sağlığından oluşsa da genel çerçevesi gıdanın güvenliği olarak belirlenmiş 1.200'den fazla düzenlemeden oluşmaktadır. Başlıkta; aday ülkenin bu alandaki müktesebata uyumu ve uygulama kapasitesi, AB'nin çiftlikten sofraya kadar olan süreçte uyguladığı tedbirler ve denetimler, İç Pazar'ın işleyişinin sağlanması, gıda güvenliği, hayvan sağlığı, hayvan refahı ve bitki sağlığı konularını entegre yaklaşım modeli temelinde nasıl ele alındığı ortaya koyulmaktadır.

Başlık kapsamında ele alınan veterinerlik alanında ise, veterinerlik mevzuatı ile canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerin topluluk içi ticareti, hastalık kontrol ve eradikasyonu, AB'ye üçüncü ülkelerden gelecek ürünlere ilişkin düzenlemeler ile hayvansal kökenli ürünlerin üretiminin

kontrolüne ilişkin tedbirler yer almaktadır. Bununla birlikte, hayvan hastalıklarının bildirimi, hayvanların kimliklendirilmesi ve hareketlerinin takibine ilişkin gerekli düzenlemeler bulunmaktadır.

Bitki sağlığı alanında ise bitki ve bitkisel kökenli ürünlere zarar veren organizmaların kontrolü, karantina tedbirleri, zirai mücadele ilaçları, bitkisel kökenli ürünlerde zirai mücadele ilaçları kalıntıları, tohum ve fide kalitesi ve bu ürünlerin pazarlanmasına ilişkin kurallar ele alınmaktadır.

AB'DE GIDA GÜVENLİĞİ, VETERİNERLİK VE BİTKİ SAĞLIĞI POLİTİKALARI

AB'nin gıda güvenliği mevzuatı, Ortak Tarım Politikası'nın (OTP) amaçlarından biri olan İç Pazar'ın oluşturulması doğrultusunda geliştirilmiştir. Üye ülkelerin gıda güvenliği politikalarının birbirine yakınlaştırılması çalışmaları

da bu doğrultuda hızlandırılmıştır. Zaman içinde gıda sektöründe yaşanan gelişmeler ışığında mevzuatta da değişiklikler yapılmış, bu yolla ihtiyaçlar karşılanmaya çalışılmıştır.

AB'de gıdaya ilişkin ilk yasal mevzuat, gıda ürünleri için ortak pazarın oluşturulmasına yönelik olarak hazırlanmıştır. 1960'lı yıllarla birlikte hayvan hastalıklarının artması ile hayvansal ürünler için bir dizi kurallar benimsenmiştir¹. Aynı yıllarda, gıdanın işlenmesi, paketlenmesi, saklanması ve nakliyesi gibi süreçler önem kazanmış ve gıda güvenliğine ilişkin sürecin ilk adımları atılmıştır. Bu gelişmeleri takiben, taze et için ilk defa gıda hijyeni ile ilgili düzenlemeler yapılırken, bunu yumurta, süt ürünleri, kanatlı et, su ürünleri ve av hayvanları için de belirlenen hijyen kuralları takip etmiştir. 1970'li yılların başında ise kanatlı et üretiminde uygulanacak hijyen kuralları tesis edilmiş, aynı zamanda, sığır, domuz ve taze et ithalatı için de sağlık kuralları belirlenmiştir. Aynı dönemde ürün paketlenme ve üretimde yeni metotların gelişiminde önemli ilerlemeler gerçekleşmiştir².

Yıllar içerisinde üye ülkelerde ticaretin önündeki engellerin kaldırılması amacıyla AB tarafından yeni kuralların kabul edilmesine devam edilmiştir. Bir gıda ürününün³ serbest dolaşımına ilişkin yaşanan bir sorun sonrasında, Adalet Divanı bir üye ülkede yasal olarak üretilen ve pazara sunulan bir gıda ürününün İç Pazar'da sorunsuz biçimde dolaşabilmesi gerektiğine hükmetmiştir⁴. Karşılıklı tanıma ilkesi olarak adlandırılan bu kural, AB'de gıda mevzuatının temelini oluşturmaktadır. Karşılıklı tanıma ilkesi; üye ülkeler arasında ticarete sınırlama için özel bir neden olmadıkça, bir üye ülkede yasal olarak üretilen ve piyasaya sunulan ürünlerin, ulusal kurallara uyumlu olmaması halinde bile, üye ülkelerden girişinin yasaklanamaması anlamına gelmektedir.

1979 yılına gelindiğinde, gıdalarda ve yemlerde güvenlik için Gıda ve Yem için Hızlı Alarm Sistemi (*Rapid Alert System for Food and Feed - RASFF*) uygulanmaya başlanmıştır⁵. Bu sistem AB üyesi ülkeler içinde, gıda ve yem ürünlerinde insan sağlığını tehdit eden bir riskin tespit edilmesi durumunda, ulusal yetkili makamlar arasında hızlı bir biçimde bilgilendirmenin yapılmasını mümkün kılmaktadır.

AB'de pestisitlerle ilgili ilk kural, 1976 yılında kabul edilmiştir⁶. Sonraki yıllarda gıdalarda bulunmasına izin verilen asgari kalıntı tespit edilmiştir. 1991 yılından itibaren bitki koruma amaçlı olarak sadece onaylı aktif maddelerin kullanımına izin verilmekte; kullanımı onaylı liste dışında yer alan maddelerin kullanımına ise izin verilmemektedir. Bu maddeler, zamanla yeniden değerlendirilerek güncellenmektedir.

1980'li yıllarda gıda arzındaki artışın yanında, hormon ve Salmonella⁷ vakaları gibi yaşanan bir takım gıda krizleri; gıdaların insan sağlığına etkileri konusunda kamuun dikkatini gıda güvenliğine çekmiştir. AB'de 1990'lı yılların sonlarında karşılaşılan gıda krizlerinin etkileri, gıda güvenliğini daha da önemli hale getirmiştir. Özellikle 1998 yılında Sığırların Süngerimsi Beyin Hastalığı (*Bovine Spongiform Encephalopathy - BSE*) veya kamuoyunda bilinen adıyla deli dana hastalığının, AB'deki hayvansal ürün üretimine ciddi etkileri olmuştur. BSE krizi; gerek AB mevzuatının, gerekse Avrupa Komisyonu ve Üye Devletlerdeki kurumsal yapıların tartışılmasına yol açmıştır. AB'nin kuruluş yıllarına kadar giden yasal düzenlemelerin etkinliği, çerçevesi ve üye ülkelerle AB kurumları arasındaki yetki dağılımı ve gıda denetimlerinin yeterliliği sorgulanmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda, gıda alanında sorunları or-

¹ Tuğba Adıgüzel, "AB'ye Gıda Ürünleri İhracatının Gıda Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi", Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, 2008, Ankara.

² "50 Years of Food Safety in the EU", European Commission, Directorate General for Health and Consumer Protection, 2007.

³ Cassis de Dijon olayı: Fransa'dan Almanya'ya ithal edilmek istenilen frenk üzümü likörüne ilişkindir.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61978CJ0120>
Erişim Tarihi: 17 Kasım 2014

⁵ Food and Feed Safety Alerts , http://ec.europa.eu/food/safety/rasff/index_en.htm, Erişim Tarihi: 17 Kasım 2014.

⁶ 23 Kasım 1976 tarihli ve 76/895/EEC sayılı Konsey Yönergesi, <http://eur-lex.europa.eu/search.html?type=exp&rt&qid=1416401086999>, Erişim Tarihi: 11 Kasım 2014.

⁷ Tifo, paratifo ve gıda zehirlenmesine yol açabilen bakteri türüdür.

taya koyan tartışma alanları belirlenmiş ve konuya ilişkin öneriler içeren Gıda Hukukunun Genel Prensiplerine İlişkin Yeşil Kitap (*The General Principles of Food Law*), 1997 yılında yayımlanmıştır.

Bu dönemde gıda güvenliği seviyesinin artırılmasına büyük katkı sağlayacak iki yeni kurum kurulmuştur. Bunlardan ilki 1997 yılında kurulan Gıda ve Veterinerlik Ofisi'dir (*Food and Veterinary Office - FVO*). Bir diğeri ise daha önce dağınık bir yapı altında çalışan gıda birimlerinin genel müdürlük çatısı altında birleştirildiği Sağlık ve Tüketiciyi Koruma Genel Müdürlüğü'dür (*Directorate General for Health and Consumer Protection - DG SANCO*).

Yaşanan tartışmalar, 2000 yılı başlarında hazırlanan Gıda Güvenliğine İlişkin Beyaz Kitap (*White Paper on Food Safety*) ve 2002 yılında kabul edilen 178/2002 sayılı Konsey Tüzüğü ile sonuçlanmıştır. Tüzükle gıda güvenliği kanununun genel ilkeleri ve gerekleri belirlenmiş ve Avrupa

Gıda Güvenliği Otoritesi (*European Food Safety Authority – EFSA*) kurulmuştur. Genel Gıda Kanunu olarak adlandırılan Tüzük, gıda mevzuatı için genel bir çerçeve belirlemiştir. Bu sayede gıda güvenliği mevzuatı ve gıda denetim sistemlerinde çok sayıda reform gerçekleştirilmiştir. Risk analizi, gıda güvenliği sisteminin çerçevesini belirleyen Konsey Tüzüğü kapsamında gıda güvenliğinin en önemli ögesi olmuştur. Bununla birlikte, gıda güvenliği sisteminin hayvan yemleri de dahil olmak üzere, gıda zincirinin tamamını kapsamaya ilkesi benimsenmiştir. Yemlerin içeriğinde bulunan maddeler ve hayvansal ürünlerden elde edilen yemlerin hijyeninin doğrudan elde edildikleri hayvanların sağlığı ile bağlantılı olması, bunların ve hayvan hastalıklarının tedavisinde kullanılan veteriner tıbbi ürünlerin kalıntılarının doğrudan gıda zincirine geçme riski bulunması, gıda zincirinin bir bütün olarak ele alınmasına olan ihtiyacı ortaya koymuştur.

Genel Gıda Kanunu'nun kabulünden kısa bir süre sonra, 2004 yılında Hijyen Paketi kapsamında daha önce var olan gıda ürünlerinin hijyeni ile hayvansal kaynaklı ürünlerin üretimi ve piyasaya sunulması hakkında bir dizi yönerge birleştirilip, uyumlaştırılmış ve basitleştirilmiştir. Bu düzenlemelerle bütün gıdalara ve gıda işletmecilerine gıda zincirinde "tarladan çatala" (*from farm to fork*) kadar uygulanabilir tek ve şeffaf bir hijyen politikası uygulanmaya başlanmış ve gıda güvenliğinin etkili biçimde yönetilmesi amaçlanmıştır.

AB'de gıda güvenliği konusunda yaşanan en güncel gelişme ise, 2013 yılında AB gündeminde uzun süre yer alan ve kamuoyunda at eti skandalı olarak bilinen gıda güvenliği krizi olmuştur. Yaşanan at eti skandalı, AB mevzuatında iyileştirilmesi gereken hususlar bulunduğunu ortaya çıkarırken, bu kapsamda 6 Mayıs 2013 tarihinde Avrupa Komisyonu, tüm tarımsal gıda zinciri için sağlık ve güvenlilik standartlarının uygulanmasını güçlendirmek amacıyla, bir tedbir paketi kabul etmiştir. Söz konusu paket ile, sağlığın korunması açısından modern, basit ve risk temelli bir yaklaşım getirilirken, gıda zincirinin etkin biçimde işleyişinin sağlanması için ise, daha verimli kontrol araçları öngörülmüştür. Ayrıca reform paketinin, yaklaşık 70 adet mevzuattan oluşan gıda zinciri mevzuatını 5 adede indirmesi ve çiftçiler, yetiştiriciler, ıslahçılar ve gıda işletmecileri için bürokrasiyi azaltması hedeflenmiştir. Yeni paket sayesinde resmi prosedürlerin basitleştirilmesi sonucunda işletmelerin; hayvan hastalıkları, bitki zararlılarının kontrolü ve eradikasyonunu daha etkin olarak yürütebilmesi, tüketicilerin de zincir boyunca etkili ve şeffaf bir kontrol sistemi yoluyla daha güvenilir gıdalara erişebilmesi amaçlanmıştır.

Bunun yanında AB'de yem güvenilirliği için yeni bir tüzük hazırlanmıştır. Daha önce yürürlüğe giren 68/2013 sayılı AB Tüzüğü ile güncellenen yem materyalleri kataloğu sayesinde daha iyi bilgilendirme sağlanarak yemlerin güvenilirliği artırılmıştır. Katalog, çiftlik hayvanları ve evcil hayvanlar için kullanılan yemlerin etiketlerinde belirtilen yem materyallerine ilişkin tanımlamalar içermektedir. Bu sayede çiftçiler ve hayvan sahipleri aldıkları yemin içeriğine ilişkin daha fazla bilgi sahibi olurken, ilk defa yemde kullanılan yan ürünlerdeki işleme yardımcı maddelere dair kalıntı limitleri katalogda yer almıştır. Güncellenen katalog, 19 Ağustos 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

AB'de gıda güvenliğinin bütünsel bir şekilde uygulanması için hayvan ve bitki sağlığına önem verilmektedir. Hayvan ve bitki sağlığı, gıda güvenliğinin vazgeçilmez unsurlarından biri olarak kapsamlı bir şekilde düzenlenmektedir. Hayvanların kayıt altına alınması ve izlenmesi; hastalıkların kontrol altına alınması ve izlenmesi; tüm canlı hayvanların ve hayvansal ürünlerin AB tarafından ithal edilemeden ve AB içinde ticareti yapılmadan denetlenmesi, bu mevzuatın önemli düzenlemeleri arasında yer almaktadır.

BAŞLIĞA İLİŞKİN TÜRKİYE'NİN UYUM ÇALIŞMALARI

AB ile Türkiye arasındaki uyum çalışmaları çerçevesinde, Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı başlığına ilişkin tanıtıcı tarama toplantısı 9-15 Mart 2006; ayrıntılı tarama toplantısı ise 24-28 Nisan 2006 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Tarama toplantılarının ardından, ülkemizin başlık kapsamındaki AB müktesebatına uyum durumunun değerlendirildiği 8 Şubat 2007 tarihli Tarama Raporu⁸ temelinde AB Konseyi tarafından başlığın müzakereye açılması için belirlenen kriterlerin tamamı 15 Haziran 2010 tarihinde karşılanmıştır. 23 Haziran 2010 tarihinde İspanya AB Dönem Başkanlığı tarafından iletilen açılış kriterlerinin karşılandığına ilişkin mektubu takiben, Türkiye, Müzakere Pozisyon Belgesi'ni iletmıştır. Bu gelişmeleri takiben Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı başlığı, İspanya AB Dönem Başkanlığı'nın son gününde 30 Haziran 2010 tarihinde müzakerelere açılmıştır. Bu başlığın geçici olarak kapatılabilmesi için altı kapanış kriteri belirlenmiştir (*Bkz. Tablo*). Kapanış kriterlerinin karşılanabilmesi amacıyla Türkiye'de çalışmalar kapsamlı bir şekilde yürütülmektedir.

Ülkemizde gıda üretimi, ticareti ve denetiminin AB mevzuatına uyumlaştırılmasına ilişkin atılan ilk adımlar kapsamında, 28 Haziran 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair 560 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve bu Kararname'de değişiklik yapan 7 Kasım 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 4128 sayılı Kanun ile düzenlenmekteydi. Yıllar içinde görülen ihtiyaç doğrultusunda, 27 Mayıs 2004 tarihinde 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun kabul edilerek, 5 Haziran 2004 tarihli ve 25483 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. AB'deki gelişmelere paralel olarak hazırlanan 5179 sayılı Gıda Kanunu büyük ölçüde çiftlikten sofraya gıda güvenliği prensipleri ile uyumlu bir yasa olmasına karşın, gıda denetiminde yetkileri tek elde toplamayı başaramamıştır. O dönemki mevcut yasanın AB mevzuatı ile uyumlu olabilmesi için yeni bir veteriner hizmetleri, gıda ve yem paketinin hazırlanması ihtiyacı doğmuştur. Türkiye

⁸ http://www.ab.gov.tr/files/tarama/screening_files/12/ch_12_tarama_sonu_raporu_tr.pdf Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014.

⁹ Gıda Güvenliği Dergisi, 2012-2.

2010 yılında 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nu çıkartarak AB mevzuatına uyum sağlarken, gıda güvenliği politikasını modernize etmiştir. 5996 sayılı Kanun'un yasallaşması, gıda güvenliği açısından bir dönemin başlangıcı olmuştur. Kanun kapsamında yaklaşık 102 adet yönetmelik yayınlanmıştır. Bu yönetmelikler ile hayvan sağlığı, bitki sağlığı, gıda güvenliği ve yem konularında AB standartlarına ulaşabilmek adına yeni düzenlemeler getirilmiştir.

Gıda güvenliği sistemine getirilen değişikliklerde ilk öne çıkan ise işletmelere ilişkin düzenlemelerdir. Tüm gıda işletmelerine kayıtlı ve onaylı olma zorunluluğu getiren düzenleme sayesinde onaylı işletmeler kamuoyu ile paylaşılmaktadır. İşletmelerin kayıt numaralarının ürünlerin etiketinde yer alması ile tüketici, satın aldığı ürünün hangi işletmede üretildiğini görebilmektedir. Bunun yanında onaya tabi gıda işletmelerinde üretilen hayvansal gıdalara sağlık ve tanımlama işareti zorunluluğu getirilmesi, izlenebilirlik açısından önemli bir adım olmuştur. Sağlık işareti, kesimhanenin onay numarasını ve işletmenin bulunduğu ülkeyi belirtirken; tanımlama işareti, gıdaların işlendiği tesisin bulunduğu ülke ve onay numarasını göstermektedir.

Ayrıca kesime gönderilen hayvanların gıda zinciri içerisinde takip edilmesi sağlanırken, hayvanlara ait tüm bilgiler sistemde izlenebilmektedir. Yine yeni yasa ışığında, AB'ye uyum kapsamında küçük işletmelerin Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları Yönetim Sistemi (*Hazard Analysis and Critical Control Points - HACCP*) uygulamalarına geçiş aşamasında kullanılmak üzere rehber olması açısından 24 adet İyi Hijyen Uygulamaları Rehberi hazırlanmıştır.

AB'nin mali desteği ile 2010 yılında kurulan Ulusal Gıda Referans Laboratuvarı Türkiye'nin AB katılım müzakereleri sürecinde gıda güvenliği ile ilişkili başlığa uyum açısından önemli bir adım olmuştur. Gıda denetiminde AB standartlarının sağlanabilmesine destek olması amacıyla 6,4 milyon avro bütçeli proje ile gıda denetim sisteminde etkin ve sürdürülebilir bir laboratuvar stratejisi oluşturulmuştur⁹.

Gıda ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin teknolojisine uygun ve hijyenik şekilde üretilmesi, hazırlanması, işlenmesi, depolanması, nakledilmesi ve piyasaya arz edilmesi aşamalarında taşınması gereken özelliklerin belirlenmesini amaçlayan Türk Gıda Kodeksi, Aralık 2011'de Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Kodeks kapsamında on-

larca yönetmelik hazırlanmıştır. Son olarak gıda güvenliği sisteminde tüketiciye de önemli rolün düştüğü fikrinden hareketle, tüketicinin denetim sistemine katılması amacıyla Alo Gıda Hattı kurulmuştur¹⁰. Bunun sonucu olarak, denetim ve kontrollerde rastlanan olumsuzluklar, şeffaflık ilkesi gereği mevzuatın belirlediği çerçevede kamuoyuna duyurulmaktadır.

Kodekse uygun olarak hazırlanan yönetmelikler, yürürlüğe girmeye devam etmektedir. Türk Gıda Kodeksi Et ve Et Ürünleri Tebliği, 5 Mart 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Et ve et ürünlerinde AB'ye uyum çerçevesinde hazırlanan Tebliğ ile çiğ et, kıyma, hazırlanmış et karışımları ve et ürünlerinin teknolojisine uygun olarak üretilmesi, ambalajlanması ve piyasaya arzına ilişkin kurallar belirlenmektedir. Yeni dönemde farklı hayvan türlerine ait etlerin karıştırılmasına izin verilmezken, ürün tanımları ile ilgili hususlar da Tebliğ'de yer almaktadır.

Türk Gıda Kodeksi Buğday Unu Tebliği ile Ekmek ve Ekmek Çeşitleri Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ise, 1 Temmuz 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Buğday Unu Tebliği'ne göre; ekmek yapımında kullanılan buğday unları ekmeklik buğday unu adıyla tek sınıfta toplanmaktadır. Türkiye'de ekmek artık sadece Buğday Unu Tebliği'nde tanımlanan bu kül içeriklerine sahip ekmeklik buğday unu ve/veya tam buğday unundan yapılmaktadır. Bununla birlikte ürünlerdeki katkısız ibaresi, Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği'nde izin verilen katkılarından hiçbiri katılmadığı takdirde ürün adıyla birlikte kullanılabilir. Ekmek ve Ekmek Çeşitleri Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'e göre ambalajsız olarak piyasaya arz edilen ürünler, alıcının el değmesini engelleyecek şekilde ekmek dolabında/tezgâhında satılmakta veya tüketicinin bu ürünleri eldivenle alması sağlanmaktadır. Gıda işletmecisi, ambalajsız olarak piyasaya arz edilen ürünleri, hükümlere uygun bir ambalaj malzemesi ile sunmak zorundadır. Ambalajsız piyasaya arz edilen ürünlerin satışta sunulduğu ekmek dolapları veya tezgâhları, açıkta bırakılmayacak şekilde kapalı bir ortamda bulunmalıdır¹¹.

Ülkemizde gıda güvenliğine ilişkin yürürlüğe giren tebliğler ile yeni bir döneme başlanırken, bu doğrultuda gıda sanayimizde olumlu gelişmeler meydana gelmektedir. AB tarafından, 3 Nisan 2013 tarihi itibarıyla 6 firmanın AB'ye süt ve süt ürünleri ihraç etmesine onay verilmiştir. Bilindiği gibi, AB 2001 yılından itibaren Türkiye'den süt ve süt ürünleri alımını durdurmuştu. Bununla birlikte, AB tarafından katkı kalıntı izleme programının onaylanmasıyla, AB ülkelerine sanayi tipi yumurta ihracatı önündeki engeller kalkarak, 2013 yılı başında Türkiye'den AB'ye ilk yumurta ihracatı yapılmaya başlanmıştır. Bunun yanında AB uyum yasaları kapsamında hazırlanan Türk Gıda Kodeksi Yumurta ve Yumurta Ürünleri Tebliği uyarınca, kuralların uygulanmasına 1 Ocak 2013 tarihinde başlanmıştır.

Başlık kapsamında mevzuat uyumu için çalışmalara devam edilmektedir. Türkiye'de, hayvan hastalıklarına karşı mücadele konusunda özellikle Trakya bölgesinin şap

hastalığından ari statüsünü sürdürebilmesi için yoğun aşılamayla birlikte, Trakya ile Anadolu arasında hayvan hareketlerine yönelik sıkı kontrollerin uygulanmasına devam edilmektedir. Bununla birlikte hayvan kesimi sırasında hayvan refahına ilişkin bir düzenleme kabul edilmiştir, ancak hayvan refahı ile ilgili mevzuatın tam olarak uygulanması konusunda yeterli ilerleme sağlanamamıştır.

Türkiye son dönemde, gıdaların etiketlenmesi, gıda katkı maddeleri ve saflık kriterleri, aroma verici maddeler ve gıda takviyeleri gibi konularda mevzuat uyumu ve uygulama bakımından ilerleme göstermiştir. Bununla birlikte, yemlerde istenmeyen maddeler hakkında bir Tebliğ de kabul edilmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı başlığına ilişkin çalışmalarına özellikle 2010 yılında başlığın açılması itibarıyla hız veren Türkiye, bu konudaki uyum çalışmalarına devam etmektedir. Yaşanan tüm olumlu gelişmelerle birlikte; AB standartlarının karşılanması amacıyla tarımsal gıda işletmelerinin iyileştirilmesi, hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması, hayvan refahı, hayvansal yan ürünler ve hayvan hastalıkları ile mücadele konusunda çalışmaların etkin bir şekilde yürütülmesine devam edilmelidir. Başlık kapsamında gerçekleştirilen reformlar, tüketicilerimizin sağlıklı ve güvenli gıdaya erişimini sağlamakla beraber tarımsal işletmeler ve gıda sanayimiz için rekabet gücünü de artırmaktadır.

¹⁰ Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, <http://www.tarim.gov.tr/Sayfalar/Icerikler.aspx?rid=123&NodeValue=123&Konul=123&Group=0&ListName=Icerikler>, Erişim Tarihi: 16 Eylül 2013.

¹¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130402-8.htm>, Erişim Tarihi: 16 Eylül 2013.

Çisel İleri, İKV Proje Müdürü
Selen Akses, İKV Kıdemli Uzmanı

TÜRKİYE, TRANSATLANTİK TİCARET VE YATIRIM ORTAKLIĞI SÜRECİNİN NERESİNDE YER ALIYOR?

AB ve ABD arasında yürütülen Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı'nın (TTYO) tamamlanmasının dünya ticaret sisteminin yeniden şekillenmesinde önemli bir rol oynayacağı kuşkusuzdur. Tüm bu süreç, başta Türkiye olmak üzere AB ve ABD'nin ticari ortaklarını olduğu kadar tüm küresel ekonomik aktörleri de yakından ilgilendiriyor ve bu bağlamda transatlantik girişiminin dışında kalmaması Türkiye açısından büyük önem taşıyor. Dergimizin Ekim sayısında AB ve ABD'nin yürüttüğü TTYO'nun kapsamı ve amaçlarına değinip, müzakerelerin halen hangi aşamada olduğu hususunda bilgiler sunmuşuk. Dergimizin bu ayki sayısında ise, söz konusu transatlantik ortaklığın Türkiye üzerindeki olası etkilerini ve ülkemizin bu süreçteki konumunu irdeleyeceğiz.

TTYO'NUN TÜRKİYE ÜZERİNDEKİ OLASI ETKİLERİ

AB ve ABD arasında öngörülen TTYO'nun yürürlüğe girilmesiyle birlikte oluşacak yeni küresel ticari düzen hiç kuşkusuz Türkiye'yi de etkileyecektir. AB ve ABD'nin birlikte oluşturdukları blok, pek çok ülke gibi Türkiye'nin de en önemli ticaret ve yatırım ortağıdır. Ancak Türkiye'yi diğer ülkelerden daha özel bir konuma sokan AB ile mevcut Gümrük Birliği'dir.

Bugün Türkiye'nin AB ile dış ticaret hacmi toplam yaklaşık 155,5 milyar dolar iken, ABD ile ticaret hacmi yaklaşık 18,3 milyar dolar ile sınırlı kalmaktadır. Nitekim AB Türkiye'nin en önemli ticari ortağı iken, ABD 5'inci sırada yer almaktadır. Buna karşılık Türkiye'nin konumuna baktığımızda, AB'nin en fazla ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında 7'nci, en fazla ihracat yaptığı ülkeler sıralamasında ise 5'inci sırada bulunmaktadır. Ancak ABD'nin en fazla ihracat yaptığı ülkeler sıralamasında ancak 26'ncı sırada yer almaktadır¹.

¹ http://www.trade.gov/mas/ian/build/groups/public/@tg_ian/documents/webcontent/tg_ian_003364.pdf, Erişim Tarihi: 28.11.2014

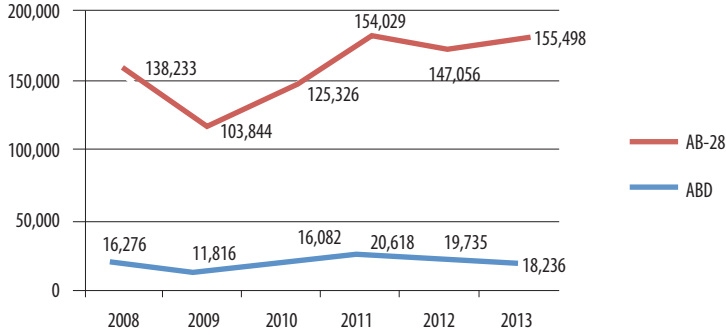
² Prof. Gabriel Felbermayr, Prof. Dr. Mario Larch, Dr. Lisandra Flach, Dr. Erdal Yalcin, Sebastian Benz, "Dimensionen und Auswirkungen eines Freihandelsabkommens zwischen der EU und den USA", Ifo Institute, Ocak 2013.

³ Kemal Kirişçi, "Turkey and the Transatlantic Trade and Investment Partnership: Boosting the Model Partnership with the United States, The Center on the United States and Europe at Brookings, Turkey Project Policy Paper, Sayı 2, Eylül 2013.

TTYO'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte, Amerikan malları Türkiye'nin AB ile olan Gümrük Birliği sayesinde Türkiye pazarına gümrük vergisi olmaksızın girebilecektir. Hâlihazırda Türkiye ile ABD arasındaki ticaret dengesinin ABD lehine fazla verdiği düşünüldüğünde, TTYO sonrasında ticaret açığının artması şaşırtıcı olmayacaktır. Ayrıca TTYO kapsamında gümrük vergilerinin ve tarife dışı engellerin kaldırılmasıyla AB pazarına daha avantajlı giriş imkânı elde eden ABD malları ile Türk ürünleri daha sıkı bir rekabet içinde kalacaktır.

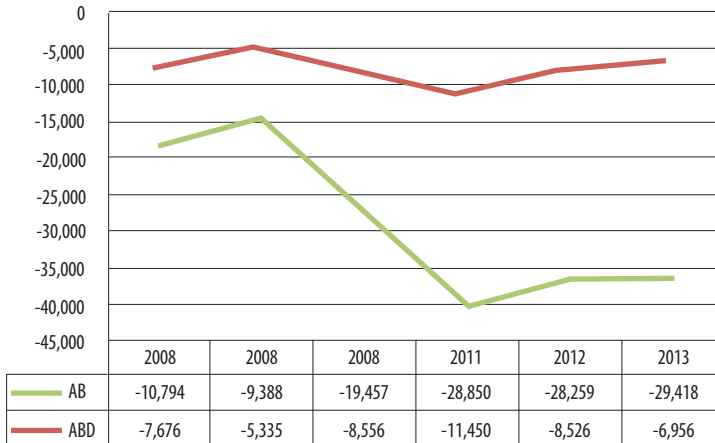
Nitekim TTYO'nun Türkiye'ye olası etkilerini inceleyen sınırlı sayıda çalışma, Türkiye'nin bu sürecin dışında kalmasının, yani Türkiye'nin katılımının olmadığı bir TTYO'nun ülkemizin ekonomisini olumsuz yönde etkileyeceği sonucunu ortaya koyuyor. Örneğin Almanya Münih merkezli IFO Enstitüsü'nün Alman Ekonomi Bakanlığı'nın talebi üzerine yaptığı bir araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye'nin TTYO'nun dışında kalması durumunda, ülkemizin genel refah düzeyinin yüzde 2,5 oranında düşmesi ve hızla gelişmekte olan diğer ülkelere kıyasla daha fazla zarar görmesi bekleniyor². Türkiye'ye kıyasla, örneğin, Çin'de refah kaybının yüzde 0,39; Arjantin'de 1,79; Brezilya'da 2,11 ve Rusya'da 2,13 oranlarında gerçekleşmesi öngörülmüyor. Öte yandan Brookings Enstitüsü ve TÜSİAD ortaklığında yapılan bir analiz³ de Türkiye için TTYO'nun dışında kalmanın maliyetini yaklaşık yüzde 2,5 oranında GSYİH kaybı olarak gösteriyor. Bir başka örnek daha vermek gerekirse, Dünya Bankası'nın Nisan ayında yayımladığı "AB-Türkiye Gümrük Birliği Değerlendirmesi" başlıklı raporda, Amerikan ürünlerinin gümrüksüz olarak Türkiye pazarına girmeleri durumunda, Türkiye'nin 160 milyon dolar değerinde refah kaybına uğrayacağı tahmininde bulunuldu.

Grafik 1: Türkiye'nin AB ve ABD ile Ticaret Hacmi (milyar dolar)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

Grafik 2: Türkiye'nin AB ve ABD ile Ticaret Dengesi (milyar dolar)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

TÜRKİYE, TTYO'YA NASIL DAHİL OLABİLİR?

Bilindiği gibi 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 16'ncı Maddesi uyarınca, Türkiye ve AB arasında 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği'nden doğan yükümlülükleri çerçevesinde, Türkiye'nin, kendi ticaret politikasını AB'nin tercihli ticaret rejimiyle uyumlu hale getirmesi gerekiyor. Bu nedenle, AB ve ABD arasında öngörülen TTYO'ya ilişkin süreç Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir. Ancak Türkiye henüz AB üyesi olmadığı gerekçesiyle, ABD ile yürütülen müzakere sürecinin dışında tutuluyor. Oysa AB, söz konusu müzakereleri yalnızca 28 üye devleti değil aynı zamanda Türkiye'yi de içine alan gümrük birliği alanı adına yürütmektedir.

AB ve ABD arasında yürütülen müzakerelerin yedinci turunun tamamlanmış olduğu göz önünde tutulursa, Avrupa ve Amerika taraflarının TTYO müzakere sürecinin ileri aşamasında Türkiye'nin dahil olabilmesi imkânını değerlendirmeleri Türkiye açısından giderek önem kazanmıştır. Brüksel nezdinde Gümrük Birliği'nden kaynaklanan bu

durum sıklıkla dile getirilmesine rağmen Türkiye'yi tatmin edici bir sonucun elde edilememesi Türkiye'nin ABD çevrelerinde lobi çalışmalarını artırmasına sebep olmuştur. Her ne kadar Dünya Bankası'nın "AB-Türkiye Gümrük Birliği Değerlendirmesi" raporunda Türkiye ve AB'nin, ABD ile bir STA imzalamaları durumunda, Türkiye'nin yaklaşık 130 milyon dolar değerinde refah kazancı elde edeceği tespitine yer verilmesine karşın hâlihazırda Türkiye'nin AB ve ABD ile eşzamanlı müzakereler yürütmesi olası gözükmemektedir. Gerek Brüksel gerek Vaşington tarafında bu yönde bir arzu olmaması, Türkiye'nin TTYO'ya katılımına ilişkin diğer alternatifleri öne çıkarmaktadır. Olası çözümlerden ilki; "*docking*" olarak adlandırılan ve Trans Pasifik Ortaklığı (*Trans Pacific Partnership* - TPP) kapsamında uygulanan, AB veya ABD ile tercihli ticaret ilişkisi içerisindeki ülkelerin TTYO'ya katılımlarının sağlanmasıdır. Örneğin TPP taslak anlaşması hazırlanırken, anlaşmaya Japonya ve diğer ülkelerin daha sonra katılımlarını öngören maddeler eklenmiştir. Benzer şekilde TTYO'nun taslağı hazırlanırken de Türkiye ile Kanada, Meksika ve Norveç gibi diğer ülkelerin anlaşmaya katılımlarını öngören bir madde eklenmesi gündeme getirilmektedir. Ancak bunun için Türkiye'nin kendisiyle benzer konumdaki ülkelerle birlikte hareket ederek lobi yapması daha etkili olacaktır. Ayrıca bu seçenek gündeme geldiğinde müzakerelerde belirli bir aşamaya gelinmiş ve AB ve ABD'nin pek çok konu üzerinde uzlaşmaya varmış olacağı, dolayısıyla anlaşmaya dahil edilen üçüncü ülkenin tüm bunları olduğu gibi kabul etmesi gerektiği akıldan çıkarılmamalıdır.

Bir diğer seçenek olarak Türkiye'nin ABD ile bir STA imzalaması gündeme getirilmektedir. Bilindiği gibi Türkiye, AB ile Gümrük Birliği nedeniyle AB'nin üçüncü ülkelerle imzaladığı STA'ların ardından benzer şekilde bu ülkelerle STA

imzalamaktadır. TTYO müzakerelerinin tamamlanması ve anlaşmanın yürürlüğe girmesinin ardından Türkiye'nin ABD ile imzalayacağı bir STA'nın TTYO'nun dışında kalma seçeneğinden daha olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Türkiye ile ABD arasında oluşturulan Yüksek Düzeyli Çalışma Komitesi konuyla ilgili çalışmalarını sürdürmektedir. Ancak bu noktada, ABD ile müzakere edilecek STA'nın kapsamı büyük önem arz etmektedir. ABD'nin imzaladığı yeni nesil STA'ların mal ticaretinin ötesine geçen daha geniş kapsamlı anlaşmalar olduğu, TTYO'nun da benzer şekilde asıl getirisinin tarifelerin kaldırılmasından değil, tarife dışı engellerin, hizmet ticaretinin ve yatırımların önündeki engellerin kaldırılmasında, düzenlemeler ve teknik standartlarda uyumun yakalanmasında yattığı düşünüldüğünde Türkiye ile ABD arasındaki olası bir STA'nın Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği gibi sanayi mallarının serbest dolaşımıyla sınırlı olmayacağı öngörülebilir. Bu çerçevede böyle bir STA'nın Türkiye ekonomisine etkilerinin sektörler bazında analiz edilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin ABD ile kapsamlı bir STA'ya yönelik müzakerelerini başlatması, Gümrük Birliği'nin derinleştirilmesi ve kapsamının genişletilmesi ihtiyacını da yeniden hatırlatacak, hatta belki de bu sürece hız verecektir.

Sonuç olarak, 2023 yılı için 500 milyar dolar ihracat hedefi belirlemiş bir Türkiye'nin TTYO müzakerelerine ilişkin izleyeceği yol ne olursa olsun, küresel ticarete TTYO ve TPP gibi mega anlaşmaların hız vereceği liberalleşme dalgasının dışında kalamayacağı ortadadır. Bu noktada öncelik, bir yandan TTYO müzakerelerindeki gelişmeleri yakından izleyerek, tarım, hizmetler, yatırımlar, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları vb. alanlarda ülkemiz ekonomisine ve sektörlerine etkilerinin detaylı biçimde analiz edilerek stratejinin belirlenmesidir.

Ahmet Ceran, İKV Uzman Yardımcısı

AVRUPA'DA KİŞİSEL VERİNİN YOLCULUĞU: GÜVENLİK Mİ, ÖZGÜRLÜK MÜ?

¹ Madde 12, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>, Erişim Tarihi:20.11.2014

² Avrupa Komisyonu, "Commission proposes a comprehensive reform of data protection rules to increase users' control of their data and to cut costs for businesses", *Press Release*, 25 Ocak 2012, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-46_en.htm, Erişim Tarihi:20.11.2014

Günümüzde, artan bir hızla gelişen teknolojilerin ve küreselleşmenin etkilerinden, temel insan hakları da nasibini almıştır. Temel hakların korunmasına ilişkin hukuki düzenlemelerle teknolojik gelişmelerin etkileşimi, hem iş çevrelerinde hem de akademik çevrelerde popüler bir tartışma konusu haline gelmektedir. İlk defa 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 12'nci Maddesi'nde belirtilmiş olan "özel hayatın korunması", gelişen teknolojilerden ve küreselleşmeden en çok etkilenen temel haklar arasında yer alıyor¹. Bu noktada, özellikle kişisel verinin korunması meselesi; bazı AB ülkelerinde vatandaşlara ilişkin özel bilgilerin başka devletlerin istihbarat örgütlerinin eline geçmesi ve halka mal olmuş kişilerin özel hayatlarına dair verilerin internete sızması gibi sansasyonel olaylarla, gündemin merkezine oturmuş vaziyette.

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında kişisel veriler; sigortacılık, bankacılık, ulaştırma, sosyal medya, arama motorları, reklamcılık gibi çok çeşitli sektörlerden; kolluk kuvvetleri, sınır kontrol birimleri, nüfus müdürlükleri gibi kamu kuruluşlarına kadar geniş bir yelpazeye yayılmış iş kollarında kullanılmakta. Bulut bilişim (*cloud computing*) ve benzeri, her gün gelişen teknolojilerle birlikte, "kişisel bir veri, internet aracılığı ile, Berlin'den işlenmek üzere Boston'a gönderilebilmekte ve Boston'da işlenen bu veri, depolanmak üzere Hindistan'ın silikon vadisi kabul edilen Bangalor'a çok kısa sürede ulaştırılabilmektedir"². Bu süreçler; sınırların belirsizleşmesi, kişilik haklarının zarar görmesi, ulusal denetimin zorlaşması, mevcut hukuki düzenlemelerin yetersiz kalması gibi sorunların ortaya çıkmasına sebep olabiliyor. Öte yandan kişisel verinin korunması meselesi, AB hukukunun konusuna giren; temel haklar, kişilerin serbest dolaşımı, sınır kontrolü ve komşuluk politikaları, şirketler hukuku, organize suçlarla, terörle ve insan ticareti ile mücadele gibi alanlarla doğrudan bağlantılıdır. AB'de tartışmaların merkezinde, kişisel verinin kullanımına ilişkin süreçlerde özgürlüklerin mi, yoksa güvenliğin mi ön planda olacağı sorusu yer almakta. Yazıda bu sorunun yanıtına yönelik ipuçlarını ele alacağız.

KİŞİSEL VERİNİN KORUNMASINA İLİŞKİN BASİT, KAVRAMSAL VE HUKUKİ ÇERÇEVE

En temel tanımı ile kişisel veri; kişinin özel, profesyonel veya kamusal yaşamıyla bağlantılı her türlü bilgidir. İsim, fotoğraf, *Twitter/Facebook/Whatsapp* iletileri, e-posta adresi, tıbbi bilgiler gibi yaşamın her alanındaki çok farklı bilgi bu kapsama girmektedir. Türk yetkili makamlar tarafından AB müktesebatıyla uyum doğrultusunda hazırlanan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı'nın 3'üncü Maddesi'nde kişisel veri; "*Belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek ve tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler*" olarak tanımlanmaktadır³. Kişisel veri, ilk defa BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) tarafından güvence altına alınmıştır. Bununla birlikte, 1960'lardan itibaren bilgi teknolojilerinde artan gelişmelerle, kişisel verinin korunmasına yönelik daha detaylı uluslararası düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş, Avrupa Konseyi'nin Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına ilişkin 108 sayılı Sözleşmesi oluşturulmuştur. 108 sayılı Sözleşme, bu alanda bağlayıcılığı olan ilk düzenlemedir. Sözleşme'ye, Avrupa Konseyi üyesi olmayan Uruguay ve Fas gibi ülkeler de taraf konumundadır. Sözleşme'nin hükümleri, taraf ülkelerdeki özel sektörün ve kamu sektörünün tamamını bağlamaktadır⁴.

İlgili uluslararası düzenlemeler kapsamında normal kişisel verilerin yanı sıra; özel koruyucu önlemleri gerekli kılan üç adet veri türü bulunmaktadır. Özel koruyucu önlemleri gerekli kılan üç veri türünden biri olan *hassas veriler*; "ırksal kökeni, siyasi görüşleri, dinsel ya da diğer inançları açığa çıkaran kişisel veriler; kişinin sağlığı ya da cinsel yaşamı ile ilgili olan veriler ve cezai mahkûmiyetlere ilişkin verilerdir; bu veriler otomatik yollarla işlenemez⁵. *Anonim veri*; kişisel

Tablo 1: Sınır Ötesi Veri Akışlarına İlişkin OECD Yönlendirici İlkeleri

Sınırlandırma İlkesi	Verinin sadece yasalara uygun ve adil yollarla, verinin öznesinin bilgisi dahilinde toplanması;
Veri Kalitesi İlkesi	Verinin doğru, eksiksiz ve güncel olması;
Amacın Belirli Olması İlkesi	Verinin toplanmasının ardından, kullanım amacının değiştirilememesi;
Kullanımın Sınırlandırılması İlkesi	Verinin sadece verinin öznesinin rıza gösterdiği amaçlar doğrultusunda veya resmi yetkili makamların hükmü doğrultusunda kullanılması;
Koruyucu Tedbirler İlkesi	Kişisel verinin, izinsiz erişim, kullanım ve izinsiz değişiklikler gibi risklere karşı korunması;
Açıklık İlkesi	Kişisel verinin korunmasına ilişkin gelişmelere, politikalara ve uygulamalara açık olunması;
Bireysel Katılım İlkesi	Kişinin, kendisine ilişkin veriyi kontrol altında tutanlarla etkileşime geçebilmesi;
Hesap Verebilirlik İlkesi	Kişisel veriyi kontrol altında tutanların, ilgili mevzuatla ve yukarıdaki ilkelerle uyumlu olması, bu doğrultuda şeffaflık sağlayabilmesi.

verinin bütün tanımlayıcı öğelerinin ortadan kaldırılması ile geriye kalan veri türüdür. Bir kişisel veri, belli bir amaç doğrultusunda kullanıldıktan sonra, bu veri bilimsel, istatistiksel amaçlarla sadece anonim halde muhafaza edilebilir. *Takma adlı veri (pseudonymous data)*; bilginin, veri sahibi ile ilişkilendirilebilmesi için ek bilgilere ihtiyaç duyulan veri türüdür. Bu tür verilerin işlenmesi sürecinde, verinin sadece dolaylı yollarla tanımlanabilir kalmasını sağlama görevi, veriyi işleyen kişiye aittir⁶. Farklı türlerine rağmen, bütün kişisel verilerin korunmasına ve veri akışının kontrol altına alınmasına yönelik olarak, OECD 1980 yılında sekiz yönlendirici ilke belirlemiştir. Günümüzde konuya ilişkin bütün ulusal ve uluslararası mevzuat, OECD yönlendirici ilkelerini dikkate almaktadır. OECD yönlendirici ilkeleri, *Tablo 1*'de yer almaktadır⁷.

³ Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı, Adalet Bakanlığı, <http://www.kgm.adalet.gov.tr/tasariasamaları/basbakanlik/Kanuntas/kisiselveriler.pdf>, ErişimTarihi:20.11.2014

⁴ European Union Agency for Fundamental Rights, *Handbook on European data protection law*, Publications Office of the European Union, 2014, p.17.

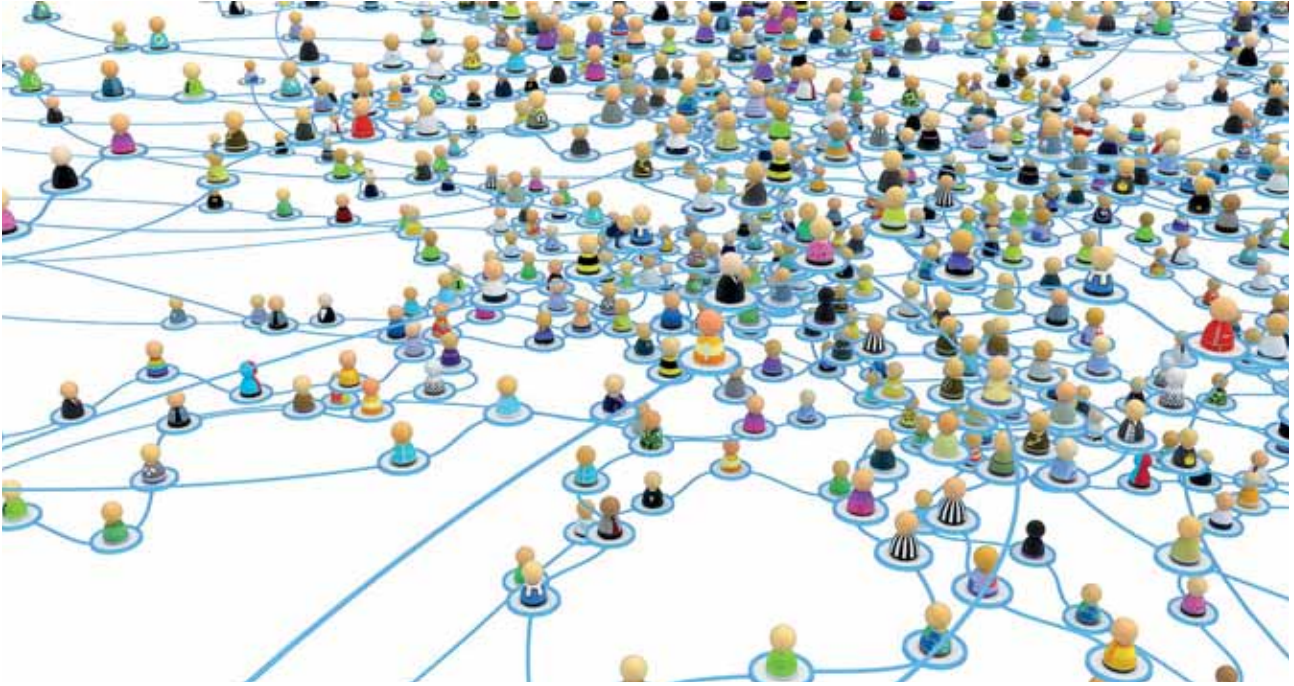
⁵ Songül Atak, "Avrupa Konseyi'nin Kişisel Verileri Açısından Sağladığı Temel Güvenceler", *TBB Dergisi*, Sayı 87, 2010.

⁶ Leyla Keser vd., *Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunmasının Hukuki ve Ekonomik Analizi*, Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü, TEPAV, 2014, ss.62-63.

⁷ OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data, 2013, <http://www.oecd.org/internet/ieconomy/oecdguidelinesontheprotectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm>, Erişim Tarihi: 21.11.2014.

⁸ Avrupa Komisyonu, "How does the data protection reform strengthen citizens' rights?", *Data Protection Facts Sheet*, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/2_en.pdf, Erişim Tarihi: 22.11.2014.

⁹ Avrupa Komisyonu, "Commission proposes a comprehensive reform of data protection rules to increase users' control of their data and to cut costs for businesses", *Press Release*, 25 Ocak 2012.

¹⁰ "Angela Merkel calls for EU-wide agreement on data protection", *Financial Times*, 2013, <http://www.ft.com/intl/cms/s/7a4b26d8-eca6-11e2-a0a4>, Erişim Tarihi: 22.11.2014

AVRUPA'DA KİŞİSEL VERİ KORUNABİLİYOR MU?

Daha önce de belirtilmiş olduğu üzere, kişisel verinin korunması bütün Avrupa'da, emredici (*jus cogens*) nitelikte temel haklar arasında kabul ediliyor. Fakat sınırları içinde bir günde 250 milyon bireyin aktif olarak internet kullandığı AB⁸, kendi içinde ve üçüncü ülkelerle veri akışının tam kontrolünü sağlamakta ciddi zorluklarla karşılaşmaktadır. İkinci Dönem Barroso Komisyonu'nun Adalet, Temel Haklar ve Vatandaşlıktan Sorumlu Üyesi Viviane Reding, 1997'de Avrupa'da internet kullanımı oranının yüzde 1 olduğunu, günümüzde ise bilginin birkaç saniyede, AB içinde ve yeryüzünün diğer coğrafyalarında dolaşabildiğini ifade etmiştir⁹. Öyle ki, konu Avrupa liderlerinin kendi iç kamuoylarında eleştirilmelerine dahi sebep olabilmektedir. Örneğin, 2013 yılında Alman vatandaşlarının internet üzerindeki kişisel verilerinin İngiltere ve ABD istihbarat örgütleri tarafından ele geçirilmesi ve kullanılması tartışmaları, seçim döneminde Almanya Şansölyesi Angela Merkel'in karşısına çıkan en

zorlu karşı propaganda hamleleri arasında yer aldı¹⁰.

AB hukuku çerçevesinde, kişisel verinin korunmasına ilişkin, AİHS ve 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin ötesinde de birtakım adımlar atıldı. İlk olarak, 1995 yılında kabul edilen 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Hakkında Yönerge ile, Birlik dahilinde verinin korunması alanında yüksek bir standart oluşturmaya çalışıldı. Verinin Korunması Yönergesi, yüksek seviyede veri güvenliği sağlanmadığı takdirde, AB iç pazarında malların; kişilerin ve hizmetlerin etkin serbest dolaşımının mümkün olmayacağı ana fikri üzerine inşa edilmiştir. Bu doğrultuda Yönerge, 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne ek olarak, AB ülkelerinde bağımsız denetim organları kurulmasını öngörmektedir. Öte yandan, gelişen teknolojilerin ve küreselleşmenin etkileriyle birlikte mevcut düzenlemelerin güncelliğini yitirmesi ve Birlik içerisinde veri güvenliğinin ideal ölçüde sağlanamaması, reform tartışmalarını gündeme getirmektedir.

Avrupa Komisyonu'nun *Eurobarometer* adlı anket çalışmasının sonuçlarına göre, Avrupalılar'ın yüzde 90'ı, kişisel veriye ilişkin Avrupa çapında eşit koruma talep etmektedir¹¹.

Devam eden reform tartışmalarıyla birlikte, Avrupa Komisyonu 2012 yılında, Avrupa Parlamentosu'na ve AB Konseyi'ne, 1995 tarihli Verinin Korunması Yönergesi'nin modernize edilmesine ve internet çağına ayak uydurulmasına yönelik bir teklif sundu. Teklifin öne sürdüğü; bütün AB'de geçerli tek Verinin Korunması Tüzüğü'nün oluşturulmasıyla birlikte, önemli mali tasarruflar ve kolaylıklar sağlanması; ihlal hallerinde veri sahibinin anında uyarılması ve veri öznesinin talebi üzerine verinin silinebilmesi gibi önemli adımlar atılması hedefleniyor. Tek Verinin Korunması sistemi ile idari prosedürlerin azaltılması, böylelikle AB dahilindeki iş çevrelerine 2,3 milyar avro değerinde tasarruf sağlanması bekleniyor. Avrupa Komisyonu'nun istatistiklerine göre, günümüzde verinin korunmasına ilişkin gereksiz evrak işleri ve harcamalar, işletmelere yıllık 130 milyon avroya varan ek masraf olarak geri dönüyor. Dolayısı ile yeni Tüzük ile birlikte her üye ülkede durağı bulunan tek bir veri güvenliği sistemi kurulmasıyla, gereksiz bürokratik süreçlerin önüne geçilmesi bekleniyor. Fakat bu noktada ne tür verinin kişisel veri kabul edileceği; bireyin güvenliğinin mi, yoksa verinin serbest dolaşımının mı ön plana çıkarılacağı ve ne tür rızanın kişisel verinin dolaşımı için yeterli olacağı soruları ekseninde AB ülkeleri ve AB kurumları çapında yoğun tartışmalar sürüyor. Güvenlik/özgürlük sarkacında devam eden bu tartışmaların yakın gelecekte kolay bir çözüme ulaşacağı tahmin edilmiyor.

ABAD KARARI: AVRUPA İNSANI UNUTULMAK İSTİYOR

Kişisel verinin korunmasına ilişkin her konuda geniş çaplı anlaşmaya varılamasa dahi, 13

Mayıs 2014 tarihinde AB'nin gündemine oturan önemli bir AB Adalet Divanı (ABAD) kararı alındı. Daha önce de belirtilmiş olduğu üzere, kişisel verinin paylaşımı ve dolaşımı ancak kişinin rızasının olduğu hallerde veya hukukun zorunlu kıldığı hallerde mümkün. Ayrıca, verinin paylaşımına sebep olan amaç gerçekleştirildiğinde, OECD ilkeleri gereği kişisel veri başka bir amaç doğrultusunda kullanılamaz. Öte yandan, kişisel verinin korunması, kişinin kendisine dair kişisel veriye her şartta ulaşabilmesini ve kendisine ilişkin verinin silinmesini talep edebilmesini de kapsıyor.

Costeja González isimli İspanyol vatandaşı, kendisiyle bağlantısı kalmayan verilerin, Google'ın arama sonuçlarından silinmesine yönelik olarak 2010 yılında İspanyol yargı mercilerine başvurdu. İspanyol mahkemeleri de davayı ABAD'a sevk etti. ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihinde davaya (C-131/12) ilişkin üç konuda, AB içtihat hukukunun geleceğini doğrudan etkileyecek önemli kararlar aldı (Bkz. Tablo 2)¹².

Tablo 2: ABAD'ın C-131/12 sayılı kararında öne çıkan konular

Kişisel verinin korunmasına ilişkin AB hukuku, <i>Google</i> ve benzeri arama motorlarına uygulanabilir mi?
Arama motorları, kişisel veriyi kontrol altında tutmaktadır. Dolayısıyla ilgili AB hukuku, arama motorlarına da uygulanabilmektedir.
Kişisel verinin korunmasına ilişkin AB hukuku, <i>Google</i> 'ın veri sunucuları AB dışında, ABD'de bulursa dahi, <i>Google</i> İspanya ofisine yönelik olarak uygulanabilir mi?
Veri sunucusu (<i>server</i>) fiziksel olarak AB dışında bulursa dahi, arama motorunun AB ülkelerinde şubesi var ise, veriyi depolayan şirket, ilgili AB organının yer bakımından yargı yetkisine girmektedir.
Kişilerin, arama motorları aracılığıyla ulaşılabilen kişisel verilerinin silinmesini talep etme (<i>right to be forgotten</i>) hakkı var mıdır?
Bilginin; hatalı, eksik, ilgisiz ve aşırı olduğu durumlarda, kişilerin arama motorlarından veya diğer veri depolayıcılarından, verilerinin silinmesini talep etme hakkı (<i>right to be forgotten</i>) bulunmaktadır.

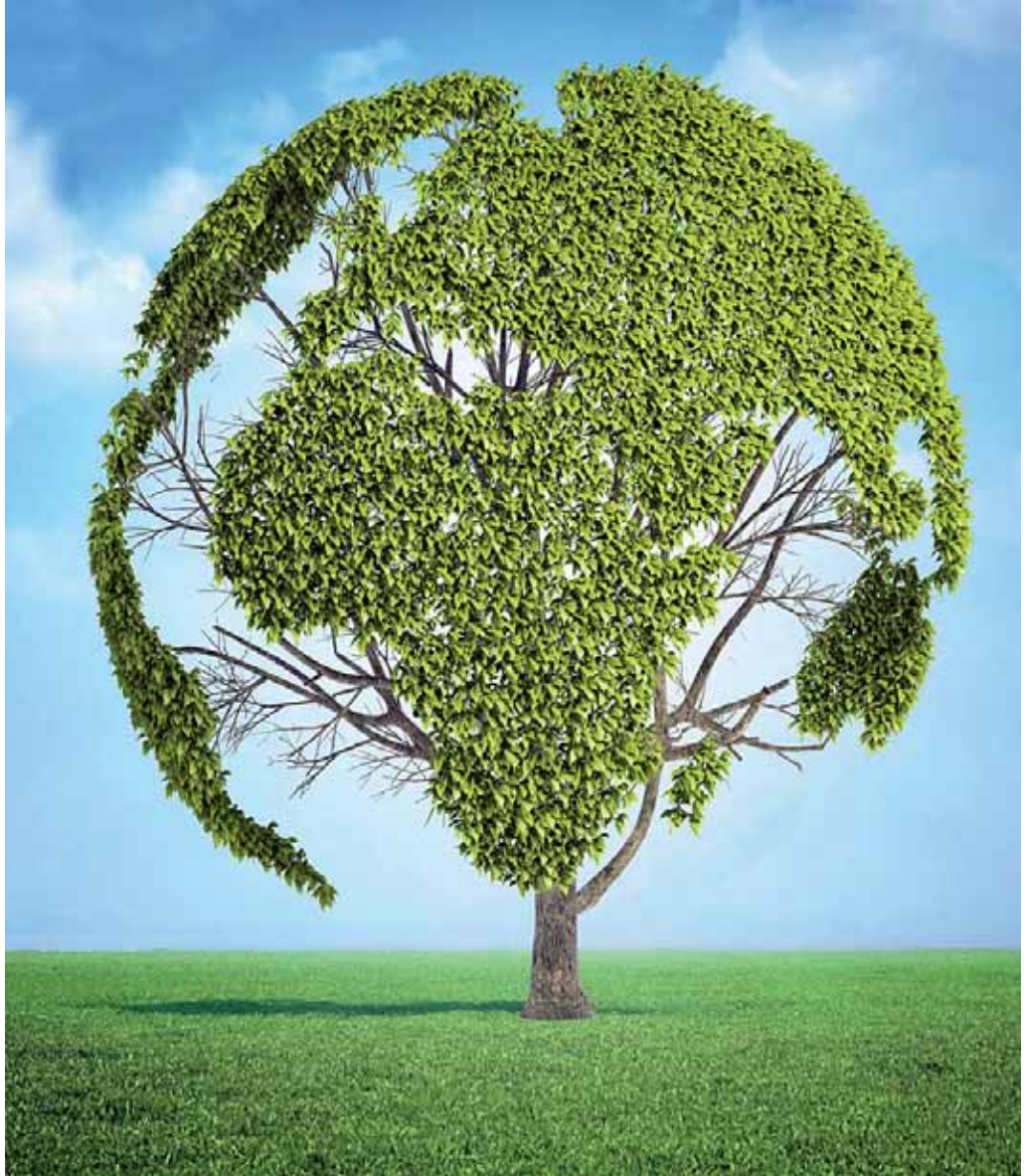
¹¹ Avrupa Komisyonu, "Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union", *Special Eurobarometer 359*, p.2, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_359_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.11.2014.

¹² Avrupa Komisyonu, "Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union", *Special Eurobarometer 359*, p.2, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_359_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.11.2014.

¹³ Avrupa Komisyonu, Factsheet on the "Right to be forgotten" ruling, C-131/12, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/files/factsheets/factsheet_data_protection_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.11.2014

İlge Kıvılcım, İKV Uzmanı

2015'E DOĞRU TÜRKİYE'DE KARBON PİYASASI HAZIRLIKLARI

Geçen ayki dergimizde belirttiğimiz gibi, 2008 ekonomik kriziyle beraber karbon piyasasında karbon fiyatlarının aşırı düşmesi, AB Emisyon Ticaret Sistemi'ni (AB ETS) daha etkin kılmak için reform gereğini gündeme taşımıştır. Güncel reform çabaları doğrultusunda, 2020 sonrası yeni rejimde, karbon piyasalarına yönelik olarak, özellikle Avrupa Komisyonu'nun teklifi üzerine getirilen "yeni piyasa bazlı mekanizmalar" gündemde olacaktır. Türkiye'nin ise hâlihazırda "gönüllü karbon piyasası" kapsamında Nisan 2014 tarihi itibarıyla toplam 308 proje ile, yıllık 20 milyon ton emisyon oranında bir azaltıma ulaşmış olduğu tahmin ediliyor. Ancak bu oran, Türkiye'nin küresel rolünün güçlendirilmesi ve kilit sektörler üzerinden azaltımın sağlanması için yeterli bir oran değildir. Bu ayki inceleme yazımızda, AB ETS'ye ilişkin reformları ve Türkiye'de devam eden Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı (PMR) Projesi'ni ve yönetmelik çalışmalarını gündeme taşıyacağız.

AB ETS ÜZERİNDEKİ YENİ REFORMLAR¹

Türkiye kısmına geçmeden önce, AB ETS üzerindeki güncel reform çalışmalarını hatırlamakta fayda var: Küresel düzeydeki emisyon ticaret sistemleri Çin ile beraber yaklaşık 30 milyar dolar değerine ulaşmıştır. Dünya Bankası'nın 2014 Karbon Fiyatlandırmasının Durumu ve Eğilimleri Raporu'ndaki verilere göre² Çin, 2013 yılında 1,115 milyon ton emisyon eşdeğerine ulaşan karbon piyasası ile AB ETS'den sonra gelen en büyük ikinci pazar konumundadır (AB ETS: 2,039 milyon ton).

Karbon fiyatlandırması, o yılki arz-talebe göre değişebilmektedir. 2008 yılı kriziyle beraber, AB ETS'de arzın artması, karbon fiyatlarını aşağıya çekmiştir. Karbon fiyatlarındaki ani düşüşe neden olan "arz-talep" dengesinin kurulamaması ya da pazardaki emisyon izinlerinin fazlalığı sorunu (*surplus of allowances*), AB'yi son dönemde "ETS üzerinden" çevre politikasında büyük bir sınav arifesine doğru yöneltmiştir. Krizle beraber 2008 yılında birim fiyatı 30 avro olan karbon fiyatının, 2012 yılında 3 avroya kadar düştüğü bilinir. Sistemin, karbon piyasasındaki bu soruna çözüm getirememesi üzerine Avrupa Komisyonu, 2012 yılı da dahil olmak üzere ciddi bir reform sürecine girmiştir. Mevcut süreçte fiyatlar, 6 avro civarında seyretmektedir ki bu oran çevre-dostu yatırımlara yönelik adımları teşvik edici boyutta değildir.

Avrupa Komisyonu'nun önerileri ise şu şekilde: Komisyon'un "kısa vadeli" çözüm önerisi, AB ETS dahilinde belirlenen emisyon izinlerinin (*allowances*) bir sonraki yıllara "ertelenmesi" ya da bir diğer ifade ile "Geri Çekme" (*Back-loading*) reformu ile gündemde olacak. "Uzun vadeli" çözüm önerisi ise daha çok piyasaya yönelik çözüm sunması beklenen "Piyasa İstikrar Rezervi" (*Market Stability Reserve-MSR*) mekanizmasının 2021 yılında faaliyete geçmesi.

Paralel gündem, "havaçılık sektörü": Havaçılık sektörü ve AB ETS dahilindeki tartışmalar, Avrupa Komisyonu'nun 2012 yılının başında büyük tartışmalara neden olan bir değişiklik önerisiyle gündeme gelmişti. Bilindiği üzere, 1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla AB hava sahasını kullanan havayolu şirketleri, AB ETS dahilinde emisyonlarından sorumlu tutulmuştu. Ancak Avrupa Komisyonu'nun bu teklifinin geçerliliği, özellikle havayolu şirketlerinin baskısı ile uzun

sürmedi. Avrupa Komisyonu'nun sektörde oluşan bu bulanık havayı dağıtıcı çözüm önerisi, mevcut mevzuat üzerine getirilen düzenlemeyle gündeme getirildi. Emisyonları belli bir süre erteleyen "Stop the Clock" düzenlemesi ile Avrupa Komisyonu, uluslararası eleştiri ortamını yumuşatma kararına yönelmiştir.

Gelinen noktada mevcut süreci şekillendiren 4 Ekim 2013 tarihinde Uluslararası Sivil Havaçılık Organizasyonu'nun önderliğinde gerçekleşen (*International Civil Aviation Organization-ICAO*) toplantı sonuçları önemli. ICAO "arabuluculuğunda", 2016 yılına kadar kabul edilip, 2020 yılında uygulamaya geçecek "küresel bir mekanizmanın" oluşturulması kararı alınmıştır. Son olarak, 4 Mart 2014 tarihli toplantı sonucuna göre de, 2016 yılına kadar AB ETS dahilinde bulunan havayolu şirketleri emisyonlardan sorumlu olmayacak. Diğer bir ifade ile "Stop the Clock" düzenlemesi şu an için ertelenmiş durumda. Bu son karar, emisyonların azaltılması konusunda AB'nin geri adım atması olarak açıklanacağı gibi, 2016 yılına kadar havaçılık sektörü için bir "geçiş sürecinin" yaşanacağına işaret eder.

Enerji Verimliliği Yönergesi: AB'nin Enerji Verimliliği Yönergesi, 4 Aralık 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönerge ile, 2020 yılına kadar enerji verimliliğini yüzde 20 oranına getirilmesi hedefi sunulmaktadır. Yönergenin üye ülkelerin iç hukuklarına aktarmaları için verilen süre ise, 5 Haziran 2014 tarihinde dolmuştur. Ancak bu süreç henüz tamamlanamamıştır.

BÜYÜK RESİMDE TÜRKİYE

Türkiye'nin ulusal belgelerinde, "belirli bir referans yılı göre ekonomik gerekçelerden dolayı mutlak sayısal emisyon azaltım oranının belirtilmesi yerine, emisyon salınımlarının belli oranda azaltılması" mesajı esas alınmaktadır. Türkiye, 2020 sonrası rejimde yer almak istediğini ifade etmektedir. Aynı şekilde yeni sisteme entegrasyonun sağlanabilmesi için de mevcut süreçteki destek mekanizmalarından yararlanma isteğini sunmaya devam etmektedir. Bu noktada, 2007 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin Marakeş'te gerçekleşen 7'nci Taraflar Konferansı'nda (COP 7), Türkiye'nin, Kyoto Protokolü'nün EK-II listesinden EK-I listesine alınması gerçekleşmiş ve

¹ İKV Değerlendirme Notu, "AB'nin En Büyük Sınava Hazırlanıyor: Bir AB ETS Olacak", No 94, Ekim 2014 http://ikv.org.tr/images/files/AB_nin_En_Buyuk_Sinavlar%C4%B0ndan_Biri_AB_ETs_Olacak.pdf

² Dünya Bankası Grubu ve ECOFYS "State and Trends of Carbon Market 2014", Vaşington, Mayıs 2014, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2014/05/27/000456286_20140527095323/Rendered/PDF/882840AR0Carbo040Box385232B000U0090.pdf

bugüne kadar geçen sürede Protokol'e yönelik emisyon azaltım taahhüdü açıklanmamıştır. Türkiye'nin özel konumu, 2010 yılında Cancun'da gerçekleştirilen 16'ncı Taraflar Konferansı'ndan bu yana kabul edilmektedir.

Türkiye'ye ait sera gazı emisyon oranları ise 2010 yılında 401,9 milyon ton karbondioksit eşdeğer düzeye ulaşmıştır. Bu rakam da 1990-2010 yıl aralığında yüzde 115 oranında bir artışa denk düşmektedir³. Bu oran 2011 verilerinde, yüzde 124 artışla kayıtlara geçmiş ve enerji sektörü karbondioksit eşdeğeri olarak yüzde 71, sanayi sektörü yüzde 13, atık sektörü yüzde 9 ve tarım sektörü yüzde 7 ile emisyon salınımlarında ilk sıralarda yer almıştır. Nisan 2014 verilerinde ise sürekli artan oranlar elde edilmektedir. Nitekim, 2012 yılında Türkiye'nin toplam emisyon miktarı 439,9 milyon tona çıkmıştır. Aynı yansımalarla; enerji sektörü yüzde 70,1, sanayi 14,3, atık yüzde 8,2 ve tarım yüzde 7,2 oranını yakalamaktadır⁴.

AB ETS gibi, piyasa bazlı mekanizmaların popüler olduğu bir dönemde, küresel sürece yön veren mekanizmalara paralel olarak Türkiye'de hazırlanan son döneme ait mevzuat çalışmaları ve projeler önemli bir sürece işaret etmektedir. Türkiye tarafından 2011 yılında yayımlanan ve

2011-2023 dönemini kapsayan "İlk" İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı önemli hedefleri içermekte; karbon piyasasının ise ön planda tutulan öncelikler arasında olduğu görülmektedir. Belgede "2015 yılına kadar ulusal karbon piyasasının kurulması" için amaçlar ve hedefler sunulmuştur. Bu hedef doğrultusunda da önemli mevzuatlar arasında ifade edebileceğimiz "*Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik*",⁵ AB ETS öncesinde Türkiye'de MRV gibi teknik bir altyapının oluşturulmasında önemli bir başlangıçtır.

TÜRKİYE'DEKİ MEVCUT ÇALIŞMALAR

Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı-PMR

2012 yılından sonra karbon piyasasına yön verecek yeni sistemde, piyasa odaklı mekanizmaların hayata geçirilmesi için ilk adımlar AB ETS de dahil olmak üzere, uluslararası ortamda yürütülen müzakereler çerçevesinde atılmıştır. Ülkelerin ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin bu tür yeni mekanizmalardan en yüksek seviyede yararlanmasını sağlayacak mali destek unsurları, günümüzde önemli bir konumdur. Bu noktada, Dünya Bankası tarafından geliştirilmekte olan ülkelere, *Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı-PMR* kapsamında 10-15 ülkeye yönelik 100 milyon ABD

³ Verilere http://www.csb.gov.tr/turkce/dosya/ced/gosterge2011_tr.pdf adresinden ulaşılabilir.

⁴ TÜİK verilerine <http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16174> adresinden ulaşılabilir.

⁵ Yönetmeliğe <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140517-3.htm> adresinden ulaşılabilir.

Doları hibe yardımı yapılmaktadır. Projede donör ülkeler; Avustralya, Norveç, Almanya, Danimarka, Avrupa Komisyonu, İngiltere, ABD, Hollanda, İsviçre, İspanya ve Japonya olurken uygulayıcı ülkeler; Türkiye, Şili, Tayland, Endonezya, Ukrayna, Çin, Meksika, Kosta Rika, Kolombiya, Ürdün, Fas, Güney Afrika, Brezilya, Vietnam ve Hindistan'dır.

Türkiye'nin 23 Aralık 2011 yılında PMR Projesi teklifi için imzaya açılan ve 6 Ocak 2012 tarihli ve 28165 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan anlaşma sonrasında, Türkiye'ye tahsis edilen miktar 3 milyon ABD Doları, 27 Mayıs 2013 tarihinde Dünya Bankası tarafından onaylanmıştır⁶. Proje ile Türkiye'de PMR kapsamındaki belirlenecek sektörlerde MRV sisteminin kurulması (Yönetmelik) yönelik pilot çalışmalar, kapasite gelişimi ve sektörel kredilendirme ve ticaret sistemleri için seçeneklerin karar alma süreçlerine hazırlık yapılması gibi öncelikler amaçlanmaktadır. Buna göre PMR Projesi dört aşamadan oluşmaktadır:

- 1) Hazırlık ve uygulama dönemlerindeki çalışmaların belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin destek mekanizmalarının oluşturulması,
- 2) Karbon piyasasının kurulmasına yönelik pilot çalışmaların yapılması,
- 3) Analitik çalışmaların ve tartışma platformlarının yapılması,
- 4) İyi uygulama örneklerinin ve alınan derslerin paylaşılması ile farkındalığın artırılması.

Uluslararası boyutta, ulusal ETS'ler ya da karbon vergisi uygulamaları artış göstermekte ve Türkiye, Şili ve Çin gibi ulusal karbon piyasası çalışmalarında dikkat çeken ülkelere biridir (Bkz. Tablo 2). Nisan 2014 tarihi itibarıyla Türkiye'deki gönüllü karbon piyasasına yönelik 308 adet proje ile yıllık yaklaşık 20 milyon ton emisyon azaltımına ulaşıldığı tahmin edilmektedir. Gönüllü karbon piyasası kapsamında

hazırlanan sektörel projelerde özellikle hidro-elektrik santralleri (HES), Türkiye'de yatırımın en fazla yapıldığı enerji üretim seçeneği olarak gözükmektedir⁷:

Bilindiği gibi Türkiye, Kyoto Protokolü'nün emisyon ticaretini kapsayan esneklik mekanizmalarından henüz yararlanamamaktadır. Dünya Bankası ile Türkiye arasında imzalanan PMR programı çerçevesinde, "hazırlık ve uygulama" olarak iyiye ayrılan çalışmalarda, Türkiye hâlihazırda hazırlık aşamasındadır. PMR kapsamında, Türkiye'de 17 Mayıs 2014 tarihinde yenilenen 29003 sayılı ve emisyonların izlenmesi, raporlanması ve doğrulanmasını (MRV) içeren Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmeliğin uygulanmasına yönelik belirlenen gönüllü sektörlerde pilot çalışmaların yürütülmesi beklenmektedir. Yönetmelik gereği, tesislerin şuan için emisyon azaltım yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Yönetmelik ve AB Mevzuatı

Yönetmeliğin AB mevzuatındaki karşılığı, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 13 Ekim 2003 tarihli 2003/87/EC Sayılı sera gazı emisyonları ticaretine (AB ETS) ilişkin Yönergesi'dir. Bu yönerge altında da emisyonların izlenmesi ve raporlanması için kılavuz niteliğindeki 2007/589/EC Sayılı Avrupa Komisyonu Kararı hazırlanmıştır.

Tablo 1: Türkiye'deki Gönüllü Karbon Piyasası Kapsamındaki Sektörel Projeler

Proje Türü	Proje Sayısı	Emisyon Azaltım miktarı (Ton)
Hidro-elektrik	159	8.747.634
Rüzgâr	106	7.951.391
Biyo-gaz	27	3.069.273
Enerji Verimliliği	10	432.081
Jeo-termal	6	405.309

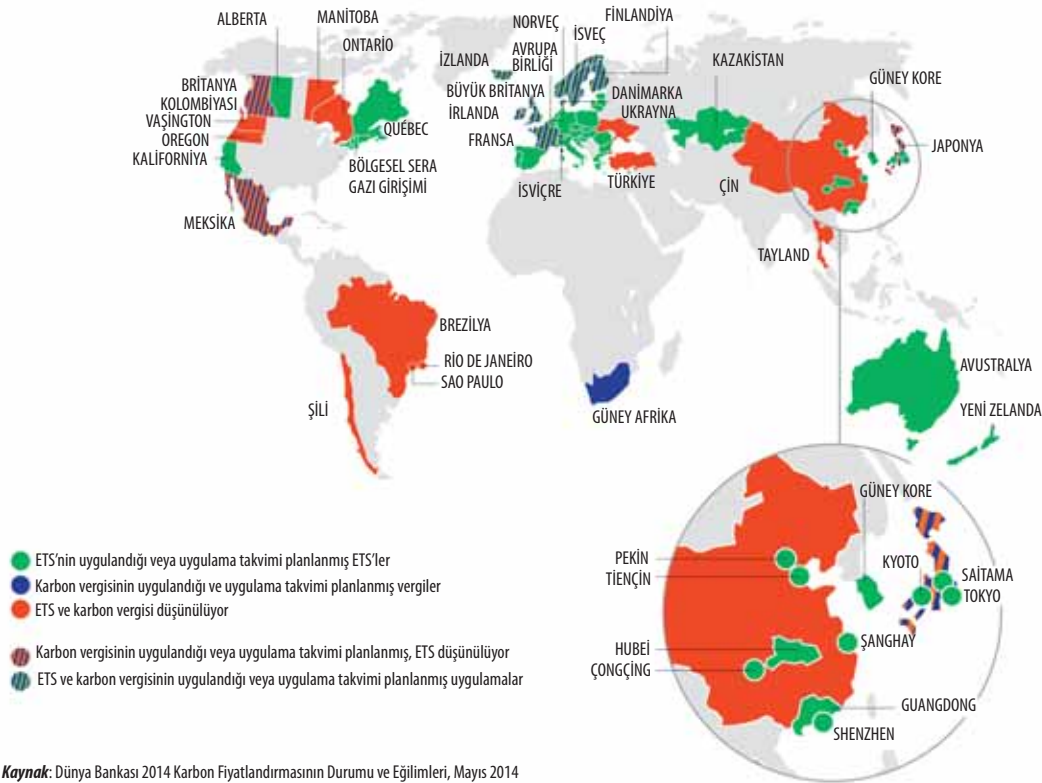
⁶ PMR Projesi hakkında detaylı bilgi için: <http://documents.worldbank.org/curated/en/2013/09/18310369/turkey-partnership-market-readiness-project>

⁷ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 18 Nisan 2014 tarihli verilerine, <http://www.csb.gov.tr/projeler/iklim/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=webmenu&Id=12461> adresinden ulaşılabilir.

Tablo 2: ETS ya da Karbon Vergisi Uygulamasına Geçecek Ülkeler⁸

Ülke	Mevcut Durum	Mekanizmalar	Öngörülen Tarih
Brezilya	MRV	Karbon vergisi sistemleri için analitik çalışmalar	2016
Çin	MRV; ulusal ETS için yasal çerçeve programı	7 adet ulusal ETS pilot çalışmaları	ETS pilot çalışması: 2013-2014; Ulusal ETS: 2016
Endonezya	Çimento sektöründe pilot MRV çalışması	Piyasa mekanizmaları için seçeneklerin değerlendirilmesi	Pilot MRV: 2017-18
Fas	Veri yönetimi; MRV; kurumsal ve düzenleyici yapılanma	Çimento, elektrik üretimi ve fosfat alanında kredilendirme mekanizması	2017-20
G. Afrika	Ulusal karbon vergisinde belirlenen sektör önceliklerin belirlenmesi	Karbon vergisi ve tamamlayıcı ulusal denkleştirme (<i>offset</i>) mekanizması	Önceliklerin belirlenmesi: 2014 sonu; karbon vergisi: 2016
Hindistan	Veri yönetimi; MRV	-	-
Kazakistan	Politikaya yönelik yol haritası çalışması; sektör seçimi	Ulusal (pilot) ETS	Hazırlık: 2014-15
Kolombiya	MRV; karbon fiyatlandırması için kurumsal yapılanma; paydaşların bilgilendirilmesi	Ulaştırma sektöründe emisyon azaltım eylemleri; ulusal denkleştirme (<i>offset</i>) sistemi; karbon vergisi	2016 ortası
Kosta Rika	Ulusal denkleştirme (<i>offset</i>) sistemi; MRV; veri ve kayıt sistemi	Ulusal karbon piyasası	2016
Meksika	Emisyon kayıt sistemi; karbon vergisine yönelik ulusal denkleştirme (<i>offset</i>) programı	Karbon vergisi; enerji sektöründe ETS pilot çalışması; ulaştırma, çimento ve atık sektöründe NAMA (ulusal azaltım faaliyetleri kredilendirme) için mekanizmaların geliştirilmesi	Karbon vergisi: Ocak 2015; ETS: 2015 sonu; Eylemler: 2016 ortası
Ukrayna	Enerji sektörü için MRV	-	-
Ürdün	Veri yönetimi; MRV; su ve katı atık sektöründe temel uygulamalar	Yenilenebilir enerji, su ve atık sektörlerinde NAMA için kredilendirme mekanizmalarının değerlendirilmesi	-
Peru	Politika yapım süreci	-	-
Şili	MRV ve emisyon kayıt sistemleri; piyasa bazlı yaklaşımlar için ilgili paydaşlara yönelik farkındalık çalışmaları	Ulusal ETS için enerji sektöründe pilot çalışmaları; enerji panellerine yönelik karbon vergisi	2016
Tayland	Yasal ve kurumsal yapılanma	Enerji Performans Sertifikası Sistemi (EPC); Düşük-karbonlu Şehir Programı (LCC)	2020
Tunus	MRV; kurumsal yapılanma ve paydaş yönetimi	Seçilecek sektörlerde pilot kredilendirme mekanizması	-
Türkiye	MRV (Yönetmelik)	Ulusal ETS için yol haritası	MRV sistemi ve ETS yol haritası: 2015 ortası
Ukrayna	Enerji sektörü için MRV	Ulusal ETS için yol haritası	-
Vietnam	Politika yapım süreci; MRV; binalarda enerji verimliliği için MRV	Çelik sektöründe ulusal kredilendirme	2017

⁸ Dünya Bankası, "Carbon Pricing Readiness: Looking Ahead", 2014, http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/SDN/background-note_carbon-pricing-readiness.pdf

Kaynak: Dünya Bankası 2014 Karbon Fiyatlandırmasının Durumu ve Eğilimleri, Mayıs 2014

Belirtildiği gibi, 2012 tarihli yönetmeliği yürürlükten kaldıran ve 17 Mayıs 2014 tarihli ve 29003 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sera Gazlarının Takibi Hakkında Yönetmelik'in uygulanması çalışmalarına devam edilmektedir. Bu doğrultuda, yönetmelik kapsamına giren tesisler, yönetmelik dahilinde;

- 1 Ocak 2015 itibarıyla yıllık emisyonları **izlemekle** (Madde 6),
- 1 Ocak 2016 itibarıyla yıllık emisyonlarını raporlamakla (Madde 7),
- 30 Nisan 2016 tarihine kadar ilk **doğrulanmış emisyon** miktarlarını Bakanlığa iletmekle (1 Ocak-31 Aralık 2015 emisyonları) ve
- 1 Ocak 2017 tarihi itibarıyla, emisyonların doğrulanması işlemini yapacak doğrulayıcı kuruluşların ilgili alanlarda ISO 14065 standardına göre akredite olmaları şartı ile yükümlü olacaklardır.

300 milyon tona yakın CO₂ eşdeğere sahip sektörler üzerinden; emisyonların izlenmesi ve raporlanması büyük önem arz etmekte ve özellikle yakın dönemde Türkiye'de enerji verimliliği, teknolojik yenilenme ve büyük oranda emisyon azaltımının sağlanması çalışmalarına katkı sağlaması kaçınılmaz olacaktır. Öte yandan, Türkiye'deki bağlayıcı yasal uygulamalar, AB ETS öncesi önemli çalışmaların da başlangıcını yansıtmaktadır. Bu noktada, uluslararası karbon piyasalarındaki yenilenmelerin ışığında, gerek AB'nin Çevre başlığının önemli kısımlarında gerekse Birleşmiş Milletler'in küresel iklim değişikliği müzakerelerinde önemli mesajların verilebileceği unutulmamalıdır. Söz

konusu tesisler PMR Projesi resmi belgesinde; elektrik sektörü yanında enerji sektörü ve sanayi sektöründen belirlenecek gönüllü tesisler - çimento, cam, kağıt, metal, seramik, kimyasal ürün üretimi, kok kömürü üretimi, yalıtım malzemeleri - olarak belirlenmiştir.

Bakanlık tarafından ilgili tesislere MRV eğitimleri verilme-ye devam edilmektedir. Ayrıca Yönetmelik kapsamında tesisler tarafından izlenmesi gereken kuralların sunulduğu rehber niteliğindeki "Sera Gazlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ" yürürlüğe girmiştir. Aynı şekilde Eylül 2014 itibarıyla MRV veri yönetim sistemi Bakanlık düzeyinde **online** hizmet vermektedir. Tesislerin son durumunu belirten değerlendirmelerin Bakanlık tarafından sunulması beklenmektedir.

AB ETS'ye henüz dahil olmayan Türkiye'nin, sisteme bağlı MRV süreci, Yönetmelik kapsamında bir takvime bağlanmıştır. Tesisler açısından zor bir sürecin yaşanacağı aşikardır. Türkiye'de tahminen 3000'e yakın tesisin MRV sürecine tabi olması beklenmektedir ki bu tesisler, Türkiye'de 200-300 milyon ton CO₂ eşdeğerine sahiptir. Gönüllü karbon piyasası projeleriyle elde edilen emisyon azaltım oranına kıyasla, MRV uygulamasının Türkiye'de tam anlamıyla uygulanması, önemli ölçüde azaltım oranının yakalanmasını hızlandıracaktır.

2015 yılının önemi, Türkiye açısından oldukça büyük. Bilindiği gibi önümüzdeki yıl Türkiye, G20 Zirvesi'ne ev sahipliği yapacak. Ayrıca 2015 yılı sonunda, Birleşmiş Milletler 21'inci Taraflar Konferansı, Paris'te 2020 sonrasına şekil verecek iklim değişikliği anlaşması için toplanacak. Dolayısıyla, karbon pazarı hazırlıkları da dahil olmak üzere, ulusal stratejilerin, Türkiye tarafından 2015 yılının ortasına kadar açıklanması önemli olacaktır.

Selen Akses, İKV Kıdemli Uzmanı

DÜNYA TİCARETİNDE KORUMACILIK EĞİLİMİ YÜKSELİYOR MU?

Kasım ayında Avustralya'da düzenlenen G-20 Zirvesi'nde, dış ticaretin ekonomik büyümeye sağladığı katkılar bir kez daha hatırlatılarak, ticareti kolaylaştıracak reformlara ağırlık verilmeye devam edilmesi gerektiği vurgulandı. Büyüme stratejileri kapsamında, gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması, ticarete ilişkin masrafların düşürülmesi, ticareti kolaylaştıracak hizmetlerin geliştirilmesi ve yasal düzenlemelerin getirdiği yükün hafifletilmesi amaçlarını taşıyan önlemlerin alınması hususunda G-20 ülkelerinin teşvikte bulunmaları önemli hale geliyor. G-20 ülkeleri tarafından uygulanan ticareti kısıtlayıcı önlemlerin kaldırılmasına yönelik verilen taahhütler, böylelikle G-20 Zirvesi'nde tekrar gündeme getirildi. Durum böyle iken, geçtiğimiz ay içinde yayımlanan iki önemli raporda, ülkelerin uyguladıkları ticari savunma araçlarının sayısının artmaya devam ettiği tespit edildi. Bu yazıda, söz konusu raporların sonuçlarını ele alarak, dünya ticaretinde korumacılığın ne derece uygulandığını saptamaya çalışacağız.

Tablo 1: Ticareti kısıtlayıcı önlemler								
Önlem Turu	2010 Ekim ortası – 2011 Nisan	2011 Mayıs- Ekim ortası	2011 Ekim ortası- 2012 Mayıs ortası	2012 Mayıs ortası-Ekim ortası	2012 Ekim ortası – 2013 Mayıs ortası	2013 Mayıs ortası- Kasım ortası	2013 Kasım ortası- 2014 Mayıs ortası	2014 Mayıs ortası – Ekim ortası
Ticaret Politikası Savunma Araçları	53	44	66	46	67	70	66	54
İthalat	52	36	39	20	29	36	25	25
İhracat	11	19	11	4	7	8	17	9
Diğer	6	9	8	1	6	2	4	5
Toplam	122	108	124	71	109	116	112	93

Kaynak: DTÖ, OECD ve UNCTAD

BİRİNCİ RAPOR: G-20 ÜLKELERİNİN TİCARETİ KISITLAYICI ÖNLEMLERİ

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) işbirliği ile 2008 yılından bu yana, G-20 ülkelerinin ticaret alanında uyguladıkları kısıtlayıcı önlemlere ilişkin düzenli olarak yılda iki kez rapor yayımlanıyor.

Bu kurumların yayımladıkları son ortak raporda¹, Kasım 2013'ten bu yana G-20 ülkeleri tarafından uygulanan koruyucu önlemler sayısında yüzde 12 oranında bir artış kaydedildiği tespit edildi. Ortak rapora göre, 2014 yılı içerisinde, G-20 ülkeleri tarafından toplam 215 yeni önlemin uygulamaya konulması ile mevcut kısıtlayıcı önlemlerin sayısı 962'ye ulaşmış durumda. G-20 ülkelerinde, 2013 Kasım ortası ile 2014 Mayıs ortasını kapsayan dönemde toplam 112 yeni önlem uygulanmaya başlatılmış; 2014 Haziran ortası ve Ekim 2014 ortasını kapsayan dönemde ise, bu sayı 93 ile sınırlı kalmıştır.

Geçmiş dönemlerde olduğu gibi, ticaret politikası savunma araçları (anti-damping önlemler, anti-sübvansiyonel önlemler ile korunma ve gözetim önlemleri) bu 93 önlemin yüzde 50'den fazlasını oluşturuyor. Bunlara ek olarak raporda ayrıca, ihracat ve ithalatı kısıtlayıcı önlemlere de başvurulduğu belirtiliyor. Örneğin, ithalata uygulanan

kısıtlayıcı önlemler çoğunlukla gümrük tarife oranlarının artırılması şeklinde ortaya çıkıyor. Bu uygulamalardan en çok etkilen sektörlerin başında ise, elektrik cihazları, mineral yakıtlar ve petrol, inci, değerli taş ve metaller, koton ve kauçuk geliyor.

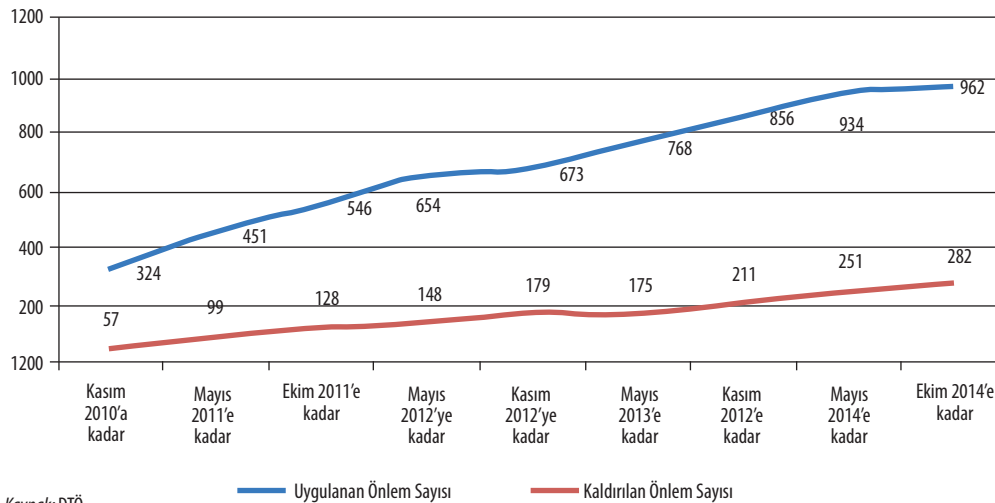
Söz konusu raporda, G-20 ülkeleri tarafından uygulanan tarife dışı engellerin geçtiğimiz son birkaç yılda önemli ölçüde arttığı ve bu alanda halen gerekli bilgilere ulaşılmadığı açıklanıyor. Ancak bu önlemlerin artmasıyla birlikte yeni uygulamalara ilişkin daha kapsamlı bilgilere erişebilmesi, dünya ticaret sisteminde ve tüm ticari ekonomik aktörler açısından giderek önem kazanıyor.

Genel tabloya bakıldığında, küresel ekonomik krizin başlamasından bu yana, G-20 ülkeleri tarafından uygulamaya koyulan ticareti kısıtlayıcı önlemlerin sayısında artış gözlemlenirken, toplam 1244 koruyucu önlemden sadece 282'sinin kaldırıldığı saptanmıştır. Son dönemde (2014 Haziran ortası- Ekim ortası), G-20 ülkelerinin ticareti kolaylaştıracak önlem sayısı ise 79 olarak tespit edilmiştir.

Bu olumsuz tabloya rağmen raporda, kriz sonrasında G-20 ülkelerinin tahmin edilenden daha az koruyucu yaklaşım sergilediklerine de dikkat çekiliyor. Üye ülkelerin bu yaklaşımlarında, çok taraflı ticaret sistemi kapsamında yürütülen çalışmaların önemli bir rol oynadığı düşünülüyor. Bu bağlamda, söz konusu raporda, günümüzde halen

¹ Dünya Ticaret Örgütü, "Report on G-20 trade measures (Mid-May 2014 to Mid-October 2014)", 5 Kasım 2014.

Grafik 1: Ekim 2008'den bu yana uygulanan ticareti kısıtlayıcı önlemler

Kaynak: DTÖ

² Avrupa Komisyonu, "11th Report on Potentially Trade-Restrictive Measures Identified in the Context of the Financial and Economic Crisis (1 June 2013- 30 June 2014)", 17 Kasım 2014.

yürürlükte olan diğer ticareti kısıtlayıcı önlemlerin kaldırılması ve çok taraflı ticaretin daha fazla serbestleştirilmesi yollarının aranması gerektiği vurgulanıyor.

İKİNCİ RAPOR: AB ÜLKELERİNE UYGULANAN TİCARETİ KISITLAYICI ÖNLEMLER

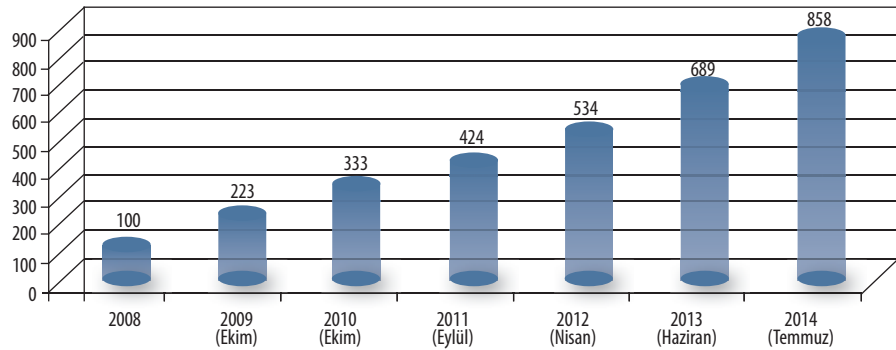
Küresel ekonomik krizin başladığı 2008 yılından beri, DTÖ, OECD VE UNCTAD'ın yanı sıra Avrupa Komisyonu da düzenli olarak ticaret korumacılığı ile ilgili raporlarını sunmakta. Avrupa Komisyonu'nun raporlarında, AB'nin

stratejik ticaret ortaklarının Birliğe karşı uygulamış oldukları ticareti kısıtlayıcı önlemler incelenmekte. G-20 üye ülkelerin yanı sıra, söz konusu raporun kapsadığı 31 ticaret ortakları; Cezayir, Beyaz Rusya, Ekvator, Filipin, Hong Kong, İsviçre, Kazakistan, Malezya, Mısır, Nijerya, Pakistan, Paraguay, Tayland, Tayvan, Ukrayna ve Vietnam'dır. Söz konusu ikinci rapor DTÖ, OECD ve UNCTAD'ın işbirliğinde hazırlanan birinci raporu tamamlayıcı nitelik taşıyor.

Avrupa Komisyonu'nun 17 Kasım 2014 tarihinde yayımladığı son raporunda², 1 Haziran 2013 ve 30 Haziran 2014 arasını kapsayan dönemde, AB'nin ticaret ortaklarının 170 yeni önlem uygulamaya başladıkları tespit edilmiş durumda. Bu dönemde uygulanan toplam önlemlerin kaldırılma sayısı ise 12 ile sınırlı kalıyor. Oysa geçen sene bu rakam 18'i bulmuştu. Zaman içinde ticareti kısıtlayıcı önlemlerin hızla artmaya devam ettiği gözlemlenirken, ülkelerin önlemleri kaldırılma konusundaki performansları ise olumsuz yönde ilerliyor. Genel tabloya bakıldığında, küresel krizin başladığı Ekim 2008'ten bu yana, AB'nin stratejik ticaret ortaklarının Birliğe karşı uyguladıkları koruyucu önlemlerin sayısının 858'e ulaştığı ve koruyucu önlem olarak sadece 109'unun uygulanmasına son verildiği tespit edildi.

Bu kısıtlayıcı önlemlerin yaklaşık yüzde 50'si Rusya (toplam 32 önlem), Çin (23), Hindistan (16) ve Endonezya (14) tarafından uygulanıyor. Arjantin, ABD, Mısır, Güney

Grafik 2: AB'nin stratejik ticaret ortaklarının Birliğe karşı uyguladıkları ticareti kısıtlayıcı önlemler

Kaynak: Avrupa Komisyonu

Afrika, Türkiye ve Tayland tarafından da bu dönem içerisinde en az altı kısıtlayıcı önlemin uygulanmaya başlatıldığı açıklandı. Bu önlemler özellikle daha yüksek gümrük tarifeleri, ithalata yönelik yeni lisans uygulamaları ve asgari taşıma ücretleri gibi uygulamaları içeriyor. Bunlara ek olarak, bazı durumlarda ticaretin yasaklandığı da gözlemleniyor. 1 Haziran 2013 ve 30 Haziran 2014 arası kapsayan dönemde, ithalata toplam 59 yeni kısıtlayıcı önlemin uygulanmaya sokulduğu belirtildi. İhracat üzerine uygulanan yeni önlem sayısı 18 olarak belirlendi.

İhracatta uygulanmaya geçilen kısıtlayıcı önlemlerin sayısının artması, AB için büyük bir endişe konusunu oluşturuyor. Özellikle doğal kaynaklar ve hammaddeler açısından ülkelerin birbirlerine önemli ölçüde bağlı oldukları göz önünde bulundurulduğunda, bu alanlarda alınacak koruyucu önlemlerin dünya çapında sakıncalı sonuçlara yol açabilecek nitelikte olduğu görülüyor. Örneğin yerel ekonomik aktörlere doğal kaynaklara daha avantajlı erişim imkânı tanınması durumu, küresel piyasa dengesini olumsuz yönde etkileyebiliyor. Raporda, bu tür önlemlerin özellikle Hindistan tarafından uygulandığına dikkat çekiliyor.

Raporda sınır dışında uygulanan tarife dışı engellerin sayısının da önemli ölçüde artış kaydettiği gözlemleniyor. Birçok ülke tarafından mali, teknik ve yasal düzenlemeler aracılığı ile yabancı şirketlere ya da ithal ürünlere karşı uygulanan ayrımcı önlemler Avrupalı yetkilileri endişelendirecek boyutlara ulaşmış durumda. Raporda, kamu alımlarına, hizmetlere ve yatırımlara ilişkin kısıtlayıcı uygulamalara da giderek daha fazla başvurulduğuna dikkat çekiliyor.

Avrupa Komisyonu'nun raporunda, geçtiğimiz son birkaç ayda bu önlemlerin sayısının artmasına ilişkin endişeler sık sık dile getiriliyor. Avrupa Komisyonu'nun Ticaretten Sorumlu yeni Üyesi Cecilia Malmström'ün de belirttiği gibi, ülkelerin ticaret alanında korumacı yaklaşımları, küresel değer zinciri üretimine de büyük zararlar veriyor. Komisyon Üyesi Malmström ayrıca küresel ekonomik ve siyasi istikrarsızlığın yaşandığı dönemlerde özellikle ekonominin yeniden canlandırılması için ticari açıklığın olması gerektiğini vurguluyor.

İki raporun sunduğu genel tabloya bakıldığında, küresel kriz sonrasında, korkulacak kadar olmasa da, korumacılık yönünde alınan önlemlerin giderek arttığı gözlemleniyor. Ancak korumacı eğilimlerin endişe verici olmaya devam ettiği söylenebilir. Bu durumda, çok taraflı ticaret sistemi kapsamında müzakerelerin yeniden canlandırılması ve aynı zamanda G-20 liderlerinin, uyguladıkları ticareti kısıtlayıcı önlemlerin durdurulmasına yönelik vermiş oldukları taahhütleri yerine getirmeleri büyük önem taşıyor. Ülkelerin bu taahhütlerini yerine getirmelerinin teşvik edilmesi açısından önümüzdeki dönemde Türkiye'ye önemli bir görev düşüyor. Şöyle ki; 1 Aralık 2014 tarihi itibarıyla G-20 Başkanlığı'nı devralan Türkiye'nin bu koruyucu eğilimlerin önüne geçilmesinde etkin rol üstlenmesi gerekiyor. Nitekim bu korumacılığın daha da artmaması için harekete geçilmesi gerektiğinin bilincinde olan Türk Hükümeti, G-20 Başkanlığı için belirlediği önlemlerin başına, çok taraflı ticaretin ve yatırımların desteklenmesi başlığını getirmiştir. Önümüzdeki dönem için korumacılığa karşı alınacak önlemler bu bağlamda dünya ticaretinin geleceği açısından kritik bir öneme sahip olacak.

YENİ KOMİSYON BAŞKANI JUNCKER, 315 MİLYAR AVROLUK YATIRIM PLANINI AÇIKLADI

Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker, kamu borçlarını artırmadan AB ekonomisini canlandırmayı amaçlayan 315 milyar avroluk Avrupa için Yatırım Planı'nı açıkladı.

26 Kasım 2014 tarihinde Strazburg'da AP Genel Kurulu'na hitap eden Juncker, yatırım atağı olarak tanımladığı Avrupa için Yatırım Planı'nın AB bütçesinin yeni yatırımları çekmek için harekete geçirilmesi yönünde AB tarihindeki en önemli çaba olduğunu vurguladı. Avrupa Komisyonu'nun tahminlerine göre, Yatırım Planı kapsamındaki önlemler ile önümüzdeki üç yıl içerisinde AB GSYİH'sine 330 milyar avro ila 410 milyar avro tutarında ek katkı sağlanacağı ve 1,3 milyon yeni iş yaratılacağı ifade ediliyor. Juncker tarafından açıklanan Avrupa için Yatırım Planı, üç sütundan oluşuyor.

Birinci sütun kapsamında, AB bütçesinden ve Avrupa Yatırım Bankası (AYB) tarafından fonlanacak Avrupa Stratejik Yatırım Fonu'nun (*European Fund for Strategic Investments*- EFSI) oluşturulması öngörülüyor. EFSI, önümüzdeki üç yıl (2015-2017) içerisinde 315 milyar avroluk kaynağı harekete geçirecek. AB bütçesinden 16 milyar avro, AYB'den ise 5 milyar avro tutarında desteklenecek. 21 milyar avroluk EFSI'nin çarpan etkisinin ise 1'e 15 oranında olması öngörülüyor. Bir diğer deyişle, EFSI kap-

samında kullanılacak kamuya ait her 1 avro, 15 avroluk yatırım yaratacak. EFSI kapsamında, uzun vadeli yatırımlar için çarpan etkisiyle 240 milyar avro, KOBİ'ler ve orta düzey sermayeli şirketler için ise 75 milyar avro yatırım sağlanması bekleniyor.

Kamu kaynaklarının oldukça sınırlı olduğu, buna karşılık finansal kurumların ve şirketlerin banka hesaplarında kullanıma hazır kaynakların bulunduğu göz önünde bulundurulduğunda Yatırım Planı ile düşük güven ve düşük yatırımlar arasındaki kısır döngünün kırılması hedefleniyor. Kamu ve özel sektör kaynaklarının akıllı bir şekilde harekete geçirilerek, kamu kaynaklarından gelen her avronun, borca yol açmadan daha fazla özel yatırım çekmek için kullanılması hedefleniyor.

EFSI'nin en önemli önceliği ise altyapıya yatırım olarak belirlendi. Bu kapsamda, genişbant ve enerji ağları, endüstri merkezlerindeki ulaşım altyapısı, yenilenebilir enerji projeleri, eğitim ve mesleki eğitim ile KOBİ'ler ve orta düzey sermayeli şirketler desteklenecek.

İkinci sütunda, yatırımların en çok ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirilmesini sağlayan bir yardım programı ile destelenen gerçekçi bir proje havuzu oluşturulması yer alıyor. Bu kapsamda, büyümeyi destekleyecek, AB çapındaki projelerin gerekli teknik bilgiye sahip uzmanlar tarafından seçilmesi hedefleniyor. Bu kapsamda, EFSI bünyesinde her projenin ticari ve toplumsal açılardan ve AB'ye sağlayacağı katma değer açısından değerlendirilecek uzmanları bir araya getiren bir Yatırım Komitesi kurulacak.

Üçüncü sütunu ise, AB'yi yatırımcılar için daha cazip bir hale getirmek amacıyla iddialı bir yol haritası oluşturulması suretiyle aşırı bürokrasinin ve yatırımların önündeki yasal engellerin kaldırılması oluşturuyor.

AVRUPA MERKEZ BANKASI BANKALARI DENETİM GÖREVİNE BAŞLADI

AMB'nin Avro Alanı'ndaki bankaları denetleme görevini üstlenmesiyle, Bankacılık Birliği'ne doğru önemli bir adım atılmış oldu.

AMB, AB Bankacılık Birliği'nin başlıca bileşeni olan Tek Denetim Mekanizması (*Single Supervisory Mechanism- SSM*) kapsamında Avro Alanı'ndaki bankaları denetleme görevine 4 Kasım 2014 tarihi itibarıyla başladı. AMB bünyesinde kurulan Bankacılık Denetleme Kurulu'nun, Avro Alanı'ndaki 120 bankayı denetlemesi öngörüldü.

Bilindiği üzere, Tek Denetim Mekanizması AB'de finansal sistemin güçlendirilmesi, sistemdeki zayıflıkların önceden tespit edilmesi ve önceden önlem alınması için tasarlandı. Mekanizmanın aynı zamanda Üye Devletlerin bütçeleri ve bankalar arasında birtakım kanuni olmayan bağlantıların ortadan kaldırılmasına da yardımcı olması amaçlanıyor. Tek Denetim Mekanizması, AMB ve Üye Devletlerin denetleme kurumlarından oluşuyor. Tek Denetim Mekanizması, Avro Alanı'nın tamamı ve Avro Alanı dışında sisteme katılmayı kabul eden AB üye devletlerini kapsıyor. AMB'nin, Avro Alanı bankaları üzerinde ulusal denetim kurumlarıyla yakın işbirliği halinde doğrudan denetim yetkisi bulunması öngörüldü. Bu kapsamda AMB, Tek Denetim Mekanizması'nın işleyişinden sorumlu olarak, ilgili mevzuatın yürürlüğe girmesinden 12 ay sonra denetleme görevini yerine getirmeye başladı. Mekanizmayı düzenleyen mevzuatta yer alan iki tüzükten biri¹ AMB'ye denetim görevi verirken, diğeri² faaliyette olan Avrupa Bankacılık Otoritesi'ne ilişkin düzenlemede değişiklik getiriyor.

AB Tek Denetim Mekanizması ile AB'de bankaların ve kredi kurumlarının güvenliğinin ve mali yapısının sağlanması, aynı zamanda mali sistemin istikrarının korunması ve tutarlı bir denetim sistemi sağlanması

hedefleniyor. AMB'nin denetimi kapsamındaki bankalar varlık bazında AB bankacılık sektörünün yüzde 82'sini oluşturuyor. Diğer 3.500 banka için AMB denetim standartlarının belirlenmesi ve ulusal banka denetleme kurumlarıyla yakın işbirliği halinde denetimin gerçekleştirilmesi öngörüldü. AMB, bankalar üzerinde denetim görevini üstlenebilmek amacıyla son bir yıldır Avrupa Bankacılık Otoritesi ile beraber yürüttüğü çalışmalarla Avro Alanı'ndaki önde gelen bankalara yönelik stres testi uygulamış ve bu testlerin sonuçlarını geçtiğimiz ay açıklamıştı. Bu sonuçlara göre, 13 banka testi geçememiş ve toplamda 9,5 milyar avro sermayeye ihtiyaç duyulduğu tespit edilmişti. Bu testler ile bankaların bilançolarının incelenerek güçlendirilmesi; bankaların mali durumlarına ilişkin bilgilerin kalitesinin artırılarak şeffaflığın geliştirilmesi; belirlenen çözüm yolları ile sorunlu bankaların tamamının sermayelendirmesinin sağlanması yoluyla bankalar üzerinde güven yaratılması amaçlandı.

AMB Bankacılık Denetim Kurulu Başkanı Danièle Nouy, yaptığı açıklamada, önlerinde gerçekten AB'ye has bir denetim mekanizması kurulması ve geliştirilmesi için önemli bir fırsat olduğunu belirtti.

AB Bankacılık Birliği, Tek Denetim Mekanizması'nın yürürlüğe girmesiyle önemli bir aşama kaydetmiş bulunuyor. Ancak Bankacılık Birliği'nin bütünüyle oluşturulabilmesi için, diğer bileşen olan Tek Çözümleme Mekanizması'nın (*Single Resolution Mechanism-SRM*) tamamlanması gerekiyor. Bunun gerçekleşmesi için de tek çözümleme fonuna ulusal bankaların katkılarının sağlanmasına ilişkin tasarının kabul edilmesi ve 2016'da uygulanması gerekiyor.

¹ Regulation (EU) No 1024 of 15 October 2013 conferring specific tasks on the European Central Bank concerning policies relating to the prudential supervision of credit institutions.

² Regulation (EU) No 1022/2013 of the European Parliament and of the Council of 22 October 2013 amending Regulation (EU) No 1093/2010 establishing a European Supervisory Authority (European Banking Authority) as regards the conferral of specific tasks on the European Central Bank pursuant to Council Regulation (EU) No 1024/2013.

İRAN İLE NÜKLEER MÜZAKERELERE 7 AY UZATMA

Viyana'daki görüşmelerde İran'ın nükleer programına kalıcı bir çözüm bulunması için sürdürülen müzakerelerin 30 Haziran 2015'e kadar uzatılması kararı alındı.

24 Kasım 2014 tarihinde, tüm dünyanın dikkati İran'ın nükleer programına kalıcı bir çözüm bulunması arayışıyla İran ile Viyana'da BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesi ve Almanya'dan oluşan P5+1 veya AB leksikonundaki karşılığı olan EU3+3 formatında sürdürülen görüşmelere kilitlendi. Viyana'da 6 gün boyunca süren görüşmelerden kalıcı bir çözüm çıkmasa da görüşmelerde kayda değer ilerleme sağlandığı teyit edilerek, müzakerelerin 30 Haziran 2015 tarihine kadar sürdürülmesinde mutabık kalındı.

Hatırlanacağı üzere, 24 Kasım 2013'te Cenevre'de EU3+3 ile İran arasında İran'ın nükleer programına karşılıklı bir çözüm bulunması için Ortak Eylem Planı adıyla bilinen geçici bir anlaşma sağlanmış ve kalıcı anlaşmaya varılması için 20 Temmuz 2014 tarihi belirlenmişti. 19 Temmuz 2014 tarihine kadar kalıcı anlaşmanın sağlanması hedefine yönelik müzakerelerde anlaşmaya varılmaması nedeniyle, İran'ın nükleer programına ilişkin müzakereler, dört ay süreyle 24 Kasım 2014 tarihine kadar uzatılmıştı.

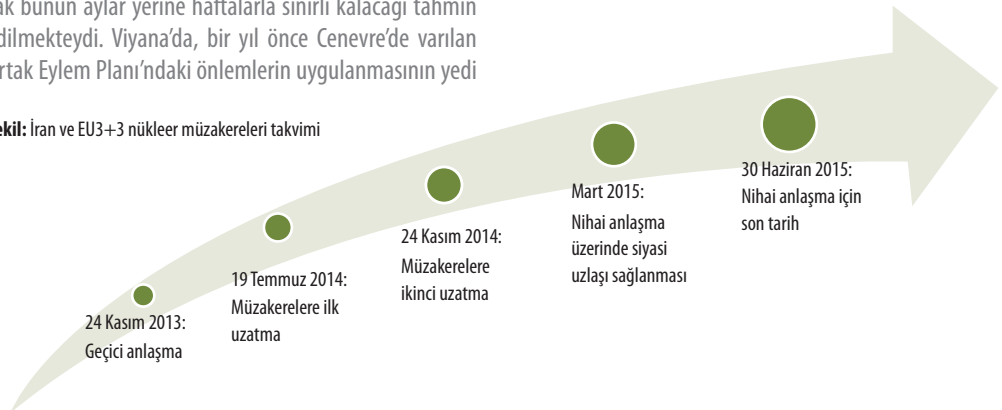
Viyana'daki görüşmeler sürerken, İran'ın nükleer programına çözüm bulunmasına ilişkin müzakerelerin tekrar uzatılması ihtimali üzerinde durulmaktaydı; ancak bunun aylar yerine haftalarla sınırlı kalacağı tahmin edilmekteydi. Viyana'da, bir yıl önce Cenevre'de varılan Ortak Eylem Planı'ndaki önlemlerin uygulanmasının yedi

ay süreyle uzatılması kararı alınırken, müzakerelerin en kısa sürede, önümüzdeki dört ay içerisinde nihayetlenirilmesi ve geri kalan zamanın da gerekli teknik hazırlıkların tamamlanması için kullanılmasının planlandığı açıklandı. Bir diğer deyişle, İran'ın nükleer programına ilişkin kalıcı anlaşmanın temel hususları konusunda siyasi uzlaşya Mart 2015'e kadar varılması; Mart-Haziran 2015 döneminin ise teknik prosedürlerin tamamlanması için kullanılması öngörülmüyor.

Müzakerelerde en tartışmalı konuları, İran'ın uranyum zenginleştirme kapasitesinin gelecekteki boyutu ve kapsamı ile İran'a uygulanan yaptırımların kaldırılması-

Şekil: İran ve EU3+3 nükleer müzakereleri takvimi

nın (yapırımlardan rahatlamının sağlanmasının) nasıl bir takvime bağlanacağı oluşturuyor.

Taraflar arasındaki farklılıkların en belirgin olduğu alanlardan yapıtımlar konusunda, İnan yapıtımların hızlı bir şekilde ve tamamen kaldırılması gerektiğini savunuyor. ABD başta olmak üzere diğer aktörler ise, yapıtımların tamamen kaldırılması yerine, önce İnan'ın anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini uygulamaktaki performansına göre kademeli olarak askıya alınması gerektiğini savunuyor. Böylece, en etkili yapıtımların İnan'ın varılan anlaşmayı tamamen uygulamayncaya kadar yürürlükte kalması hedefleniyor.

30 Haziran 2015'e kadar İnan ve EU3+3 Ortak Eylem Planı kapsamındaki yükümlülüklerini etkili ve belirlenen

takvime uygun bir şekilde uygulamaya devam edecek. Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) ise, Ortak Eylem Planı kapsamındaki gönüllü önlemleri izlemeyi sürdürecektir.

AB Konseyi tarafından 25 Kasım 2014 tarihinde yapılan açıklamada, 24 Kasım 2014 tarihli Ortak Eylem Planı'nda belirtilen bazı AB yapıtımları gevşetmeyi, 30 Haziran 2015'e kadar sürdürme kararının alındığı açıkladı.

Açıklamada, İnan'a yönelik diğer yapıtımların sürdürüğü; ancak İnan'ın mevcut müşterilerine ham petrol satışına ilişkin sigorta ve nakil işlemlerinin yanında, İnan'ın petrokimya ürünlerinin ithalatı, alımı ve nakli ile İnan Hükümeti ve kamu kurumlarınca yapılan altın ve değerli metal ticaretine ilişkin yapıtımların askıya alındığı kaydedildi.

OECD, AVRO ALANI'NDA DURGUNLUK RİSKİNE DİKKAT ÇEKİYOR

OECD, Avro Alanı'nın içerisinde bulunduğu ekonomik durgunluk ve düşük enflasyon ortamının kapsamlı önlemleri içeren bir politika cevabı gerektirdiğine dikkat çekti.

OECD, 25 Kasım 2014 tarihinde yayımladığı Ekonomik Görünüm Raporu'nda (*Economic Outlook*) dünya ekonomisinin genel görünümünü değerlendirerek tahminlerde bulundu. Raporda, devam eden yüksek işsizlik ve üretim sorunu göz önüne alındığında hükümetlerin parasal, mali ve yapısal önlemlerle üretimi desteklemeleri gerektiğine işaret ediliyor. Küresel ekonominin düşük vitede gittiği, yatırımların ve ticaret artışlarının düşük seviyelerde bulunduğu ifade edilirken, sağlıklı bir ekonomik toparlanmanın henüz uzak olduğu kaydediliyor. Küresel büyümenin ise 2014'te yüzde 3,3'e, 2015'te yüzde 3,7'ye ve 2016'da 3,9'a ulaşacağı öngörülüyor.

OECD raporunda, Avro Alanı'nda durgunluk riski bulunduğu ve bunun dünyada diğer ekonomiler için risk oluşturduğu belirtilerek, AMB'nin ekonominin canlandırılmasına yönelik programlarını genişletmesi gerektiğinin altı çiziliyor. Raporda aynı zamanda, AMB'den parasal genişleme kapsamında varlık alımı da dâhil olmak üzere para politikasını genişletici önlemler alınması tavsiye ediliyor. Talebin bazı ekonomilerde tahmin edildiği gibi artış göstermemesi halinde, Avro Alanı ve diğer bazı ekonomilerin sıkıntıya gireceği öngörülürken, Avro Alanı'nın, bu yıl yüzde 0,8 ve 2015'te yüzde 1 oranında büyüyeceği tahmininde bulunuluyor.

Raporun yazarı ve OECD'nin Baş Ekonomisti Catherine L. Mann rapora ilişkin yaptığı açıklamada, büyüme için yoğun parasal desteğin önem taşıdığına dikkat çekti. OECD Genel Sekreteri Angel Gurrıako ise, üye ülkelerin ekonomilerinin toparlanabilmesi için, bütçe açığının GSYİH'ye oranında referans değer olan yüzde 3 hedefine ulaşılması için daha uzun bir zamana ihtiyacın olduğunu belirtti.

Raporda belirtildiği üzere, AB'nin önde gelen iki üyesi Fransa ve İtalya, mali kurallara uyum göstermekte sıkıntı yaşıyor. Avrupa Komisyonu, bütçe planlarında 2017'ye kadar yüzde 3 eşliğini yakalaması söz konusu olmayan Fransa'ya önümüzdeki günlerde yapıtımlar uygulanıp uygulanmayacağını açıklayacak. Bununla birlikte OECD, Avro Alanı'nda kurtarma programı uygulanan ülkelerden övgüyle bahsetti ve bölgenin kırılgan ekonomilerinin cari fazla verdiklerini ve tükettiklerinden fazlasını ürettiklerini belirtti.

AMB ise ekonomiyi canlandırmak amacıyla, uygun şartlarda banka kredileri sunmaya ve özel sektör tahvilleri satın almaya başladı. AMB Başkanı Mario Draghi parasal genişleme politikası kapsamında, daha önce Amerikan ve İngiliz Merkez Bankaları tarafından uygulanan devlet tahvilleri satın alma yöntemini kullanmaya başlayacakları sinyalini verdi. Önümüzdeki yılın ilk aylarında başlayacak olan bu program, devlet borcu satın alımının, hükümetleri sorun yaşamaya iteceği için Almanya tarafından olumlu karşılanmıyor.

AB KONSEYİ KARAR ALMA METODUNDA YENİ UYGULAMA

AB Konseyi nitelikli çoğunluk karar alma metodunda, çifte çoğunluk sistemi uygulanmaya başlandı.

Lizbon Antlaşması uyarınca, 1 Kasım 2014 tarihi itibarıyla AB Konseyi'nde nitelikli çoğunluk karar alma metodunda, ülkelerin nüfuslarını da dikkate alan "çifte çoğunluk" (*double majority*) sistemine geçildi. Yeni uygulamaya göre, Avrupa Komisyonu ya da AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nin sunduğu bir önerinin kabul edilebilmesi için Üye Devletlerin en az yüzde 55'i (28 Üye Devletten 15'i) ve AB nüfusunun en az yüzde 65'i (2014 yılında yaklaşık 328,6 milyon) tarafından desteklenmesi gerekiyor.

Avrupa Komisyonu ya da AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi dışında getirilen bir önerinin kabul

edilmesi için ise, Üyesi Devletlerin en az yüzde 72'si (28 Üye Devletten 21'i) ve AB nüfusunun en az yüzde 65'i tarafından desteklenmesi şartı geçerli olacak. Buna karşın, engelleyici azınlığın (*blocking minority*) oluşması için öneriye karşı çıkan en az 4 Üye Devlet bulunması gerekiyor. Lizbon Antlaşması'nda öngörülen söz konusu sistemin uygulanması, Polonya'nın çekinceleri nedeniyle ertelenmişti. Bu yeni sisteme geçiş sürecini kolaylaştırmak amacıyla eklenen geçici hüküm ile 1 Kasım 2014 ile 31 Mart 2017 tarihlerinde Üye Devletlerden birinin talebi üzerine mevcut sistem uygulanabilecek. Ancak, 31 Mart 2017 tarihinden itibaren çifte çoğunluk sistemi zorunlu hale gelecek.

AVRUPA KOMİSYONU SONBAHAR EKONOMİK TAHMİN RAPORU'NU AÇIKLADI

Avrupa Komisyonu, 2014 Sonbahar Dönemi Ekonomik Tahmin Raporu'nu 4 Kasım 2014 tarihinde yayımladı. Avro Alanı krizinden sonra toparlanma sürecinin yavaş ilerlediği belirtilen raporda, bu yıl, AB ve Avro Alanı genelinde büyümenin zayıf olacağı tahmininde bulunuluyor. Komisyon'un tahminlerine göre büyümenin 2014'te AB'de yüzde 1,3; Avro Alanı'nda ise yüzde 0,8 oranında gerçekleşmesi bekleniyor. 2015'te ise büyümenin, iç ve dış talebin artması beklentisiyle sınırlı bir artış kaydederek, AB ve Avro Alanı'nda sırasıyla yüzde 1,5 ve yüzde 1,1 oranında gerçekleşmesi öngörülüyor. 2016'da bankacılık sektörünün güçlenmesi ve gerçekleştirilen yapısal reformların sonuçlarını göstermesi bekleniyor. Bununla birlikte, ekonomik faaliyetin hızlanması sonucu büyümenin AB'de yüzde 2, Avro Alanı'nda ise yüzde 1,7 olması öngörülüyor.

Mali koşullardaki olumlu gelişmelere karşın ekonomik toparlanmanın 2015'te yavaş seyretmesi bekleniyor. Mevcut yüksek işsizlik, yüksek kamu borcu ve düşük kapasite kullanım oranları, ekonomik krizin etkilerinin aşamalı olarak azaldığını ortaya koyuyor. AMB'nin bankacılık sektörünü kapsamlı olarak ele almasının, sektörün gücüne ilişkin endişeleri azaltması ve iyileşen mali koşulların ekonomik faaliyetlerdeki artışı desteklemesi bekleniyor. 2016'da güçlenen iç ve dış talep ile uygun para politikası araçlarının uygulanmasının da büyümede artışı destekleyeceği öngörülüyor.

2014'te, üye ülkelerin büyüme oranlarının geniş bir aralıkta (GKRY yüzde -2,8; İrlanda yüzde 4,6) değişim göstermesi beklenirken önümüzdeki iki yılda bu farkın azalacağı öngörülüyor. 2015 ve 2016'da ise tüm üye ülkelerin pozitif büyüme kaydedeceği tahmin ediliyor.

AB'nin ekonomik toparlanmasının diğer gelişmiş ekonomilere göre yavaş seyrettiği belirtilirken, özel sektör borcunun azalması ve mali yapının güç kazanması gibi olumlu gelişmelerin iç talebi artırması bekleniyor. Özel yatırımların, talep artış beklentileri ile birlikte kademeli olarak toparlanması öngörülüyor. 2015 ve 2016'da düşük emtia fiyatları ve işgücü piyasasının gelişmesiyle birlikte kişilerin harcanabilir gelirlerindeki artışın da etkisiyle özel tüketimin yükselmesi bekleniyor. Dünya ticaretinde kaydedilen hafif artışa rağmen, gelecek yıllarda ihracatın, büyümeye katkısının sınırlı düzeyde olacağı tahmin ediliyor.

İşgücü piyasası koşullarına bakıldığında, işsizlik oranlarında hafif bir düşüş olduğu görülüyor. Ekonomik büyümenin hız kazanması sonucu, işgücü piyasalarında gelişme kaydedilmesi ancak 2015 sonunda gerçekleşecek. İşsizlik oranının ise 2016'da AB'de yüzde 9,5'e ve Avro Alanı'nda yüzde 10,8'e gerçekleştiği tahmin ediliyor.

Avrupa Komisyonu'nun tahminlerine göre, bu yıl AB ve Avro Alanı genelinde büyüme zayıf seyredecek.

Komisyon raporunda enflasyon oranındaki düşme eğiliminin, düşük emtia fiyatları ve ekonomik durgunluğun etkisiyle 2014'te devam ettiği belirtiliyor. Ekonomik faaliyetin giderek hız kazanması ve ücretlerin artmasıyla birlikte, avronun değer kaybetmesinin de etkisiyle enflasyonda artış öngörülüyor (Bkz. Tablo).

Raporda, bütçe açığında azalmanın devam edeceği öngörülüyor. Bütçe açığının GSYİH'ye oranının bu yıl, AB ve Avro Alanı'nda azalma eğilimini sürdürmesi ve AB'de yüzde 3; Avro Alanı'nda ise yüzde 2,6'ya inmesi bekleniyor. Raporda ayrıca, bütçe açığının, güçlenen ekonomik faaliyetle birlikte önümüzdeki iki yıl boyunca azalacağı öngörüsünde bulunuluyor. AB ve Avro Alanı'nda kamu borcunun GSYİH'ye oranının gelecek yıl AB'de yüzde 88,3'e ve Avro Alanı'nda yüzde 94,8'e yükselmesi bekleniyor.

Raporda, kaydedilmesi beklenen olumlu gelişmelere karşın jeopolitik gerilimler, finansal piyasalardaki kırılganlık ve yapısal reformların henüz tamamlanmamış olması gibi etkenlerden dolayı büyümenin azalması riskinin halen mevcut bulunduğuna işaret edilirken, enflasyonun dengeli bir seyir izlediği ifade ediliyor.

Tablo: Enflasyon Oranlarında Beklenen Artış

Yıl	AB Geneli (yüzde)	Avro Alanı (yüzde)
2014	0,6	0,5
2015	1	0,8
2016	1,6	1,5

EKONOMİDE YAPISAL DÖNÜŞÜM PAKETİ AÇIKLANDI

Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu, ekonominin orta vadeli yol haritası olma niteliğini taşıyan Yapısal Dönüşüm Paketi'ni açıkladı.

6 Kasım 2014 tarihinde açıklanan dönüşüm programı ile birlikte, 2018 sonuna kadar GSYİH'nin 1,3 trilyon dolara yükseltilmesi, cari açığın yüzde 5,2'ye, işsizlik oranının ise yüzde 7'ye indirilmesi hedefleniyor.

Başbakan Prof. Dr. Davutoğlu'nun, Cumhuriyet tarihinin en önemli yapısal dönüşüm hamlesi olarak tanıttığı dönüşüm paketi, beş ana başlıkta hedefler içeriyor: siyasal istikrar, nitelikli insan kaynağı, üretim teknolojilerinde değişim ve Ar-Ge'ye ağırlık veren reformlar, finans sektörü ile reel sektörün birbirini desteklemesi ve dünya ekonomisi ile entegrasyon. Başbakan Davutoğlu, Kalkınma Bakanlığı'nın koordinasyonunda hazırlanan bu program çerçevesinde, beş temel alandaki hedefleri gerçekleştirmek için yirmi beş alanda 1.350 eylem planı öngörüldüğünü ifade etti.

6 Kasım 2014 tarihinde açıklanan dokuz program, reel sektöre ilişkin 417 eylem planını içeriyor. Önümüzdeki dö-

nemde açıklanacak olan sekiz programın, makroekonomik adımları; son sekiz programın ise insan odaklı dönüşümlere ilişkin eylem planlarını içereceği ifade edildi.

Başbakan Prof. Dr. Davutoğlu'nun açıkladığı, reel sektöre ilişkin 417 eylem planını içeren dokuz program, şu şekilde:

- İthalata Olan Bağımlılığın Azaltılması Programı,
- Öncelikli Teknoloji Alanlarında Ticarileştirme Programı,
- Kamu Alımları Yoluyla Teknoloji Geliştirme ve Yerli Üretim Programı,
- Yerli Kaynaklara Dayalı Enerji Üretim Programı,
- Enerji Verimliliğinin Geliştirilmesi Programı,
- Tarımda Su Kullanımının Etkinleştirilmesi Programı,
- Sağlık Endüstrilerinde Yapısal Dönüşüm Programı,
- Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı ve
- Taşımacılıktan Lojistiğe Dönüşüm Programı.

AB BAKANİ BOZKIR'IN NORVEÇ, BELÇİKA VE LÜKSEMBURG TEMASLARI

AB Bakanı ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır, Kasım ayında Norveç, Belçika ve Lüksemburg'da temaslarda bulundu.

AB Bakanı ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır, Kasım ayında Norveç, Belçika ve Lüksemburg'a resmi ziyaret gerçekleştirdi.

AB Bakanı ve Başmüzakereci Bozkır, 4-6 Kasım 2014 tarihlerinde Norveç'in başkenti Oslo'da resmi temaslarda bulundu. AB Bakanı Bozkır'ın Oslo temaslarnın ana gündem maddelerini Türkiye-Norveç ilişkileri, Türkiye'nin AB üyeliği süreci ve ABD ile AB arasındaki TTYO müzakereleri oluşturdu.

İlk görüşmesini Norveçli mevkidaşı Vidar Helgesen ile gerçekleştiren AB Bakanı Bozkır, gerçekleştirdikleri çalışma yemeğinde, Türkiye ve Norveç'in kendi bölgelerinde ve dünyanın diğer taraflarında gerçekleşen olaylarda izleyecekleri stratejik prensipler üzerinde çoğunlukla anlaşıklarını ifade etti. Bozkır'ın oldukça faydalı ve başarılı geçtiğini vurguladığı görüşmenin ardından düzenlenen ortak basın toplantısında Helgesen, Türkiye'nin konunun önemine dikkat çekerek IŞİD ile mücadelede Türkiye'nin daha fazla söz sahibi olması gerektiğinin altını çizdi.

Norveç Dış İlişkiler Enstitüsü'nde düzenlenen yuvarlak masa toplantısında bir konuşma gerçekleştiren AB Bakanı Bozkır, AB üyesi olmamasına rağmen AB yapılarına entegre yapısı nedeniyle, Norveç'in desteğinin AB ile üyelik müzakerelerinde Türkiye için oldukça önemli olduğunu vurguladı.

Kasım ayında Brüksel'e ilk ziyaretini 11-12 Kasım 2014 tarihlerinde gerçekleştiren AB Bakanı Bozkır, ziyareti kapsamında KPK Toplantısı'na katıldı ve Avrupa Komisyonu'nun yeni üyeleriyle görüştü. AB Bakanı Bozkır; Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı ve AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini, Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üye Johannes Hahn, Enerji Birliğinden Sorumlu Başkan Yardımcısı Maroš Šefčovič, Dijital Tek Pazardan Sorumlu Başkan Yardımcısı Andrus Ansip ve Sağlık ve Gıda Güvenliğinden Sorumlu Üye Vytenis Andriukaitis ile bir araya geldi. Brüksel'de yeni Komisyon üyeleri ile ger-

çekleştirilen ilk temaslarda, katılım müzakereleri süreci başta olmak üzere Türkiye-AB ilişkileri kapsamlı olarak ele alındı.

AB Bakanı Bozkır, ziyareti kapsamında AP Sosyalistler ve Demokratlar Grubu Başkanı Gianni Pitella ile bir çalışma yemeğinde bir araya geldi. AB Bakanı Bozkır, 12 Kasım 2014 tarihinde, KKTC Dışişleri Bakanı Özdil Nami gerçekleştirdiği görüşmenin ardından AP Türkiye'nin Dostları Grubu üyeleri ile öğle yemeğinde bir araya geldi. AB Bakanı Bozkır'ın Brüksel ziyaretindeki son durağı, Avrupa Komisyonu tarafından düzenlenen ve konuşmacı olarak iştirak ettiği "Genişleme Sürecinde Kamu Yönetimi Reformunun Güçlendirilmesi" başlıklı konferans oldu.

19 Kasım 2014 tarihinde tekrar Brüksel'i ziyaret eden AB Bakanı Bozkır, Avrupa Komisyonu'nun Ulaştırma Sorumlu Üyesi Violeta Bulc, Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spordan Sorumlu Üyesi Tibor Navracsics ve İnsani Yardım ve Kriz Yönetiminden Sorumlu Üyesi Christos Stylianides ile görüşmeler gerçekleştirdi.

Brüksel temaslarnı tamamladıktan sonra 20 Kasım'da Lüksemburg'u ziyaret eden AB Bakanı Bozkır, Başbakan Xavier Bettel ile görüştü. Başbakan Bettel'in büyük memnuniyet duyduğunu belirttiği görüşmenin ardından AB Bakanı Bozkır, Meclis Başkanı Mars Di Bartolomeo ve Temsilciler Meclisi'nin Avrupa İşleri Komisyonu Üyeleri ile bir araya geldi. AB Bakanı Bozkır, Lüksemburg ziyareti kapsamında, Schengen vizesine adını veren Lüksemburg'un Schengen kasabasına da bir gezi gerçekleştirdi. AB Bakanı Bozkır burada düzenlediği basın toplantısında, Türkiye'nin vizelerin kalkmasının ardından çok kısa bir süre içerisinde Schengen üyesi olacağını altını çizdi.

Konuşmasının devamında, geri kabul ve vize serbestliği konusunda Türkiye'den yaklaşık 72 kriterin karşılanması yönünde bir beklenti olduğunu ve bunların 62'sinin karşılandığını ifade eden AB Bakanı Bozkır, 3 sene sonra Komisyon'un nihai kararıyla, vizelerin kalkma sürecinin tamamlanması temennisinde bulundu.

Ada'yı ziyaret eden Eide, KKTC'deki temasları kapsamında çözümsüzlük için kötü bir zaman olduğu mesajını verdi.

BMGS KIBRIS ÖZEL DANIŞMANI, KKTC'Yİ ZİYARET ETTİ

BM Genel Sekreteri (BMGS) Kıbrıs Özel Danışmanı Espen Barth Eide, 6 Kasım 2014 tarihinde KKTC'ye bir ziyaret gerçekleştirerek, KKTC Cumhurbaşkanı Dr. Derviş Eroğlu ile bir araya geldi. Görüşmenin ardından yaptığı açıklamada, Kıbrıs konusunda gerçekçi bir iyimserlik içerisinde olduğunu kaydeden Eide, statüko karşıtı görüşlerin gün geçtikçe güçlendiğini ve çözümsüzlük için kötü bir zaman olduğunu belirtti.

Görüşmede, Dr. Derviş Eroğlu'na Ankara ve Atina temasları hakkında bilgi verdiğini kaydeden Eide, tarafların üzerine düşenleri yaparak çözüme en kısa zamanda ulaşmalarını umut ettiğini ifade etti. Cumhurbaşkanı Eroğlu'nun müzakerelere başlamaya hazır olduğunu, ancak GKRY lideri Anastasiadis'in hazır olmadığını belirten Eide, her iki tarafın da müzakere masasına dönerek, müzakerelerin nasıl hızlandırılacağını konuşması gerektiğini vurguladı.

Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynaklarından kısa zamanda gelir elde edilmesinin mümkün görünmediğini belirten Eide, bunlardan yararlanılmasının uzun vadede gerçekleşeceğine ve yüksek miktarda masrafa yol açacağına dikkat çekti.

Eide ile gerçekleştirdiği görüşmeye ilişkin açıklamada bulunan KKTC Cumhurbaşkanı Dr. Eroğlu, Eide'ye müzakere masasından kaçanın kendileri olmadığını ve kaldıkları yerden devam etmeye hazır olduklarını ilettiklerini, buna karşılık GKRY'nin müzakere masasına gelme düşüncesinde olmadığını kanısında olduğunu ifade etti.

Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynaklarında Ada'daki her iki halkın da hakkı olduğunun Eide dahil olmak üzere birçok kişi tarafından farklı platformlarda dile getirildiğini kaydeden Eroğlu, KKTC olarak bu kaynaklara ilişkin ortak bir komite kurulması gerektiği görüşünde olduklarını vurguladı.

REFORM EYLEM GRUBU'NUN 1'İNCİ TOPLANTISI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Reform Eylem Grubu'nun ilk toplantısı, Adalet Bakanlığının ev sahipliğinde Ankara'da gerçekleştirildi.

Bakanlar Kurulu kararı ile oluşturulan ve Reform İzleme Grubu (RİG) toplantılarının yerini alan Reform Eylem Grubu (REG) toplantılarının ilki, 8 Kasım 2014 tarihinde Ankara'da gerçekleştirildi. Yeni yapılanma ile birlikte, AB katılım müzakereleri çerçevesinde yürütülen siyasi reform sürecinde yeni bir dönem başladı.

Siyasi reform tasarılarının hazırlanması, TBMM'den geçirilmesi ve uygulanması aşamalarında aktif bir rol üstlenecek olan REG, reformların tüm toplumsal kesimlerle paylaşılması, her kesimin katkısının alınması ve yanlış algıların düzeltilmesi amacıyla siyasi reformlar alanında yapıcı ve aktif bir iletişim stratejisi yürütülmesi açısından önemli bir rol üstlenecek. Bu çerçevede, reformların AB'deki muhataplara doğru şekilde anlatılması amacıyla, REG üyesi bakanlar ve müsteşarlar, uluslararası düzeyde temaslarını yoğunlaştıracaklar.

REG'in ilk toplantısına, Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, AB Bakanı ve Başmüzakereci Volkan Bozkır, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, İçişleri Bakanı Efkan Âlâ, TBMM KPK Başkanı Afif Demirkıran, TBMM AB Uyum Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Tekelioğlu, TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Ahmet Berat Çonkar ve Başbakanlık Müsteşarı Kemal Madenoğlu katıldı.

Hatırlanacağı üzere, 62'nci Hükümet Programı'nda Türkiye'nin AB üyeliği stratejik bir hedef olarak belirtilmişti. Bu hedef doğrultusunda, 16 Ekim 2014 tarihinde Türkiye'nin Yeni AB Stratejisi açıklanmış, ardından Ulusal Eylem Planı'nın Birinci Aşaması kamuoyu ile paylaşılmıştı. REG toplantısı sonrası AB Bakanlığı tarafından yapılan basın açıklamasında, hükümet tarafından son günlerde atılan bu adımlara dikkat çekilerek, Türkiye'nin, siyasi reformlar alanında her geçen gün çıtayı daha yukarıya çeken ve geleceğin inşasında demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarının korunmasını esas alan bir duruş sergileme kararlılığını sürdürdüğünü ifade edildi.

REG toplantısında, siyasi kriterlere ilişkin olarak 23'üncü ve 24'üncü fasıllar kapsamına giren tüm konularda, AİHS, AİHM içtihadı ve AB müktesebatının esas alınacağı vurgulandı.

Yeni yapılanma çerçevesinde, RİG'den farklı olarak REG kapsamında gerçekleştirilen bazı düzenlemeler şu şekilde:

- REG'de alınan kararlar, AB Bakanı ve Başmüzakereci tarafından REG sonrası gerçekleştirilecek olan ilk Bakanlar Kurulu toplantısında sunulacak ve her REG toplantısı sonrasında, alınan kararlar çerçevesinde yasal reformların hızlandırılabilmesi için TBMM Başkanı'na bakanlar tarafından ziyaret gerçekleştirilecek;
- Vize Serbestliği Diyalogu süreci ve Geri Kabul Anlaşması'nın uygulanması ile ilgili olarak 20 Ekim 2014 tarihinde yayımlanan ilk rapor çerçevesinde, atılacak adımlar Bakanlar düzeyinde takip edilecek;
- Siyasi kriterler, 23'üncü Yargı ve Temel Haklar ile 24'üncü Adalet, Özgürlük ve Güvenlik fasıllarında gerçekleştirilen reformlara ilişkin, REG üyesi ilgili Bakanlıklar tarafından yürütülen çalışmalar hızlandırılacak;
- İki bölüme ayrılacak olan REG toplantılarının ilk bölümünde bir önceki REG operasyonel sonuçlarının uygulamaya geçmeyen kısımları ele alınacak, ikinci bölümünde ise, bir önceki toplantıda belirlenen özel gündem maddeleri ile ilgili kararlar değerlendirilecek;
- Toplantıda alınan kararlar, "operasyonel sonuçlar" belgesi aracılığıyla REG üyesi bakanlıkların müsteşarları tarafından takip edilecek.

İlk REG toplantısında ayrıca, bir sonraki toplantının yabancı basın mensuplarının da katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirilmesine karar verildi.

AP seçimlerinden sonra gerçekleştirilen ilk KPK Brüksel'de toplandı.

75'İNCİ KPK TOPLANTISI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

75'inci Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu (KPK) toplantısı, Eşbaşkanlar Afif Demirkıran ve Manolis Kefalogianis başkanlığında, 11 Kasım 2014 tarihinde, Brüksel'de gerçekleştirildi. Toplantının açış konuşmalarını AB Bakanı ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır, Avrupa Komisyonu'nun Avrupa Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn ve AB Dönem Başkanlığını temsilen İtalya Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı Avrupa Bütünleşmesinden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Alberto Cutillo gerçekleştirdi. Toplantının öğleden sonraki oturumunda, vize serbestliği süreci ve Geri Kabul Anlaşması'nın uygulanması ile Orta Doğu'daki güncel durum ele alındı.

AB Bakanı Büyükelçi Bozkır konuşmasında öncelikle Kıbrıs meselesi üzerinde durdu. Kıbrıs'ta BM müzakerelerinin başlatılmasının önemini vurgulayan Bozkır, "*Perspektifimiz 50 yıllık sorunu çözmek olmalı*" şeklinde konuştu. AB Bakanı Bozkır aynı zamanda Avrupa'nın konuya ilişkin yaklaşımının tek taraflı olmaması gerektiğinin altını çizdi. KPK Eş Başkanı Afif Demirkıran ve AB Dönem Başkanı İtalya'nın temsilcisi Alberto Cutillo konuşmalarında 23'üncü ve 24'üncü fasılların müzakerelere açılması çağrısında bulundular. 1 Kasım'da görev başlayan yeni Avrupa Komisyonu'nun Komşuluk Politika-

sı ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn da Türkiye ile ilgili olarak ilk resmi açıklamasını KPK toplantısında yaptı.

Hem Türkiye'nin, hem de AB'nin, önümüzdeki beş yıllık süreyi olabildiğince iyi kullanması gerektiğini belirten Hahn, 2014 Türkiye İlerleme Raporu'nda yer alan olumlu değerlendirmelerin ve endişelerin üzerinde durdu. Hahn, 2013 tarihli Demokratikleşme Paketi'nin uygulanmasına yönelik düzenlemeler ile AİHS ihlallerinin engellenmesine dair Eylem Planı'nın kabulünü önemli adımlar olarak değerlendirirken, Türk demokrasisi açısından eksiklerin bulunduğu bazı alanların, Rapor kapsamında endişe ile karşılandığını belirtti.

Hahn, konuşmasında hukukun üstünlüğü ve temel haklar alanında artan işbirliğinin gelecekte ilişkilerin omurgasını oluşturmaya devam edeceğini vurguladı. Kıbrıs meselesine de değinen Hahn, ilgili tüm paydaşları Kıbrıs'ta çözüme katkıda bulunmaya davet ederek, BMGS Kıbrıs Özel Danışmanı Espen Barth Eide'in, çözüme yönelik görüşmeleri yeniden başlatma çabasını desteklediğini ifade etti.

Toplantıda Gümrük Birliği'nin gözden geçirilmesi, enerji güvenliği, dış politika ve güvenlik alanında diyalog, Suriyeli ve Iraklı mülteciler ile vize serbestliği ve geri kabul konuları da KPK üyeleri tarafından değerlendirildi.

SİVİL TOPLUM DİYALOĞU PROGRAMI BAŞLADI

16 Ekim 2014 tarihinde kamuoyuna açıklanan Türkiye'nin Yeni AB İletişim Stratejisi (ABİS) kapsamında yürütülecek Sivil Toplum Diyalogu Programı'nın uygulanmasına 11 Kasım 2014 tarihinde düzenlenen açılış toplantısı ile başlandı. Katılım Öncesi AB Mali Yardımı kapsamında finanse edilen Program çerçevesinde, AB'de ve Türkiye'de Siyasi Kriterler ve Medya alanlarında faaliyet gösteren 142 sivil toplum kuruluşunun ortaklaşa yürüteceği 55 diyalog projesine yaklaşık 7 milyon avro destek verilmesi öngörülmüyor.

Türkiye ve AB sivil toplum kuruluşları arasında diyalogun ve işbirliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla farklı temalarda başarıyla uygulanmış programların devamı niteliğindeki Program kapsamında, mevcut diyalogun ileriye taşınması amaçlanıyor.

11 Kasım'da STK temsilcileri AB Bakan Yardımcısı Dr. Alaattin Büyükkaya ve AB Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Engin Soysal ile Avrupa Komisyonu Genişleme Genel Müdürü Christian Danielsson'nun da katıldığı Ankara'daki açılış toplantısında bir araya geldi.

26 Kasım 2014 tarihinde, İstanbul'da AB Bakanı ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır'ın katılımıyla 400'ü aşkın STK'nın katılımıyla Türkiye'nin Yeni AB İletişim Stratejisi'ni Sivil Toplumla Diyalog Toplantısı düzenlendi.

Toplantıda, AB Bakanı Bozkır katılımcılarla, Yeni İletişim Stratejisi ve önümüzdeki dönemlerde yapılacak çalışmalara ilişkin görüş alışverişinde bulundu. Konuşmasında, 2023 hedefleri doğrultusunda AB üyelik müzakerelerinin Türkiye için en önemli süreçlerden biri olduğunu belirten Bozkır, demokrasinin temeli olan STK'lar ile birlikte hareket edildikçe, AB üyeliği yolunda daha sağlam adımlar atılacağı vurguladı.

Yeni ABİS ile ilgili olarak AB Bakanı Bozkır, önümüzdeki dönemde yapılacak çalışmaların en başında AB içinde Türkiye'nin imajında meydana gelen hasarları ve Türkiye'de AB'nin imajında meydana gelen hasarları gidermeyi hedeflediklerini sözlerine ekledi. Türkiye'de bunu öncelikle sivil toplumla yapmayı planladıklarını belirten Bozkır, bu çerçevede AB fonlarından yararlanılacağını kaydetti. Bozkır, bu plan doğrultusunda ilk aşamada 11 milyon avroluk bir kaynak bulunduğunu ve 2020 yılına kadar da 20 milyon avroya kadar kaynak kullanılabileceğinin altını çizdi.

AB Bakanı Bozkır ayrıca, 2020 yılına kadar kullanılacak olan 800 milyon avroluk kaynakla 500.000 gencin yurtdışına gönderileceğini söyledi. Gençlerin yurtdışında eğitim alması konusunda yaşanan bir diğer gelişme ise Ulusal Ajans ile THY arasında imzalanan protokol oldu. Söz konusu protokol çerçevesinde Erasmus+ Programı'ndan yararlananlara, yurtdışı seyahatlerinde yüzde 20 bilet indirimi ve 10 kilogram ek bagaj hakkı tanınmasına karar verildi.

Yeni ABİS kapsamında yürütülecek Sivil Toplum Diyalogu uygulanmaya başlandı.

TÜRKİYE, YARATICI AVRUPA PROGRAMI'NA KATILDI

Türkiye, AB'nin Yaratıcı Avrupa Programı'na katılım anlaşmasını imzaladı.

Türkiye ve Avrupa Komisyonu arasında 11 Kasım 2014 tarihinde imzalanan anlaşma ile Türkiye, Yaratıcı Avrupa (Creative Europe) Programı'na katıldı. AB Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, söz konusu anlaşma ile Türkiye'nin, 2014-2020 yılları arasında, kültür, sanat ve medya alanlarında uygulanacak olan önemli bir programa katılım sağladığı kaydedildi. Böylece, 30 Ekim 2014 tarihinde kamuoyuna açıklanan Ulusal Eylem Planı'nın Eğitim ve Kültür Faslı başlığı altında yer alan eylemlerden biri daha yerine getirilmiş oldu. Türkiye'nin

Program'a katılımının ayrıca, ülkenin tanıtımına ve özellikle Yeni ABİS'in uygulanmasına önemli bir destek sağlayacağı öngörülmüyor.

2014-2020 yıllarını kapsayan Yaratıcı Avrupa Programı, Avrupa Komisyonu'nun Kültür, Medya ve Media Mundus programlarını bütünsel bir yaklaşımla bir araya getiren yeni bir program. Türkiye ile birlikte 37 ülkenin katıldığı yeni Program'ın bütçesi, 1,462 milyar avro olarak belirlendi. Program, 2014-2020 yılları arasında kültür, sanat, çeviri, sinema ve bilgisayar oyunları sektöründe hibe desteği sağlayacak.

BAŞBAKAN DAVUTOĞLU YENİ İŞ GÜVENLİĞİ PAKETİ'Nİ AÇIKLADI

Başbakan Prof. Dr. Davutoğlu tarafından açıklanan yeni İş Güvenliği Paketi, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin bir dizi tedbir içeriyor.

Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu, 12 Kasım 2014 tarihinde, yeni İş Güvenliği Paketi'ni açıkladı. Başbakan toplantıda, Ermenek'teki maden kazası ve Yalvaç'ta meydana gelen trafik kazası gibi son dönemlerde yaşanan iş kazalarının, dikkatleri bu alana yönelttiğini belirterek, atılması gereken adımlar konusunda bakanlıklar arası çok geniş bir istişare yaptıklarının altını çizdi.

Başbakan Davutoğlu'nun açıklamasında öne çıkan başlıklar, şu şekilde:

- İş kazası olmayan işyerlerinin ödüllendirilmesini, iş kazası olan işyerlerinin ise ekstra mali cezalar ödemesini öngören yaptırımlara ödül-ceza dengesinin getirilmesi;

- Çok tehlikeli işler kategorisinde çalışan 2,7 milyon kişiye mesleki yeterlilik belgesi alma zorunluluğu getirilmesi;
- Üniversite ve meslek yüksekokullarına zorunlu iş sağlığı ve güvenliği dersi getirilmesi;
- Yapı denetim firmalarına iş sağlığı ve güvenliği konusunda sorumluluk verilmesi;
- İnşaatlarda şantiye şefine iş güvenliği uzmanı olma şartı getirilmesi;
- Ölümle sonuçlanan iş kazalarında işveren kusurlu bulunursa, ceza kanununda öngörülen cezaya ek olarak 2 yıl kamu ihalelerinden men edilmesi;
- Yer altı planlarının üç boyutlu hazırlanmasının zorunlu olması;
- Standartlara uygun kişisel donanım sağlamayan işverene idari para cezası verilmesi.

Başbakan Prof. Dr. Davutoğlu, yeni İş Güvenliği Paketi'nde madenlere ilişkin düzenlemelere oldukça önemli bir yer verildiğini ifade etti. Madenlerdeki iş güvenliğine yönelik tedbirlerden öne çıkanlar ise, şu şekilde sıralanıyor:

- Maden sahalarının denetimi ve faaliyetlerinin izlenmesinin bağımsız kuruluşlar tarafından yapılması;
- Maden şirketlerinin geçiş sürecinde çalışanlarına hayat sigortası yapması;
- Maden işletmelerinde görev alacak teknik personelin niteliklerine yönelik eğitimler yapılması;
- Maden işletme ruhsatı verilirken mali yeterlilik şartı getirilmesi;
- Maden çalışmalarında her aşamanın elektronik ortamda kaydedilmesi;
- Bilgisayara işlenen bilgilerin aynı anda Enerji Bakanlığı'na iletilmesiyle anlık durum takibinin yapılması;
- Madenlerin iki yoldan yer üstüne bağlanması.

AP, GKRY KONUSUNDA TÜRKİYE'Yİ UYARDI

AP Genel Kurulu 12 Kasım 2014 tarihinde Türkiye'nin, GKRY'nin sözde Münhasır Ekonomik Bölgesi'nde (MEB) yürüttüğü ve gerginliğe sebep olduğu iddia edilen faaliyetlerine ilişkin hazırlanan ilke karar taslağını görüştü. İlke karar taslağı, 13 Kasım 2014 tarihinde kabul edildi.

AP ilke kararında, Türkiye'nin yürüttüğü araştırma faaliyetlerinin GKRY'nin tek yanlı olarak ilan ettiği sözde MEB'ini ve bu bölgede doğal kaynak aramaya ilişkin egemenlik hakkını ihlal ettiği iddia edildi. İlke kararda, GKRY'nin sözde MEB'inde ve çevresinde araştırma yapan Türk gemilerinin bir an önce çekilmesi çağrısında bulunuldu. Türkiye'nin söz konusu eylemlerinin, Kıbrıs meselesine kapsamlı bir çözüm bulunmasına yönelik müzakerelerin sürdürülmesini tehlikeye attığı iddia edildi. Bunun yanında ilke kararda, söz konusu eylemlerin Türkiye-AB ilişkilerini olumsuz etkileyebileceği uyarısında bulunuldu.

Bağlayıcılığı bulunmayan AP ilke kararının kabul edilmesinden önce konuya ilişkin açıklamada bulunan AB Bakanı Bozkır, Brüksel'de Komisyon'un Komşuluk Po-

litikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn ile yaptığı görüşmede söz konusu tasarının yanlışlığını dile getirdiğini belirtti. AB Bakanı Bozkır, bu tasarının, benzer nitelikteki tasarılarla aynı akıbete uğrayacağını ve Türkiye açısından geçerliliği olmadığını ifade etti.

litikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn ile yaptığı görüşmede söz konusu tasarının yanlışlığını dile getirdiğini belirtti. AB Bakanı Bozkır, bu tasarının, benzer nitelikteki tasarılarla aynı akıbete uğrayacağını ve Türkiye açısından geçerliliği olmadığını ifade etti.

G-20 ZİRVESİ AVUSTRALYA'DA GERÇEKLEŞTİ

15-16 Kasım 2014 tarihlerinde Avustralya'nın Brisbane şehrinde bir araya gelen G-20 liderleri, esnek bütçe politikaları öngören ve yatırımları, rekabeti, ticareti canlandıracak önlemlerden oluşan büyüme stratejilerini bir araya getirecek Eylem Planı'nı oluşturdular. Eylem Planı'na göre, söz konusu ulusal büyüme stratejilerinin tam olarak uygulanması küresel ekonomiye 2 trilyon dolar katkı ve istihdamda önemli bir artış sağlayacak. Bu büyümenin dörtte birinin ulusal büyüme stratejilerinin aynı anda uygulanmasıyla gerçekleşecek olumlu bulaşma etkisinden (*contagion effect*) kaynaklanacağı öngörülüyor. Aynı zamanda, bu büyümenin G-20 ülkelerinde, yüzde 0,5'ten fazla artışa sebep olması bekleniyor.

G-20 liderleri, kamu ve özel sektör yatırımlarını canlandırmak amacıyla Sidney'de kurulacak ve büyük yatırım projelerini yönetecek küresel bir platform oluşturmaya karar verdiler. Yıllık maliyeti 10 ila 15 milyon dolar olarak belirlenen platformun, bilgi paylaşımı, ağ oluşturma ve yetkililerin eğitimi gibi alanlarda faaliyet göstermesi planlanıyor. G-20 Zirvesi'nde kadınların işgücü piyasasına olan katılımının artırılması yönünde kararlar alındı. Buna göre, 2025 yılına kadar kadınların işgücü piyasasına katılımının şu anki seviyenin yüzde 25'i oranında artırılması hedefleniyor. Başka bir deyişle, bu kararla 100 milyon kadının işgücü piyasasına katılımı öngörülüyor.

G-20 Zirvesi'nde, ekonomik büyümeyi 2018 yılına kadar yüzde 2 oranında artırmayı amaçlayan bir Eylem Planı kabul edildi.

G-20 Zirvesi'nin ardından bir basın toplantısı düzenleyen Başbakan Prof. Dr. Davutoğlu, toplantıda alınan kararlar temelinde, gelişmekte olan düşük gelirli ülkelerin de bu sürecin bir parçası olmasını, sorunlarının ve endişelerinin dikkate alınmasını talep ettiklerini belirtti.

Zirve'nin sonuç bildirisinde ayrıca Türkiye'de düzenlenecek bir sonraki G-20 Zirvesi'nin, 15-16 Kasım 2015 tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirileceği açıklandı. 2016'da gerçekleşecek G-20 Zirvesi'ne ise Çin ev sahipliği yapacak.

Çisel İleri, İKV Proje Müdürü

AVRUPA YENİLİK VE TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ

Yenilik, 21'inci yüzyılda rekabet gücünün, büyümenin ve sosyal gelişmenin anahtarı konumundadır. Bugünün bilgiye dayalı ekonomisinde toplumların yenilik kapasiteleri giderek daha önemli hale gelmektedir. Nitekim; gelişmiş bir araştırma zeminine, dinamik şirketlere ve yaratım yeteneğine sahip olmasına rağmen bugün Avrupa, ciddi bir yenilik sorunu ile karşı karşıyadır. 2008 yılında kurulan ve 2010 yılında faaliyete geçen Avrupa Yenilik ve Teknoloji Enstitüsü (*The European Institute of Innovation and Technology-EIT*) Avrupa'nın; yenilik yeteneğinin geliştirilmesini, gelişmenin hızlı temposuna uyum sağlanmasını, ortaya çıkan toplumsal sorunlara çözüm bulunmasında bir adım önde olunmasını, tüketicilerin talep ve arzu ettikleri ürünlerin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

EIT, yaklaşık 50 kişilik bir kadro ile görev yapmaktadır. EIT'nin üç temel misyonu;

- Avrupa'nın sürdürülebilir büyümesinin ve rekabet gücünün artırılması,
- AB üyesi ülkelerin yenilik kapasitelerinin artırılması,
- Geleceğin girişimcilerinin yaratılması ve bir sonraki büyük teknolojik yeniliklere hazırlıklı olunması, şeklinde sıralanmaktadır.

Yukarıda belirtilen misyon çerçevesinde ve yenilik sürecinin desteklenmesi amacıyla EIT yenilik ve mükemmeliyet merkezleri arasında işbirliği sağlamaktadır. Ajansın en önemli özelliği, bilgi üçgeninin üçayağının (yüksek eğitim, araştırma ve iş dünyası) birbiriyle tamamen entegre olabilmesi için oluşturulan ilk girişim olmasıdır. Ajans kapsamında faaliyet gösteren Bilgi ve Yenilik Toplulukları

(*Knowledge and Innovation Communities-KICs*) Avrupa iş dünyası ve araştırmayı bir araya getirerek güncel araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesine olanak sağlamaktadır.

KURUMSAL YAPI

Kurumun yönetiminden, stratejik liderliğinden ve merkez tarafından gerçekleştirilen operasyonel faaliyetlerin yürütülmesinden Yönetim Kurulu sorumludur. Karar almada bağımsız ve otonom olan Yönetim Kurulu, Bilgi ve Yenilik Topluluklarının seçiminden, değerlendirilmesinden ve desteklenmesinden sorumludur. Yönetim Kurulu 12'si atanmış, 3'ü üyeleri temsil eden ve yüksek eğitim, iş dünyası ve yenilik alanlarının önde gelen 15 üyeden oluşmaktadır.

Kurumun tüm faaliyetleri ise Direktör tarafından yürütülmektedir ve Direktör doğrudan Yönetim Kurulu'na hesap vermektedir.

AJANSIN FAALİYETLERİ

EIT'nin temel faaliyet alanları Yenilik Toplulukları, eğitim, girişimcilik olarak belirlenmiştir. Yüksek eğitim, iş dünyası ve araştırmayı bir araya getiren Bilgi ve Yenilik

Topluluklarının üç çeşidi bulunmaktadır:

- **İklim-Bilgi ve Yenilik Topluluğu:** İklim değişikliğinin ve etkilerinin azaltılması ve uyum alanlarında çalışmalar.
- **EIT BİT Laboratuvarları:** Bilgi ve iletişim teknolojileri alanlarında çalışmalar.
- **Bilgi ve Yenilik Topluluğu - Innoenergy:** Sürdürülebilir enerji alanlarında çalışmalar.

Merkezi Budapeşte'de bulunan EIT, diğer Birlik Ajanslarından farklı olarak Avrupa'nın farklı bölgelerine dağılmış olan Bilgi ve Yenilik Toplulukları aracılığıyla çalışmalarını yürütmektedir. Bilgi ve Yenilik Toplulukları eğitim ve staj programları, araştırmadan piyasaya geçiş süreci, yenilik projeleri ve iş kuluçka merkezleri gibi yenilik sürecinin tüm aşamalarını kapsamaktadır. Her Bilgi ve Yenilik Topluluğu, tek başına tüzel bir kişiliğe sahiptir ve başında bulunan üst düzey yönetici faaliyetlerin yürütülmesinden sorumludur. Aslında her topluluğa EIT tarafından yasal statü, işsel işleyiş ve çalışma yöntemleri konusunda geniş bir otonomi tanınmıştır.

EIT'nin en önemli katma değeri, eğitim boyutunu yenilik ağına katmasıdır. Böylece geleceğin girişimcilerinin yaratılması, girişimcilik kültürü ve yaklaşımına odaklı düşünce biçiminin değiştirilmesinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bilgi ve Yenilik Toplulukları kendi eğitim programlarını geliştirmektedir.

Yenilik Birliğinin temel hedeflerinden biri, hızlı büyüyen yenilikçi şirketler aracılığıyla daha fazla istihdam ve iş yaratılmasıdır. Avrupa'da girişimcilerle ilgili algı ve tanınmanın daha olumlu hale getirilmesi gibi zorluklar dikkate alınarak bireylerin ve şirketlerin yeniliğe yönelimlerini artırmayı hedefleyen EIT, girişimciler arasında karşılıklı eğitim toplantıları, Bilgi ve Yenilik Toplulukları arasındaki etkileşim platformları oluşturmaktadır.

Özellikle girişimciliğin geliştirilmesini amaçlayan programlar ile girişimcilerin fikirlerini başarılı işlere dönüştürmeleri için çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Teknoloji desteği, piyasaya erişim, insan kaynaklarına erişim, çekirdek ve risk sermayesi sağlanması gibi bu tür destekler, Bilgi ve Yenilik Toplulukları tarafından sağlanmaktadır. Bir diğer önemli katma değer, herhangi bir üye ülkedeki girişimcinin, Bilgi ve Yenilik Topluluklarının geniş ağı sayesinde tüm Avrupa pazarına erişim sağlayabilmesidir.

EIT ayrıca eğitim ve deneyimlerinden elde ettiği sonuçları Bilgi ve Yenilik Topluluklarının tüm paydaşları ile paylaşmaktadır. Böylece yenilik kapasitesi daha zayıf olan alanlara bilgi ve tecrübe aktarımı yapılmaktadır.

EIT faaliyetleri ve çalışma alanları, ülkemizdeki yenilik çalışmalarıyla ilgilenen girişimciler, iş adamları, akademisyenler ve araştırmacılar için de ilham verici olabilecek niteliktedir. Ajans <http://eit.europa.eu/> resmi internet sitesinden yakından incelenip izlenebilir.

İlge Kıvılcım, İKV Uzmanı

**LATİN AMERİKA'DA
AB MODELİNDEN BİR PARÇA:**

ARJANTİN

TARİHTE ARJANTİN

Amerika kıtasının keşfedilmesiyle başlayan denizci kolonilerle şekillenen sömürgecilik döneminde, Arjantin'de Avrupa etkisinin ilk kez hissedilmesi, İspanyol denizci Juan de Solis'in 1516 yılında Arjantin topraklarına ayak basması ile başlamıştır. İspanyol kolonisinin kurulmasıyla uzun yıllar İspanyol sömürgesinin etkisi altında kalan Arjantin, bağımsızlık mücadelesindeki başarısını 9 Temmuz 1816 yılında ilan etmiştir.

Modern Arjantin'in oluşumu öncesinde ve sonrasında ülkedeki büyük iktidar mücadeleleri ve ekonomik bunalımlar, tarih sayfalarında önemli dönüm noktalarını gösterir niteliktedir. Bağımsızlık ilanı, ülkeyi iktidar mücadelesine sürüklemiştir; 1853 yılında Arjantin'de federal sistemi benimseyen yeni Anayasa kabul edilmiş ve 1994 yılında revize edilene kadar bağlayıcılığını sürdürmüştür.

1864-1873 döneminde, Arjantin'de toplumsal birliği ayakta tutmak önemli bir sorun olmuştur. Avrupalı göçmenlerin yerleşmesine izin veren bir politika benimsenmiş ve söz konusu dönemde ülkedeki iç isyanlar, siyasi iradenin güç kullanımıyla bastırılmıştır. Ancak ülkede ekonomik canlılık göze çarpmış ve 20'nci yüzyılın başlarında orta sınıf güçlenerek sesini siyaset sahnesinde

duyurmaya başlamıştır. Bu dönemde ticaret burjuvazisi zayıflatılarak, 1930 askeri darbesiyle iktidardan uzaklaştırılmıştır.

1943 yılında yine askeri bir darbeye iktidar olan ve Arjantin tarihinin en önemli isimlerinden biri sayılan *Juan Domingo Perón* dönemi başlamıştır. Askeri rejim döneminde Albay Perón, Devlet Başkanlığı görevini 1946 ve 1955 yıllarında sürdürmüştür. Toplumsal adalet ve ekonomik özgürlük temelinde, 1970'lere kadar Perón döneminde sendikal örgütlenme ve ücretlerin belirlenmesi gibi reformlar getirilmiştir. Ancak Perón karşıtı düşünce hareketleri, ülkedeki en büyük kitle hareketi olmuştur. 1946 yılında Anayasa'da değişikliğe gidilmiş ve Perón, Devlet Başkanı olmuştur. İşçi sınıfı yeniden canlanmıştır. Yoksulların annesi olarak anılan eşi Eva Perón ile beraber ülkede kültürel ikon haline gelmiştir.

Perón döneminde, Arjantin'de olduğu gibi diğer Latin Amerika ülkelerinde, tarihten kalan İspanyol sömürgeci sıfatına karşı direniş gösterilmiştir. Bu noktada, Perón'un "popülist" yaklaşımı halk üzerinden dikta rejimini temsil ettiği de söylenmektedir. Sanayileşme ve şehirleşmeye de önem veren Perón'un tarım politikalarını ikinci plana atması, ülkede ekonomik ve sosyal tabanlı sorunlara yol açmıştır. Perón, 1973 yılında tekrar Devlet Başkanı olmuş; başkanlığından bir yıl sonra da hayatını kaybetmiştir. 1976 yılında askeri darbe ile başa gelen askeri rejim, 1830'lardan beri İngilizler'de olan Falkland Adaları'nı işgal etmiş; ancak savaşı kaybetmiştir. Adalar, şu an Büyük Britanya'ya bağlıdır. 1983 yılında Radikaller (orta sınıf) tekrar başa gelmiştir. Ardından 1989 yılında özelleştirme yanlısı Carlos Menem seçimleri kazanmıştır. 1994 yılındaki Anayasa değişikliği ile Menem tekrar seçilmiştir. 1990'lı yıllarda daha çok serbest ekonomi modeli uygulanmıştır.

BİTMEYEN KRİZ DÖNEMLERİ

Yaklaşık 42 milyon nüfuslu Arjantin, federal bir cumhuriyettir. Latin Amerika'nın nüfus ve GSYİH büyüme oranı bakımından dördüncü büyük ekonomisidir. Ülkede okuma oranı yüzde 98 gibi yüksek bir seviyededir. Ayrıca işgücü, yeraltı zenginlikleri, teknolojik gelişim ve şehirleşme düzeyi bakımından bölgedeki, ekonomik potan-

Tablo 1: Arjantin'in AB Dışındaki Ekonomik Bölgelerle Ticareti						
Bölge	İhracat		İthalat		Ticaret Dengesi	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
MERCOSUR	23,196	15,076	20,429	11,907	2,767	3,169
NAFTA	7,601	5,031	10,720	10,720	-3,118	-3,560
ASEAN, Güney Kore, Çin, Japonya ve Hindistan	15,200	11,350	17,146	12,150	-1,945	-799
Magrib ve Mısır	3,857	3,259	191,571	109,233	3,665	3,150
Diğer	21,213	13,555	11,639	8,702	9,574	4,853

Kaynak: Instituto Nacional de Estadística y Consos (INDEC), Foreign Trade Statistics, Kasım 2014 (Tablodaki 2014 verileri, Ocak-Eylül 2014 tarih aralığına aittir.)

siyeli yüksek olan ülkelerden biridir. Arjantin'in GSYİH'si 2013 yılında 608,5 milyar dolar olurken, kişi başı milli gelir 14 bin doların üzerindedir. Arjantin İstatistik Kurumu - INDEC'in verilerine göre, işsizlik oranı aynı yıl yüzde 6,4; yıllık enflasyon ise yüzde 10,9 olarak kaydedilmiştir.

Arjantin, Brezilya'dan sonra Latin Amerika'daki en büyük ikinci ülkedir. Ancak siyasi ve ekonomik istikrarsızlık dönemlerini sıkça yaşamış olan Arjantin'in bu durumu, var olan ekonomik potansiyelin açığa çıkarılmasını ve büyüme engellemiştir. 2013 yılında Arjantin'in en önemli ticaret ortakları MERCOSUR ülkeleri, AB ve Uzakdoğu ülkeleri olmuştur. 2014 yılında ticaret oranlarının aşağı yönde bir eğilim göstermesinin başlıca nedenleri, 2008-2012 dönemi içinde ihracat lisanslarındaki sıkı devlet müdahalesinin ve dış ticaret politikasının değişen yüzünün yansımaları olarak gösterilmektedir (Bkz. Tablo 1).

Tarım, sanayi ve hizmet sektörleri, ülkenin en büyük ekonomik gelir kaynaklarıdır. Ancak ülkenin kriz dönemlerine bakıldığında, 2008 ve 2012 yılının başında uygulanan tarım ürünleri ihracatını azaltan ticaret politikaları, tarım sektöründe dalgalanmalara yol açmıştır. 2009 yılında başlayan gerileme, 2013 yılında da devam etmiştir. İhracat miktarı 2013 yılında 200 bin tonun üzerine çıkmışsa da önceki yıllara kıyasla oldukça düşük seviyede kalmıştır.

1900'lü yıllardan itibaren meydana gelen pek çok istikrarsızlık ortamı, Arjantin'in sosyal, siyasi ve ekonomik alandaki performansını sürekli olarak olumsuz yönde etkilemiştir. Arjantin ekonomisinin seyrini çizen en önemli etken, müdahaleci gelenekten gelen devlet kontrolleri olmuştur.

Arjantin'in tarihsel süreçte yaşadığı istikrarsızlık dönemleri üç başlıkta incelenebilir. Bağımsızlık dönemiyle başlayan ilk süreçte, ülke, Birinci Dünya Savaşı'na kadar güçlü bir ekonomik ve toplumsal refah seviyesinde kalmıştır. Arjantin ekonomisi özellikle tarım ürünlerine yönelik küresel talep artışı sayesinde hızla büyümüştür. İkinci dönem yani savaş sonrası dönemde ülke ekonomisi

giderek zayıflamıştır. Bu durumun en belirgin nedeni, Arjantin ekonomisinin dışa bağımlı politikalarla ayakta kalması olarak gösterilmektedir. Bağımsızlıkla başlayan hızlı güven ve ekonomik büyümenin altındaki zayıf finansal altyapı da gün yüzüne çıkarak bu inişe zemin hazırlamıştır. Savaş döneminde Arjantin ürünlerine olan talepteki düşüşe bağlı olarak ihracat da azalmıştır. Ülke, Perón döneminde, yani 1946 yılında kamulaştırma hareketi içine girmiş; ürünlere yönelik sıkı koruma önlemleri alınmıştır. Ancak ekonomiye yapılan bu güçlü devlet müdahaleleri, ücret dengesizliklerini de tetiklemiştir. Mali açık veren Arjantin, bir de 1970'li yıllarda dönemin küresel sorunları nedeniyle (Falkland Savaşı ve Meksika'daki borç krizi)

Tablo 2: Arjantin'de GSYİH'nin Sektörel Dağılımı (yüzde)						
Sektör	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hizmet	57,5	60,3	58,7	58,2	61,2	62,28
Sanayi	32,5	32,1	31,2	31,1	29,89	29,68
Tarım	9,9	7,6	10,1	10,7	8,9	8,04

Kaynak: INDEC

Tablo 3: Arjantin'in Dünya Ticareti (milyon avro)

Yıl	İthalat	İhracat	Denge	Toplam Ticaret
2003	12,244	26466,	19,222	38,711
2004	18,044	27,796	9,752	45,841
2005	23,058	32,463	9.404	55,521
2006	27,201	37,071	9,870	64,272
2007	32,621	40,847	8,225	73,468
2008	39,069	47,606	8,537	86,675
2009	27,804	39,912	12,108	67,716
2010	42,382	50,863	8,481	93,245
2011	52,757	59,003	6,245	111,760
2012	53,327	61,170	7,843	114,497
2013	59,386	59,987	601	119,373

Kaynak: Avrupa Komisyonu

yüksek bütçe açıkları ile enflasyon oranlarını artırmıştır. Nitekim 1982 yılında yüzde 165 olan enflasyon oranı, 1985 yılında yüzde 672'e ulaşmıştır².

1990'lı yıllarla başlayan süreç, üçüncü döneme işarettir. Bu dönemde, IMF ile olan yakın ilişkiler geliştirilmiş ve ekonomide devlet müdahalesi azaltılmıştır. Yabancı sermayenin arttığı bu dönemin ardından; özellikle 1990'lı yılların sonu ile 2000'li yılların başında, toparlanmaya başlayan ekonominin yanında, yerli şirketlere odaklanılmış ve hükümet tekrar devletleştirme politikasına yönelmiştir. Tarım ihracatından kesilen vergilerle dev-

letleştirilen emeklilik fonlarından sağlanan kaynaklarla genişletilmiş maliye ve para politikaları Arjantin'de halkın desteği ile şekillenen popülist yaklaşımla uygulanmıştır.³ Bu tür bir politika seçimi kısa dönemli Arjantin ekonomisinin yararına olmuştur; ancak ihracat vergisi ve kotalar nedeniyle tarım sektörü başta olmak üzere ithalat ağırlıklı firmalar, çokuluslu şirketler ve yabancı sermaye bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Ülkenin tekrar olumsuz sürece doğru kayması sonucunda, 2001'de halkın sokaklara döktüğü protestolar büyük yankı uyandırmıştır. Kriz döneminde Arjantin'in GSYİH'sinin yaklaşık yüzde 90'ını bulan kamu borçları, yabancı yatırımları kısmıştır. Öte yandan Arjantin'in, diğer MERCOSUR ülkeleriyle gerçekleştirdiği ticaret faaliyetlerinde de azalma görülmüştür. Ayrıca 2000 yılında Arjantin'in yoksulluk oranı yüzde 32,8 iken, bu oran 2001-2002 döneminde⁴ yüzde 50'yi aşmıştır.

2003 yılındaki Peronist yönetimle, yerli sermayeye odaklanıldığı görülmektedir. Bu süreçteki toparlanma 2011 yılı sonuna kadar devam etmiştir. 1990'lı yıllarda özelleştirilen pek çok kurum, 2003-2008 döneminde kamulaştırılmaya başlanmıştır. 2003 sonrası hızlı ekonomik büyüme evresine geçilmiştir. İhracatı artıran, ithalatı kısıtlayan politikalar benimsenmiştir. 2011 yılında ihracatta toparlanma sağlanmıştır (Bkz. Tablo 3). Ülkeye giren yabancı sermayenin değeri, 2009 yılında 3,4 milyon dolar olurken 2011 yılında bu değer, 10,8 milyon dolara ulaşmıştır.

Tablo 4: Arjantin'in Ticaret Yaptığı İlk 10 Ülke, 2013 (milyon avro)

İthalat (milyon avro)			İhracat (milyon avro)		
Dünya	59,386	100 (yüzde)	Dünya	59,987	100 (yüzde)
Brezilya	16,546	27,9	Brezilya	12,624	21
AB	10,262	17,3	AB	7,381	12,3
ABD	8,604	14,5	Çin	4,250	7,1
Çin	7,380	12,4	ABD	3,301	5,5
Bolivya	2,057	3,5	Şili	2,742	4,6
Meksika	1,658	2,8	Venezüella	1,877	3,1
Trinidad	1,538	2,6	Uruguay	1,523	2,5
Japonya	938	1,6	Peru	1,482	2,5
G. Kore	906	1,5	Kanada	1,380	2,3
Şili	881	1,5	Japonya	1,276	2,1

Kaynak: Avrupa Komisyonu

¹ T.C. Buenos Aires Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, "Arjantin Ülke Raporu 2013", s. 15, Haziran 2014

² Yıllık enflasyon verilerine <http://www.tradingeconomics.com/argentina/inflation-cpi> adresinden ulaşılabilir.

³ Avrupa Komisyonu, "Regional Strategy Paper 2007-2013", s.12, 02.08.2007 (E/2007/1640)

⁴ A.g.e.

Aynı dönemde yine tarım ihracatındaki vergilerin artırılması ekonomik düzeni olumsuz yönde etkilemiş ve doğal olarak tarıma dayalı dış ticaret oranlarını düşürmüştür. INDEC verilerine göre 2011'de büyüme oranı yüzde 8,6 olup 2012'de 0,9 ve 2013'de yüzde 2,9 seviyesinde kalmıştır.

Büyüme oranlarındaki düşüş, Devlet Başkanı Cristina Fernández de Kirchner döneminde uygulanan döviz ve ekonomi politikalarının sonucu olarak ortaya çıkmıştır. 2013 yılında ise yabancı yatırımcılar, ülkedeki yatırımlarını askıya almaya başlamıştır. Ülkede doların değer kazanmasıyla beraber, 27 Ocak 2014 tarihinde, Arjantin Hükümeti tarafından yapılan açıklamada, vatandaşların döviz alım işlemlerinin sınırlandırıldığı açıklanmıştır. Küresel piyasalarda ani bir açıklama olarak değerlendirilen karara ilişkin olumlu sinyaller verilmemektedir.

Ulusal verilerin doğruluğu sorunu da bir süre Arjantin'in uluslararası konumunu etkilemiştir. Ulusal İstatistik Kurumu INDEC tarafından hazırlanan enflasyon ve GSYİH verilerinin gerçeği yansıtmadığı yönündeki açıklamalar üzerine, Arjantin'in resmi rakamların Şubat ayında açıklanmıştır. Buna göre, 2013 yılı enflasyonu resmi olarak yüzde 10,9, Ocak-Mayıs dönemi enflasyonu ise yüzde 13,4 düzeyinde kaydedilmiştir.

LATİN AMERİKA'DA AB MODELİ: MERCOSUR

1991 yılında kurulan ve kurucu üyeleri Arjantin, Brezilya, Paraguay ve Uruguay olan "Güney Ortak Pazarı" MERCOSUR ise dört Latin Amerika ülkesini kapsayan ortak pazar topluluğudur. Merkezi Uruguay'da bulunan MERCOSUR, Latin Amerika'nın en önemli entegrasyon hareketidir. 2013 yılında 278 milyon nüfusa sahip MERCOSUR aynı zamanda, AB'nin ilk yıllarına hâkim olan ekonomik bütünlüşmeye dayalı olarak şekillenen hareketine benzer bir yaklaşımla kurulmuştur. Topluluk, bu eğilimi dışında, mevcut süreçte siyasi birlik kurma yolunda güçlü

sinyaller vermektedir. 2002 yılında çıkarılan ilk bölgesel strateji belgesinde, MERCOSUR'un sadece ticari bir blok olmadığı, aynı zamanda üyeleriyle bölgede ortak değerlerin oluşturulması amacını taşıdığı vurgulanmıştır.

MERCOSUR içinde Arjantin'i tanımlarken, Topluluğun AB ile olan ilişkilerine kısaca göz atmakta fayda var. Nitekim Topluluk-AB ilişkilerinin seyri, AB-Arjantin ilişkilerinin önemli bir boyutunu yansıtmaktadır. Avrupa Topluluğu'nu Kuran Antlaşma'nın 177'nci Maddesi, AB'nin gelişmekte olan ülkelere sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınma yardımlarının yapılması önceliğini düzenlemektedir. Bölgesinde ticaret ve ekonomi potansiyeli bakımından AB'nin yakın takibi altında bulunan MERCOSUR, bu potansiyelini cari fiyatlarla **3,5 trilyon ABD dolarına ulaşmış pazar derinliği**⁵ ile göstermektedir. Bu rakamla MERCOSUR, AB ve NAFTA'nın ardından en büyük ticari blok olma özelliğini taşımaktadır.

İkili ilişkilerin en yoğun olduğu alan serbest ticaret müzakereleri olup, müzakereler üzerinden güncel gelişmelere ulaşabilmek mümkün. 1995 yılında AB ve MERCOSUR üyeleri tarafından imzalanan ve 1999 yılında yürürlüğe giren Bölgeselarası Çerçeve İşbirliği Anlaşması (*Inter-regional Framework Co-operation Agreement*) uyarınca, taraflar arası siyasi diyalogun ilk temeli atılmıştır. 2000 yılında taraflar, nihai hedeflerden biri olan Katılım Anlaşması'na yönelik müzakereleri başlatmış ve üç temel konu üzerinde odaklanılmıştır. Bunlar; siyasi diyalog, işbirliği ve ticaretin geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. 2004 yılında askıya alınan müzakereler, 17 Mayıs 2010 tarihinde Madrid'de düzenlenen AB-MERCOSUR Zirvesi kararlarıyla tekrar başlatılmıştır. Zirve'nin sonuç bildirisinde⁶ taraflar, 100 trilyon avroyu bulan ticaret faaliyetlerinin, her iki taraf için kaçınılmaz fırsatlar sunacağı noktasında ortak tutum benimsemiştir. Ayrıca taraflar; olası ticaret anlaşmasının tarım ve sanayi ürünleri dışında, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakkı, gümrüklerin ve tica-

⁵ T.C. Buenos Aires Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, "Mercosur 2012 Yılı Raporu", s.10, Mart 2013

⁶ T.C. Buenos Aires Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, "Mercosur 2012 Yılı Raporu", s.10, Mart 2013

retin serbestleştirilmesi ile ticari engellerin üzerinde koşullandırılacak kurallar üzerinde duracağını açıklamıştır. Temmuz 2012 tarihi itibarıyla yeni üye olan Venezuela, rekabete uygunluk derecesinin düşük olması nedeniyle müzakerelere katılmamıştır.

Ancak 23 yıllık tecrübesiyle MERCOSUR'a yönelik 2002 yılında hazırlanan Bölgesel Strateji Belgesi'nde bölgede siyasi ve ekonomik bütünleşmede ciddi bir ilerleme kaydedilmediği belirtilmiştir. AB'nin 2007-2013 döneminde Kalkınma İşbirliği Mekanizması (DCI) altında sağladığı 50 milyon avroluk yardım *Topluluğun kurumsallaşması, gelecekte kurulması planlanan AB-MERCOSUR Katılım Anlaşması'nın uygulanması için teknik mekanizmaların geliştirilmesine ve sivil toplumun farkındalığını artırma* çalışmalarına aktarılmıştır. Bu üç temel alan aynı zamanda 2002 tarihli strateji belgesinde iki taraf için önemli zorluklar olarak kaydedilmiştir. Bu durum, AB-MERCOSUR ilişkilerindeki bu üç temel öncelik üzerinde istenilen seviyeye ulaşılmadığının göstergesi olarak gösterilmektedir.

AB, MERCOSUR'un en önemli ticaret ortağı olup 2013 yılında MERCOSUR'un toplam ticaretinin yüzde 19,8'ini oluşturmaktadır. Bu oran, yaklaşık 110 milyar avro üzerinde bir ticaret hacmine denk düşmektedir. Mevcut durumda dokuz adet ticaret müzakere turu ile bölge pazarına erişimine yönelik iki müzakere turu tamamlanmıştır. Öte yandan 26 Ocak 2013 tarihinde AB ve MERCOSUR arasında gümrük tarifeleri ve kotaları üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Bu tarihten önce, Arjantin Hükümeti'nin dış ticaret politikasındaki tercihleri nedeniyle ticari ilişkiler sektöre uğramış; ancak siyasi ilişkiler sürdürülmüştür.

Türkiye-MERCOSUR ilişkilerinde ise, 2008 yılında nihai amacı *serbest ticaret anlaşması* olan görüşmelere başlanmış ve bir Çerçeve Anlaşması imzalanmıştır. Mevcut süreçte, siyasi diyalog üzerinden müzakereler yürütülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye, MERCOSUR içinde Arjantin ile 2012'de 317 milyon dolar ihracat; 368 milyon dolar ithalat gerçekleştirmiştir.

AB- ARJANTİN İLİŞKİLERİ

Arjantin ve AB arasındaki ilişkileri bölgesel ve ülke bazında ele almak gerekir. Bölgesel olarak MERCOSUR ile olan ilişkiler ele alınmalıdır. AB-Arjantin ilişkilerinin büyük bir çoğunluğu da MERCOSUR üzerinden ilerlemektedir.

Avrupa Komisyonu verilerine göre, AB, Brezilya'dan sonra 2013 yılındaki yüzde 16'dan fazla ticaret oranıyla Arjantin'in ikinci en büyük ticaret ortağıdır. 2012'de AB-Arjantin ticareti 18,5 milyar avro düzeyinde gerçekleşmiştir. Arjantin'in AB'ye ihracatının yüzde 73'ünü tarım ürünleri, yüzde 11'ini ise hammaddeler oluşturmaktadır. AB'nin ihracatında ise ilk sıralarda ulaşımda kullanılan malzemeler ve kimyasallar gelmektedir. Arjantin'e hizmet ihracatı ise 2010 yılında 3 milyar avro iken, 2012 yılında 3,7 milyar avro olmuştur. Ocak-Eylül 2014 dönemine ait INDEC verilerine göre, AB üye ülkelerinden ülkeye giren yabancı sermaye girişleri en fazla Hollanda (1,345 milyon dolar), İspanya (1,316 milyon dolar) ve Almanya'dan (1,221 milyon dolar) gerçekleşmiştir.

AB ve Arjantin arasındaki ilişkileri düzenleyen ilk önemli adım 1990 yılında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması Çerçevesi (*The Framework Trade and Economic Co-operation Agreement*) ile atılmıştır. Demokrasi ve insan haklarının temini ile bölgesel entegrasyonun sağlanması, Anlaşma'nın temel prensiplerini oluşturmaktadır. Bu önceliklere yönelik AB tarafından ülkeye aktarılan yardımlar EIDHR çerçevesinden sağlanmaktadır. Bu anlaşmaya yönelik iki tarafın düzenli bir araya gelme prensibi ile özellikle enerji, eğitim, ticaret, bilim ve teknoloji konularında işbirliği için oluşturulan AB-Arjantin Ortak Komisyonu faaliyetlerini sürdürmektedir. AB, DCI çerçevesinde Arjantin'e 2007-2012 döneminde 65 milyon avro destek sağlamış ve bu destek daha çok ilişkilerin geliştirilmesi, ülkedeki küçük işletmelerin ekonomik rekabetinin korunması ve eğitim olanaklarının artırılmasına yönelik çalışmalara aktarılmıştır.

Arjantin'de krizle beraber sorunlar daha da belirgin hale gelmiştir. Bu durum, AB ile 1990'lı yıllara dayanan ilişkilerde yakınlaşmaya yol açmıştır. AB, gerek bölgesel gerekse ülke bazındaki mali destek programlarını harekete geçirmiştir. 1999 yılındaki Rio Zirvesi'nde

Tablo 5: Resmi Aylık Enflasyon Rakamları

2014	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Ocak-Mayıs
	3,7	3,4	2,6	1,8	1,4	13,4

Kaynak: INDEC

Tablo 6: AB'nin Arjantin ile Ticareti (milyar avro)						
Yıl	İthalat	AB payı (yüzde)	İthalat	AB payı (yüzde)	Denge	Toplam Ticaret
2007	8,543	0,6	5,993	0,5	-2,551	14,536
2008	10,658	0,7	6,091	0,5	-4,567	16,749
2009	8,215	0,7	4,778	0,4	-3,437	12,993
2010	9,317	0,6	7,424	0,5	-1,893	16,741
2011	10,696	0,6	8,328	0,5	-2368	19,024
2012	9,959	0,6	8,563	0,5	-1396	18,522
2013	8,140	0,5	10,004	0,6	1,864	18,144

Kaynak: Avrupa Komisyonu

Arjantin'in de aralarında bulunduğu Latin Amerika ile Karayipler'deki ülkelerin AB ile ilişkilerinde bilgi toplumu, insan hakları ve sosyal eşitsizliklerin giderilmesi öncelikleri sıralanmıştır. 2002 Madrid Zirvesi'nde ise siyasi deklarasyon yayımlanarak, ilgili ülkelerde ortak siyasi değerlerin desteklenmesi kararı alınmıştır. Krizin ortasında 2003 yılında Arjantin Hükümeti tarafından bir dizi reforma imza atılmış ve bu reformlar kamu yönetimi, ekonomik büyüme ve sosyal uyum konularında gündeme taşınmıştır.

GÜNCEL SORUN: TİCARİ KISITLAMALAR

AB ve Arjantin ilişkilerinin yoğun yaşandığı kriz döneminde, ülkeye yapılan yardımlar ve ikili ilişkilerin yakınlığı dikkat çekmektedir. Ancak serbest ticaret müzakerelerine şeklini veren önemli bir detay 2008-2012 döneminde Arjantin Hükümeti'nin politika seçiminde saklı. Arjantin Hükümeti tarafından uygulamaya geçirilen ticari kısıtlamalar, ikili ilişkilerde önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Kısıtlamaların nedenleri o dönemki hükümetin ticaret ve yatırım politikalarına bağlı olarak gelişmiştir. Kısıtlamaların artırdığı dönemde, özellikle ihracat lisansları üzerine getirilen sıkı politikalarla öne çıkmaktadır. Diğer taraftan, ticarete şeffaflık prensibinden uzaklaşmasının AB politikasına ters düştüğü görülmektedir. AB'nin konuya yönelik tutumu 2012 yılında DTÖ nezdinden dava açılmasına kadar gitmiştir.

AB ayrıca Kasım 2013-2018 döneminde geçerli olacak ortalama yüzde 24,6 oranında anti-damping vergisini biyo-dizel ithalatına ihdas ettiğini duyurmuştur. Arjantin ise DTÖ'de özel panel kurulması başvurusunda bulunmuştur. Sadece AB değil, ABD ve Japonya tarafından da Arjantin'de et ihracatında diğer ülkelerin aleyhine işleyen kuralları nedeniyle panel başvuru yapılmıştır.

AB'NİN SON GİRİŞİMİ: "BÜYÜMEK İÇİN MİSYON"

Avrupa Komisyonu'nun Girişimcilik ve Sanayi Genel Müdürlüğü tarafından organize edilen "Büyüme için Misyon" (*Mission For Growth*) adı altında oluşturulan bir girişimle, AB ve diğer ülkeler arasında girişim ve sanayi alanında işbirliğini güçlendirmek ve potansiyeli yüksek olarak gözükken bölgelere yönelik siyasi görüşmeleri hızlandırarak, iş olanaklarının temelini atmak amacı benimsenmiştir. Böylelikle AB, İç Pazar'ın dış pazarlara açılımını

sağlamaktadır. Özellikle ilgili bölgelerde karşılıklı yatırımları artırıcı sanayi, yenilikçilik, girişimcilik, hammaddeler, KOBİ'ler, turizm ve uzay alanlarında işbirliği olanakları üzerinde durulmaktadır. Böylelikle Avrupalı şirketlerin ve KOBİ'lerin uluslararasılaştırılması hedeflenmektedir. 2011 yılından beri toplam 19 ülkede toplantılar gerçekleştirilmiştir. Arjantin'e yönelik toplantıların ilki 17 Aralık 2011, ikincisi 13 Haziran 2014 tarihinde yapılmıştır.

Mevcut süreçte, Arjantin'in kırılğan yapısı hala dikkat çekmektedir. Görüldüğü gibi ekonomik büyüme sürdürülebilir kılınmamaktadır. AB ve Arjantin arasındaki siyasi ilişkiler devam etmekte; ancak ithalat kısıtlamaları ve lisans konularındaki sorunların da varlığını sürdürdüğü görülmektedir. AB modelinin örnek alındığı MERCOSUR'un siyasi ve ekonomik alanda tam bir birlik olma hedefinin gerçekleşmesi, AB ile olan ticaret ilişkilerinin seyrinde ve ortak politikaların oluşturulmasında saklı olduğu kadar, AB'nin temel değerlerinden insan hakları, demokrasi ve şeffaflık ilkelerindeki performansı ile hızlanacaktır. Arjantin'in coğrafi olması gereği Avrupa kıtasına uzak olması, belli ölçüde pazarların tanınması sürecini de uzatabilir. AB için şeffaflık çerçevesinde, pazara yönelik güven ortamının siyasi ve ekonomik ilişkilerdeki boyutu önemli hale gelmektedir.

İlge Kıvılcım, İKV Uzmanı
Gökhan Kilit, İKV Uzmanı

AB'DE GDO'LU ÜRÜN EKİMİNE İZİN Mİ VERİLİYOR?

Avrupa Parlamentosu Çevre Komitesi, genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) içeren ürünlerin "ekimine izin verip vermeme kararının üye ülkelere bırakılmasına ilişkin" taslak planı, 11 Kasım 2014 tarihinde kabul etti. Bu taslak; özellikle bazı üye ülkelerin GDO'lu ürünlerin kullanımına izin verilmesi gerektiği yönündeki tezlerini güçlendirir nitelikte. Ancak söz konusu taslağın yasallaşması kesin olmadığı gibi, AB'nin mevcut mevzuatı da önemli düzenlemeleri içermekte.

Kabul edilen plana göre, GDO'lu bir ürünün yetiştirilmesine yasak getiren bir üye ülke, kararına gerekçe olarak tarım, kamu, çevre ve şehir planlama politikaları ile bu ürünlerin sosyo-ekonomik etkilerini gösterebilecek.

Bilindiği gibi, AB üye ülkeleri Çevre Bakanları 12 Haziran 2014 tarihinde, bir GDO'lu ürünün Avrupa Komisyonu'ndan onay alsa bile yetiştirilmesinin üye ülkeler tarafından yasaklanmasının mümkün kılınması üzerinde anlaşmaya varmıştı. Bu gelişmeyi takiben, AB Liderleri 12 Haziran 2014 tarihinde varılan siyasi mutabakatın ardından GDO'lu ürünlerin ekimine ilişkin okuma pozisyonunu 23 Temmuz 2014 tarihinde açıklamıştı.

Söz konusu tasarı, 2009 yılında 13 Üye Devletin Avrupa Komisyonu'ndan istedikleri rapor doğrultusunda hazırlandı. Tasarı, AB'nin izin verdiği GDO'lu ürünlerin topraklarının tamamında veya belli bir kısmında ekimini kısıtlamalarını veya engelleyebilmelerini sağlayacak AB düzeyinde bir yasal çerçeveyi oluşturmayı hedefliyor. Fransa ve Almanya GDO'lu ürün ekimine karşı çıkarken İngiltere ise destek vermekte. Aynı şekilde Avrupa Komisyonu konu ile ilgili olarak 2010 yılında üye ülkelere, izinlerinde esneklik tanıyan bir revizyon teklif etmiş; ancak o dönemde Fransa bu revizyona karşı çıkmıştı.

AB geçmişte birkaç GDO'lu gıda ürününün yetiştirilmesine izin vermişti; ancak mevcut süreçte AB genelinde bir GDO'lu mısır türü yetiştirilmesine izin veriliyor. Söz konusu taslak henüz yasallaşmış değil. GDO'lu ürünlerin ekimine ilişkin bu son tartışmalar devam ederken, AB mevzuatını yakından inceleyelim:

AB MEVZUATI NEYİ İÇERİYOR?

GDO'lu gıda ve yemlerin düşük maliyeti ve seri üretimi nedeniyle GDO'lar, bazı kesimler tarafından dünyadaki gıda arzı sorununun çözüme ulaşması için önemli bir araç olarak görülmektedir.

GDO'lara ilişkin en kapsamlı AB mevzuatı 1829/2003/EC sayılı Tüzük¹ ve buna ek olarak düzenlenen 1830/2003/EC sayılı Tüzük'tür². Bu ek Tüzük, GDO'lu ürünlerin etiketlenmesine ve izlenebilirliğine yönelik olarak düzenlenmiştir. AB'nin GDO'lara ilişkin yasal düzenlemesi, genetiği değiştirilmiş gıda ve yemlerin düzenlenmesi için genel bir çerçeve ortaya koymaktadır. Bu çerçeve ile AB, İç Pazarı etkin bir şekilde çalıştırırken aynı zamanda insan hayatının,

sağlığının ve refahının, çevrenin ve tüketici haklarının en üst seviyede korunmasını sağlayan evrensel hedeflere ulaşmaya çalışmaktadır³. GDO'lara ilişkin AB mevzuatının uygulanmasında en yetkili iki kurum ise Avrupa Komisyonu ve Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi-EFSA'dır. EFSA tarafından ilgili ürünler üzerinde yapılan değerlendirmelerin Komisyon'un onayından geçmesi gerekmektedir.

AB mevzuatında bulunan tüketici sağlığı ve çevrenin korunmasına yönelik en önemli unsur, GDO'lu ürünlerin "etiketlenmesi" ve "izlenebilirliği"dir. AB içinde satılan tüm gıda ve yemler, GDO içerip içermediklerine dair bir etiket taşımak zorundadır. Ürünün bileşimindeki her bir madde yüzde 0,9'dan fazla GDO bulunmayan gıda ve yemler, bu şartlara tabi değildir.

GDO'lara ilişkin ortak bir AB mevzuatı bulunmasına karşın, genetiği değiştirilmiş (GD) ürünlere ilişkin AB üye ülkelerinin farklı uygulamaları bulunmaktadır. Bazı üye ülkeler GDO'lara ilişkin koruma maddesini (Madde 23, Yönerge 2001/18/EC)⁴ uygulamaktadır. Bu Maddeye göre üye ülkeler, GD ürünlerin ülkeleri sınırlarında kullanılmasını ve satışını sınırlayabilir ya da yasaklayabilmektedir. Fakat bunun için üye ülkenin sınırlamak ya da yasaklamak istediği GDO'nun insan sağlığına ve çevreye karşı bir risk oluşturduğuna dair geçerli sebeplerinin olması gerekmektedir.

GDO'LU ÜRÜNLERİN İZLENEBİLİRLİĞİ

İzlenebilirlik, GDO'dan üretilmiş ya da içinde GDO'ya sahip olan ürünlerin tedarik zincirinin her aşamasında takip edilebilir olmaları anlamına gelmektedir. Bu sayede, tüm GD gıda ve yemlerin çevreye ve sağlığa olan potansiyel etki-

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:268:0024:0028:EN:PDF>
Erişim Tarihi: 8 Kasım 2014

² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:268:0024:0028:EN:PDF>
Erişim Tarihi: 13 Kasım 2014

³ M. Özgür Bozçağa & Damla Cihangir, "AB İle Müzakerelerde Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Başlığı", İKV Değerlendirme Notu: 18, Temmuz 2010

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0018>
Erişim Tarihi: 19 Kasım 2014

lerinin yakından takibini ve insan sağlığına ve çevreye karşı herhangi bir beklenmeyen risk belirlendiğinde ürünlerin derhal üretimden ve dağıtımdan çekilmesi öngörülmektedir. İzlenebilirlik kuralı çiftçilerden, gıda ve yem üreticilerine kadar, süreç dahilindeki tüm işletmecileri kapsamaktadır. Bu uygulamanın genel amaçları şunlardır⁵:

- Etiket beyanlarının kontrolünü ve doğrulamasını sağlamak;
- Uygun olan hallerde sağlık ve çevre üzerindeki potansiyel etkilerin izlenmesini sağlamak;
- İnsan sağlığı veya çevre karşısında öngörülemeyen bir riskin tespit edildiği hallerde GDO içeren veya GDO'dan müteşekkil ürünlerin pazardan toplanabilmesini sağlamak.

2001/18/EC sayılı Yönerge ile tadil edilen 90/220/EEC sayılı Yönerge kapsamında atıfta bulunulan prosedüre göre izin verilmiş GDO'lardan oluşan veya GDO içeren ürünler ile GDO türevi gıdalar, 1830/2003/EC sayılı Tüzük kapsamında izlenebilirlik şartlarına tabidir.

İzlenebilirlik kuralı çiftçilerden, gıda ve yem üreticilerine kadar tüm işletmecileri kapsamaktadır. Tedarik zincirine yeni bir ürün katan ya da alan her işletme, tedarikçilerini ve ürünlerin tedarik edildiği şirketleri gerektiğinde açıklayabilmelidir.

İzlenebilirlik şartı, söz konusu ürünün GDO içeren (1830/2003/EC sayılı Tüzük, 4'üncü Madde), ya da GDO'lardan üretilmiş ürün (1830/2003/EC sayılı Tüzük, 5'inci Madde) olup olmadığına göre değişiklikler arz etmektedir. Dolayısıyla bu iki durumun birbirinden ayrılması gereklidir.

GDO içeren ürünlerde işletmeciler, ürünü alan tarafa şu bilgileri yazılı olarak iletmek zorundadır:

- Ürünün veya ürünün bileşenlerinden bazılarının GDO içerdiği veya GDO'lardan oluştuğuna dair bir bildirim ve
- GDO'lardan oluşan veya GDO içeren ürünlerde, bu GDO'lara tahsis edilmiş ayrımcı kimlik kodu.

Sadece gıda, yem ya da işleme maksatlı olarak kullanılacak, GDO karışımlarından oluşan veya GDO karışımları içeren ürünlerde; ayrımcı kimlik kodlarına ilişkin bilgiler yerine,

⁵ Zeki Bildirici, "Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) ve Avrupa Birliği Uygulamaları", 2008

söz konusu karışımı oluşturmak için kullanılan bütün GDO'ların ayrıncı kimlik kodlarının bir listesiyle birlikte, işletmeci tarafından düzenlenecek bir kullanım beyanı verilebilmektedir. İşletmeciler, kendilerine gelen bu bilgileri, söz konusu ürünü bilahare kendilerinden devralacak tarafa yazılı olarak iletmekle sorumludur.

GDO'lardan üretilmiş ürünlerde ise işletmeciler, ürünü alan tarafa şu bilgileri yazılı olarak iletmek zorundadır:

- GDO'lardan üretilmiş her bir gıda bileşenin bildirim;
- GDO'lardan üretilmiş her bir yem materyali veya katkı maddesinin bildirim;
- Bileşen listesi bulunmayan ürünlerde, bu ürünün GDO'lardan üretilmediğine dair bildirim.

İşletmeciler, yaptıkları her bir alışveriş için söz konusu bilgileri, beş yıl boyunca saklamak ve ürünlerin kimden alınıp kime verildiğini tanımlayabilmek zorundadır.

GDO'LU ÜRÜNLERİN ETİKETLENMESİ

Etiketleme zorunluluğu ile AB, GDO'lu ürün kullanım tercihini tüketiciye bırakmaktadır. Etiketleme uygulamasıyla tüketici ve kullanıcılar ürün hakkında bilgilendirilerek, bilgiye dayalı bir seçim yapmaları sağlanmaktadır. Genel anlamda 1830/2003/EC sayılı Tüzük, GDO'lardan oluşan veya GDO içeren önceden ambalajlanmış tüm ürünlerin, işletmeciler tarafından GDO içerip içermediğini belirtecek şekilde etiketlenmesi şartını getirmektedir.

Restoranlar, hastaneler, kantinler gibi toplu yemek hizmeti veren kuruluşlara sunulan önceden paketlenmemiş ürünlerde ise, ürünün sergilendiği yerde veya ürünle ilgili olarak aynı ibareyi ihtiva eden uyarı yazıları bulundurulmaktadır.

Özel anlamda ise, GD'li ürünler, 1829/2003/EC sayılı Tüzük'te belirtilen özel etiketleme şartlarına tabidir. Nihai tüketicilere veya toplu hazır yemek veren kuruluşlara (restoranlar, hastaneler, kantinler, vs.), bu etiketler ile teslim edilen GD'li gıdaların; nihai mamulün genetik modifikasyon türü DNA veya proteinleri içerip içermediğine bakılmaksızın, 1829/2003/EC sayılı Tüzük'ün 12'nci Maddesi uyarınca etiketlenmesi şarttır.

Bu etiketleme şartı, GD mısırdan elde edilmiş yağ gibi, yüksek derecede rafine edilmiş ürünler için de geçerlidir. Aynı kurallar, trans-genik⁶ soya içeren karma yemler de dâhil olmak üzere, hayvan yemlerine de uygulanmaktadır. Trans-genik mısırdan elde edilen mısır gluten yeminin etiketlenmesi de, hayvan yetiştiricilerini yemin bileşimi ve özellikleri hakkında doğru bilgilendirmek amacıyla 1829/2003/EC sayılı Tüzük'ün 25'inci Maddesi uyarınca mecburi kılınmıştır. Bu doğrultuda, GD'li gıda ve yemler, GDO mevzuatının getirdiği özel etiketleme şartlarına tabidir. Ancak, genetiği değiştirilmiş gıdalar, bu özel etiketleme şartlarının yanı sıra, konuya ilişkin genel mevzuatın öngördüğü etiketleme hükümlerine de uymak zorundadır.

⁶ Biyoteknolojik yöntemlerle kendi türü haricinde bir türden gen aktararak belirli özellikleri değiştirilmiş bitki, hayvan ya da mikroorganizmalar

M. Haluk Nuray, İKV Brüksel Temsilcisi

HÂLÂ “MÜZAKERE EDEN ÜLKE” MİYİZ?

Bundan yirmi yıl önce Gümrük Birliği Kararı'nın görüşüldüğü ve kabul edildiği dönemlerde, şimdi artık mevcut olmayan Başbakanlığa bağlı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığında, AB Genel Müdürlüğü'nde görevli idim. Değişik bakanlıklardan ve kamu kurumlarından gelen az sayıda uzmandan oluşan bir ekip, Gümrük Birliği Yönlendirme Komitesi adı altında, kararın gereklerini Türk bürokrasisi ve özel sektörünce nasıl yerine getirilebileceğini anlamaya, anlatmaya ve uygulamaya çalışıyorduk. Koşulları yıllar önce belirlenmiş bir konuda bilinen anlamıyla bir müzakere (daha doğrusu pazarlık) yapılamayacağını farkında olduğumuz için de adımızı “müzakere ekibi” değil “yönlendirme ekibi” koymuştuk.

Bir kaç yıl boyunca tüm mesaisini ve beyin gücünü bir tek konuya hasreden ufak bir ekibin üyeleri olarak en fazla merak ettiğimiz, üzerinde tahminlerde bulunduğumuz soru –tabii ki- AB'ye ne zaman üye olacağımız idi. Sanırım bürokratlar olarak, dönemin Sayın Başbakanı kadar iyimser değildik¹. Çünkü ekipteki ortak görüş, 2001 yılında Gümrük Birliği Kararı'nın gereklerinin tümünü yerine getirebileceğimiz ve 2010 yılını da üye olarak karşılayacağımız yönünde idi. Çok geçmeden anladık ki biz de az iyimser değilmışiz! Hepimiz yanıldık.

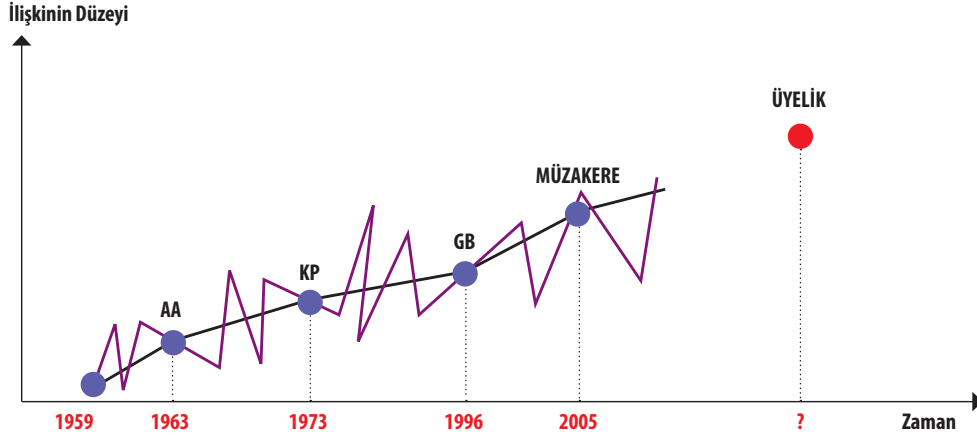
¹ Başbakan Prof. Dr. Tansu Çiller: “İddia ediyorum ki Türkiye en geç üç yıl içinde AB'ye tam üye olacaktır.” 7 Mayıs 1995 tarihli Hürriyet Gazetesi'nin manşeti. Kendisinin Gümrük Birliği Kararı'nın alınmasındaki değerli katkılarını inkâr etmek mümkün değildir.

Oysa Türkiye'nin AB ile entegrasyonundan tarafların sağlayacağı faydalar, çok ama çok fazla. Bu çok aşikâr gerçeğe rağmen AB içinde Türkiye'nin tam üyeliği konusunda ortak irade bir türlü oluşturulamadı; oluşturulmuyor. AB karar vermekte zorlanıyor. Belki üyelik sadece bir dış politika meselesi olsaydı süreç çok farklı yürüyebilirdi; ancak konu bir toplumsal değişim ve uyum süreci olduğu için ilişkilerin çok farklı dinamikleri devreye giriyor. Buna bir de, AB'nin Türkiye'nin iç sorunlarına ve zaaflarına yaptığı vurgu ve hele de bazı AB liderlerinin bu vurguyu en ağır ve kabul edilemez bir üslupla dile getirmeleri eklenince, Türk tarafında da tepkiler yükseliyor; istek ve iştah azalıyor. Ben, hepimizin gözleri önünde cereyan eden bu tirmanışa *isteksizlik sarmalı* diyorum.

Aslında bakınca birçok açıdan tarafların ilişkileri geliştirmeye can atmaları gerektiğini görüyorsunuz. Ancak yukarıda açıkladığım isteksizlik sarmalının getirdiği sonuç, maalesef hiç de başarılı değil. Atılan her olumlu adımdan sonra mutlaka ilişkileri bu noktadan geriye çeken bir “şey” cereyan ediyor ve çabucak zemin kaybı yaşanıyor. Tıpkı mitolojideki, koca bir kayayı iterek dağın tepesine çıkarmaya ve her sabah kayayı dağın dibinde bulup, bunu hergün tekrar etmeye mahkûm edilen Sisifos'un hikayesine benziyor durumumuz. Filozoflara bakılırsa, hikayenin olumlu tarafı kahramanının, zorluklara rağmen mücadeleyi bırakmaması. Acaba biz o kadar sabırlı ve metanetli miyiz? Neyse, şimdi felsefe ve mitolojiden matematiğe geçiş yapalım ve bir de şu grafikte görelim ne demek istediğimi.

Şekil 1: Türkiye-AB İlişkilerinin Hukuki Düzeyi

Gördüğümüz gibi, ilişkilerimizin hukuki statüsü bakımından yıllar içinde giderek yükselen bir eğriyle karşı karşıyayız. Ama grafiğimize daha yakından, daha detaylı bakınca işlerin hiç de burada görüldüğü gibi pürüzsüz olmadığını görüyoruz. Zaman içinde giderek uzaklaşan, hareketli bir hedef söz konusu.

Öte yandan, tüm iniş çıkışlara, heba olan toplumsal enerjiye, kül olan hayallere rağmen, hukuki statü sürekli yükselmiş ve ortaklık, Gümrük Birliği derken 2005 yılında müzakere eden, tam üye adayı bir ülke durumuna gelmişiz. Peki aradan neredeyse on yıl geçtikten sonra bugün neredeyiz?

TEKNİK VE HUKUKİ OLARAK HÂLÂ MÜZAKERE EDEN ÜLKEYİZ; AMA SİYASİ VE TOPLUM PSİKOLOJİSİ AÇISINDAN, SORU İŞARETLERİNİN ARTTIĞI ÇOK FARKLI BİR NOKTADAYIZ. SÜRECE BELİRSİZLİK HAKİM...

Belirsizlik, bu tür süreçlerin bir parçasıdır. Hatta zaman zaman ilişkiye dinamizm de getirebilir; ama asla sürece hakim olmamalıdır. Yolun sonuna varabilmek için HEDEF'e, PUSULA'ya ve üzerine basıp soluklanabileceğimiz, güç toplayıp yeni bir sıçrama yapabileceğimiz sağlam zeminlere, yani SİÇRAMA TAŞLARI'na ihtiyacımız vardır. Yukarıdaki şekle bakın: 2005 yılından sonra böyle atlama taşları (mavi noktalar) göremiyoruz. Zaten bunlar kendiliğinden oluşmaz. Birlikte inşa etmeliyiz. İşte burada eksiklerimiz var. Uzun süredir, üzerinden sıçrayabileceğimiz somut, sağlam bir yapı inşa edemedik.

Müzakere süreci iyi yürümüyor. Hedef (kırmızı nokta) hâlâ orada ama pusula iyi çalışmıyor. Sıçramayı 2005 yılında yaptık ama zaman uzadıkça işler güçleşiyor; havada kalmak zorlaşıyor. Gördüğüm kadarıyla, kısa vadede, üzerinde sağlam bir zemin inşa edebileceğimiz iki alan var. Birincisi vize serbestisidir. Gerçekten de vizelerin kalkması ilişkilerimize hem niteliksel hem de niceliksel bir sıçrama yaptıracak önemdedir. İkinci alan ise Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı'dır (TTIP).

Bazıları üçüncü bir alandan söz ediyor. İlişkilerimizin süresince ortada bir de stratejik önem lafı ve bu önemi bir ortak zemin olarak kullanma beklentisi var. Ona da kısaca değineyim. Stratejik önemimiz, büyük ölçüde, kriz içindeki ülkelere ve bölgelere yakınlığımızdan kaynaklanıyor. Ben bu kavramı hep riskli bulurum. Çünkü olumsuzluklara ve sorunlara yaslanır; onlardan kaynaklanır; beslenir. Keşke derim, barış ve refah içinde bir bölgede olsaydık da stratejik önemimiz daha az olsaydı. Çünkü, stratejik ortaklık, stratejik olarak aynı hizada olmayı gerektirir ve bu da her zaman kolay değildir. Örneğin, son zamanlarda dış politika alanında AB ile ortak pozisyonlarımızın yüzde 19'a kadar gerilediğini görüyoruz. Yani AB'nin saptadığı ortak pozisyonların sadece beşte birini benimsemiş ve altına imzamızı atmışız. Bu mu aynı hizada olmak? Dolayısıyla bu kavram, hep orada olmasına rağmen ve –ülkemizi bir başka coğrafyaya taşıyamayacağımızdan- olmaya devam edeceğine göre, bence stratejik önem üzerine bir atlama taşı inşa edemeyiz. Sadece stratejik öneme dayanarak AB'ye üye olamayız.

Doğu ile batı arasında "köprü olmak" kavramını da sevmiyorum. Çünkü köprü olunca iki tarafın da banliyösünde, kıyısında, periferisinde kalıyorsun. Oysa en fazla yararlananlar hep merkezdekiler oluyor.

TTIP

Bu köşede, TTIP konusunda birçok yazı yer aldı. Yine de kısaca anlatayım. AB ve ABD; hem kendilerini birbirleri açısından daha cazip bir ticaret ve yatırım ortağı haline getirmek (ve dolayısıyla aralarındaki ticaret ve yatırım akımlarını büyütmek) hem de uluslararası ticaret sistemini kendi istekleri doğrultusunda biçimlendirmek için, çok gelişmiş bir yeni nesil serbest ticaret anlaşmasını tamamlamak üzere. Bu anlaşma kısaca TTIP olarak adlandırılıyor.

Biliyorsunuz, AB'nin inşasında Atlantik'in iki yakası arasında var olan ve yıllar içinde birbirini besleyerek güçlenen bağlar önemli bir rol oynamıştır. ABD ve Avrupa adeta birbirinin uzantısı gibidir. Avrupa bütünleşme sürecinin temel felsefesi olan, gönüllü iradesiyle birlikte

yaşama, çalışma ve ilerleme, bu dönemde TTIP'te hayat bulmakta, zaten mevcut karşılıklı etkileşim ve bağlar bu anlaşmayla daha da güçlendirilmektedir.

TTIP imzalanır ve dışında kalırsa Türkiye, özellikle ticaret açığı ve işsizlikte artış olarak ciddi bir bedel ödeyecektir. Bürokrasimiz ve ekonomiden sorumlu siyasetçilerimiz işin ciddiyetinin bir ölçüde farkındalar. Sürece dahil olabilmek için ABD tarafı nezdinde en üst düzey girişimlerde bulunuyoruz. AB tarafını ise, Gümrük Birliği'nden çıkarıza kadar varan bir seviyede uyarıyoruz. Sayın Bakanımız, çok haklı olarak, TTIP yürürlüğe girdiği andan itibaren Gümrük Birliği'nin Türkiye aleyhine çalışmaya başlayacağını ve bunun kabul edilemez olduğunu vurguluyor. Katılmamak mümkün değil. Giremezsek ne yapacağımız konusunda da bir ipucu veriyor ve "anlaşmalara aykırı olma pahasına Gümrük Birliği'ni askıya alabileceğimizi" vurguluyor. Doğrudur; haklıdır. TTIP'ye giremezsek ne yapacağımız konusunda kafa yormak, karşı tedbir saptamak güzel de ben bu noktada bir başka soruyu da artık gündeme getirmemiz gerektiğini düşü-

nüyorum. *Asıl TTIP'ye girsek ne yapacağız?* Biraz da bu derse çalışmamız lazım.

Ancak, ne medya ne de iş dünyamız bu konuya gereken önemi vermiyor. Belki de, yoğun ötesi gündemimiz nedeniyle veremiyor. Bir dönem bu konuda "konuşan çok, dinleyen yok" deyip şikayet ediyorduk. Şimdi o günleri arar olduk. Ne konuşan var, ne de dinleyen.

KASIM AYINDA BRÜKSEL

Türkiye - AB ortaklık organlarından Karma Parlamento Komisyonu'nun (KPK) 75'inci Toplantısı geçen ay yapıldı. Hemen her zaman olduğu gibi, AB tarafından özellikle Rum ve Yunan parlamenterlerin yoğun ve sert eleştirileri altında geçen toplantı ne yazık ki Kıbrıs konusunun gölgesi altında kaldı. Uzun yıllardır hep olduğu gibi, ilişkileri ileri götürecek olumlu, yapıcı hava yine yakalanamadı.

Hemen ertesi gün yapılan Avrupa Parlamentosu Genel Kurul oturumunda ise, Türkiye adeta eleştiri yağmuruna tutuldu. Zaten toplantının başlığı dahi, niyeti baştan belli etmekteydi: "Kıbrıs'ın Münhasır Ekonomik Bölgesinde

Gerginlik Yaratan Türk Eylemleri Konusunda Görüşme". Söz alan milletvekilleri genelde olumsuz görüşler belirttiler. Hâliyle, ertesi gün kabul edilen karar da, "Türkiye Kıbrıs'a yönelik tehdit ve provokasyonlarına son vermelidir" ifadesini içerecek derecede olumsuzdu. Böylelikle, müzakere sürecinin kilidinin Kıbrıs olduğu bir kez daha anlaşıldı.

Bu noktada bir parantez açıp şu bilgileri vermekte yarar var. Doğal kaynakların adadaki tüm halklara ait olması, Güney Kıbrıs tarafından kesilen Kıbrıs müzakerelerinin önemli maddelerinden biri idi. Şu anda Rum tarafı sanki bu madde hiç yokmuş gibi, tek taraflı ihlalle, dünyanın farklı bölgelerinden getirdikleri şirketlerle doğalgaz sondajı yapmaktadır. Üstelik, İsrail ve Mısır ile de paralel hareket etmektedir. Türkiye'nin tepkisi ise bölgeye askeri deniz araçları yollamak ve bölgedeki gemi trafiğine ilişkin (yine Deniz Kuvvetlerimiz tarafından) bir seyrüsefer talimatı yayımlamak olmuştur (bu talimata NAVTEX deniyordu). Yani ekonomik görünümlü bir girişime cevabımız, "askeri" alandan gelmiş oluyor.

Rumlar, yıllardır Türkiye'yi, saldırgan, tehdit eden, uluslararası hukuku tanımayan bir ülke konumuna koymak çabası içindedir. Fazla uzak olmayan bir gelecekte Yunanistan da benzer bir girişimi Ege'de deneyebilir. Gelişmelere bakılırsa, haklı olduğumuz bir noktadan yola çıkıp haksız duruma düşmek üzereyiz.

AB'DE NELER OLUYOR?

Türkiye'nin gündemi günündeki sıcak savaş nedeniyle ne kadar dolu ve karışık, AB'nin gündemi de o kadar karışık ve dolu. Bu yılın başında gözlenen ekonomik düzleme işaretlerinin sonu çabuk geldi. Bu ay,

hemen tüm ekonomik göstergeler aşağı doğru revize edildi. AB ve özellikle de Avro Bölgesi, "sıfır enflasyon, sıfır faiz, sıfır büyüme" sarmalına girme tehdidi ile karşı karşıya. İskoçya'daki referandumda bağımsızlığa hayır denmesi, ayrılıkçı hareketleri durdurmadı (bakınız Katalonya). İngiltere'nin ayrılma niyeti ciddiyetini muhafaza ediyor.

AB ülkelerinde AB ve avro karşıtı siyasi partilerin yükselişi durmuyor. Avrupa'nın en hoşgörülü ülkesi kabul edilen İsveç'te bile aşırı sağ oylarını üçe katlamış durumda.

Hem gelişmiş hemde nispeten daha zor durumdaki ülkelerde umutsuzluk ve çaresizlik psikolojisi yayılıyor. İstihdam artmıyor; toplumların beklentileri karşılanamıyor. Hükümetler değişti; Komisyon değişti; siyasi yelpazeler değişti ama bir türlü yapısal reformları gerçekleştirme noktasına gelinmiyor. Özellikle de halka umut verilemiyor.

Avrupa'nın Güneydoğu sınırında sıcak savaş yaşanıyor. Doğu sınırında ise yeni bir soğuk savaş tehlikesi artarak devam ediyor. Karışıklık artıyor; cevap verme kapasitesi düşüşte. Yakın tarihin bu en büyük barış ve istikrar projesi bu alanda da ciddi bir sarsıntı geçiriyor.

Şu anda AB'nin akil adamları diyebileceğimiz Helmut Kohl ve Joschka Fischer yeni piyasaya çıkan kitaplarında bu duruma dikkat çekiyorlar: Kohl, "AB'nin durumu, 20'nci yüzyıldan 21'inci yüzyıla geçişte hiç iyi değil"...*"eğer çok açık bir pusulayla yol göstermezsek, o zaman insanlar Avrupa'ya sırt döner"* diyor. Fischer ise AB'nin giderek Almanlaşmasına ve Almanya'ya duyulan öfkeye şu çok ciddi sözlerle dikkat çekiyor ve uyarıyor: *"Bir Avrupa Almanyası mı, yoksa Alman bir Avrupa mı? Alman bir Avrupa barış projesine hizmet etmez.*

Huzursuzluğu, ulusal şablonlar içinde düşünmeyi körükler ve AB'yi ikiye böler. Avrupa'nın AB'den başka alternatifi yok. Karşı alternatif savaş demek."

AB'de durumu değiştirmek için bazı gayretler var ama yetersiz. Çünkü yapısal sorunlara dokunamıyorlar. Oysa yapısal sorunlar çözülmeden yapılan her türlü değişiklik sonunda havada kalmaya mahkûmdur; asla yeteri kadar etkin ve verimli olamazlar.

İşte bu şartlar altında Türkiye - AB ilişkilerinin olumlu anlamda gündeme gelmesi, ilerlemesi de mümkün olamıyor. Önceliklerimiz hızla farklılaşıyor. Yani derdimiz birdi; iki oldu. Bundan sonra sadece "ne olacak bu Türkiye-AB ilişkilerinin hali" diye değil "ne olacak bu AB'nin hali" diye de kafa yoracağız.

2014 İKV DERGİLERİ

İktisadi Kalkınma Vakfı
www.ikv.org.tr

